

Verslag 2020/02

Uitgebracht in navolging van de Wet houdende hervorming van de berekening van de sociale bijdragen voor zelfstandigen¹

**De nieuwe berekeningswijze van de sociale bijdragen :
evaluatie van de hervorming van 2015**

Inhoud

Inleiding	2
Synthese	4
Deel I : motivering, doelstellingen en randvoorwaarden van de hervorming	11
Deel II. Gebruik van de mogelijkheid tot aanpassing van de bijdragen	21
Deel III. Ervaringen van de zelfstandigen met de nieuwe berekeningswijze	29
Deel IV. Ervaring van de sociaalverzekeringsfondsen met de nieuwe berekeningswijze	47
Deel IV : aanbevelingen van het ABC	52
Bijlage I. Analyse des données des CAS en vue d'évaluer la réforme des cotisations en 2015 ..	61
Bijlage II. Expériences des indépendants avec le nouveau mode de calcul : résultats détaillés de l'enquête	84

¹ Artikel 16

Inleiding

In 2015 werd de berekeningswijze van de sociale bijdragen van zelfstandigen gewijzigd. De nieuwe berekeningsmethode moest ervoor zorgen dat de sociale bijdragen voortaan beter zouden afgestemd zijn op de economische situatie van de zelfstandige op het moment van bijdragebetaling. Als randvoorwaarden golden dat de nieuwe berekeningswijze beter te begrijpen zou moeten zijn en geen bijkomende administratieve lasten zou genereren voor de zelfstandigen en de sociaalverzekeringsfondsen. Bovendien mocht de hervorming geen budgettaire impact hebben op het Globaal Financieel Beheer Zelfstandigen.

Gelet op de omvang en de impact ervan, achtte de wetgever het noodzakelijk om de hervorming na verloop van tijd te evalueren. Bij de invoering van de nieuwe berekeningswijze werd dan ook bepaald dat de hervorming binnen de 4 jaar na de inwerkingtreding ervan, door het Algemeen Beheerscomité voor het Sociaal Statuut der Zelfstandigen (ABC) zou moeten worden geëvalueerd.

Het ABC startte zijn evaluatie in 2017. De werkzaamheden vergden echter tijd, in het bijzonder omdat het cijfermateriaal dat als basis moet dienen voor de analyses van het inkomsten- en bijdragenverloop (inkohieringen, inningen, verminderingen etc.) maar gefaseerd ter beschikking kwam. Op vraag van de minister van Zelfstandigen, D. Ducarme, bracht het ABC eind 2018 dan ook slechts een tussentijds verslag uit over bepaalde aspecten van de hervorming². Pas in de eerste helft van 2019 kon het Comité zijn globale evaluatie van de hervorming verderzetten. Het voorliggend rapport bevat de bevindingen van deze evaluatie evenals een reeks aanbevelingen voor de (nabije) toekomst.

Het rapport is opgebouwd uit 5 delen.

Deel 1 geeft een beschrijving van de nieuwe berekeningswijze en licht de motivatie, de doelstellingen en de randvoorwaarden van de hervorming uit 2015 toe.

Deel 2 bevat de resultaten van een analyse van de inkomstengegevens 2015, uitgevoerd door het Actuarieat van de DG Zelfstandigen (FOD Sociale Zekerheid). Deze analyse was bedoeld om na te gaan in welke mate zelfstandigen gebruik maken van de mogelijkheid tot aanpassing van hun voorlopige bijdragen. Die mogelijkheid moet zelfstandigen toelaten om hun voorlopige bijdragen zo goed mogelijk af te stemmen op hun economische situatie op het moment van bijdragebetaling.

Deel 3 geeft de resultaten weer van een bevraging van de zelfstandigen die midden 2018 door het ABC werd georganiseerd. Deze anonieme enquête peilde naar de ervaringen van zelfstandigen met de nieuwe berekeningswijze.

Deel 4 licht de bevindingen toe van een kwalitatieve bevraging van de sociaalverzekeringsfondsen. Deze moest informatie verschaffen over de manier waarop de fondsen bepaalde aspecten van de hervorming (hebben) ervaren en hoe ze met de gevolgen ervan zijn omgegaan. In het bijzonder werd gepeild naar de impact van de hervorming in termen van administratieve belasting.

² Rapport ABC 2018/04 'Hervorming van de socialebijdrageberekening : tussentijds evaluatieverslag' van 20 november 2018

In deel 5 formuleert het Comité een reeks aanbevelingen gebaseerd op de bevindingen van deze evaluatie.

Het rapport wordt voorafgegaan door een synthese van de bevindingen en de aanbevelingen van het ABC.

Synthese

1 De nieuwe berekeningswijze

Sinds 2015 worden de sociale bijdragen van zelfstandigen voor een bepaald kalenderjaar (N) niet langer meer berekend op de inkomsten van het derde kalenderjaar (N-3) daaraan voorafgaand, maar op de inkomsten van dat kalenderjaar (N) zelf. In het lopende jaar (N) is de zelfstandige verplicht om voorlopige bijdragen te betalen. Deze bijdragen worden in principe berekend op de inkomsten van het jaar N-3 maar zijn onder bepaalde voorwaarden aanpasbaar. Van zodra de fiscus de definitieve inkomstegegevens vrijgeeft, gebeurt de definitieve berekening en ontvangt de zelfstandige een eindafrekening. Blijken de voorlopige bijdragen ontoereikend te zijn geweest, dan wordt de zelfstandige gevraagd een bijdragesupplement te betalen. Blijken de voorlopige bijdragen de uiteindelijke verschuldigde bijdragesom te overtreffen, dan zal een terugbetaling plaatsvinden.

2 Idee van de hervorming

De bijdragehervorming van 2015 moest een oplossing bieden voor die aspecten van de toenmalige bijdrageberekening die men doorheen de jaren als nadelig was gaan beschouwen, met name :

- de (te) losse band tussen de bijdragehoogte en de bijdragecapaciteit op het moment van bijdragebetaling. Door de zelfstandige in de nieuwe berekeningswijze de mogelijkheid te geven om zijn sociale bijdragen onmiddellijk te verhogen of te verlagen in functie van de evolutie van zijn inkomsten, zou hij de omvang van zijn sociale bijdragen voortaan meer in overeenstemming kunnen brengen met zijn economische realiteit op het moment van bijdragebetaling.
- het feit dat niet alle inkomstenjaren (op eenzelfde wijze) in aanmerking werden genomen voor de bijdrageberekening³. In de nieuwe berekeningswijze is dit wel het geval waardoor elke zelfstandige voortaan over de loopbaan heen het vereiste percentage betaalt op al zijn inkomsten.
- de moeilijke begrijpbaarheid van het systeem voor de zelfstandige. De nieuwe berekeningsregels zouden eenvoudiger, éénduidiger en door de zelfstandige dus beter te begrijpen moeten zijn. Dit zou ook moeten bijdragen aan de legitimiteit van het systeem.

Als randvoorwaarden voor de hervorming werd gesteld dat het nieuwe systeem van sociale bijdrageberekening:

- niet mocht leiden tot een verhoging van de administratieve lasten voor de zelfstandigen, noch in de aanloop, noch na de invoering ervan;
- voor de administraties en de sociale verzekeringsfondsen technisch haalbaar moest zijn;

³ M.n. de onvolledige jaren van activiteit aan het begin en einde van de loopbaan.

- geen financiële impact mocht hebben voor het Globaal Financieel Beheer van de Zelfstandigen en de invoering ervan zou idealiter ook in de eerste periode na transitie budgettair zo neutraal mogelijk zijn.

3 Bevindingen

Het ABC heeft zijn evaluatie en de daaruit voortvloeiende aanbevelingen gebaseerd op de resultaten van :

- een analyse van de inkomsten- en bijdragegegevens⁴ van zelfstandigen voor het bijdragejaar 2015. De analyse werd uitgevoerd in 2019 door het Actuarieel Bureau van de cel ExpertiZ⁵ van de FOD Sociale zekerheid.
- een online-bevraging van de zelfstandigen, uitgevoerd in 2018 door het ABC.
- een kwalitatieve bevraging van de sociaalverzekeringsfondsen, uitgevoerd in 2018 door de cel ExpertiZ van de FOD Sociale Zekerheid.

De bevindingen laten zich als volgt samenvatten.

3.1 De mogelijkheid tot aanpassing van de voorlopige bijdragen

De inkomsten- en bijdragegegevens voor het bijdragejaar 2015 tonen dat slechts een zeer beperkt aandeel van de gevestigde zelfstandigen (ca. 8%) in het eerste jaar van de nieuwe bijdrageberekening gebruik maakte van de mogelijkheid tot aanpassing van de voorlopige bijdragen. Zelfstandigen met een constant of stijgend inkomensverloop maakten net iets vaker gebruik van die mogelijkheid dan zelfstandigen met een dalend inkomensverloop.

De resultaten van de online-bevraging suggereren dat het gebruik van de mogelijkheid tot aanpassing nadien toenam. De helft van de respondenten met een stijgend inkomensverloop⁶ gaf immers aan hun voorlopige bijdragen in 2017 te hebben verhoogd. Omgekeerd verlaagde ongeveer een derde van de respondenten met een dalend inkomensverloop zijn voorlopige bijdragen in 2017.

Heel wat van de respondenten die ondanks een inkomensstijging of -daling niet overgingen tot een aanpassing van hun voorlopige bijdragen, stelden dat zij liever het bedrag aan voorlopige bijdragen betaalden dat aangegeven staat op het vervalddagbericht. Een andere belangrijke reden tot niet-aanpassing blijkt onwetendheid. Ongeveer een vijfde van de respondenten die niet overgingen tot aanpassing, gaf aan niet op de hoogte te zijn (geweest) van de mogelijkheid hiertoe. Tot slot motiveerde de helft van de zelfstandigen die ondanks een dalend inkomensverloop hun voorlopige bijdragen niet verminderden hun keuze, door te verwijzen naar redenen die verband houden met de modaliteiten tot aanpassing (drempel, de procedures, e.d.). Er dient opgemerkt dat heel wat van de zelfstandigen die op het moment van de bevraging nog geen gebruik hadden gemaakt van de mogelijkheid tot aanpassing van voorlopige bijdragen, aangaven hiertoe in de toekomst wel bereid te zijn.

⁴ Voorlopige én definitieve bijdragen

⁵ Voorheen de DG Zelfstandigen van de FOD Sociale Zekerheid

⁶ De inkomsten van de zelfstandigen lagen hoger in 2017 dan in 2014.

De bevraging van de fondsen leert dat de mogelijkheid tot aanpassing van voorlopige bijdragen één van de aspecten van de nieuwe bijdrageberekening is, die geresulteerd heeft in een toename van de werklust. Bovendien geven sommige fondsen aan dat het verlenen van een toelating tot vermindering van voorlopige bijdragen, die dient te gebeuren op basis van objectieve elementen, in de praktijk niet altijd probleemloos verloopt. Door bepaalde fondsen wordt in dit kader o.m. verwezen naar het te strikte karakter van de uitvoeringsregels die worden verduidelijkt in een nota aan de fondsen ter zake.

3.2 De regularisatieprocedure en de eindafrekening voor de zelfstandige

In het scenario dat zelfstandigen de hoogte van hun voorlopige bijdragen perfect afstemmen op de evolutie van hun inkomsten, zullen er na de regularisatie door de zelfstandige geen bijdragesupplementen verschuldigd zijn, noch terugbetalingen moeten gebeuren door het fonds. Uit de analyse van het Actuarieat blijkt dat dit voor het eerste jaar van de nieuwe berekeningswijze voor iets meer dan een derde van alle zelfstandigen⁷ het geval was⁸. Voor de overige zelfstandigen impliceerde de eindafrekening wel in een bij- (33%) of een terugbetaling (31%)⁹. Voor meer dan de helft van deze zelfstandigen had de bij- of terugbetaling betrekking op een bedrag van 2.000 EUR of minder.

De resultaten van de online-bevraging suggereren dat het aandeel bijbetalingen een stuk hoger ligt als men abstractie maakt van de starters. Met name 44% van de gevestigde zelfstandigen gaf aan in 2017 een vervalddagbericht te hebben ontvangen met vermelding van een bijdragesupplement. Overigens bleek de betaling van dit supplement voor 60% van deze zelfstandigen moeilijk. Ongeveer de helft hiervan geeft expliciet aan de intentie te hebben om in de toekomst in dit kader hun voorzorgen te willen nemen¹⁰.

De regularisatieprocedure en de eindafrekening blijkt het voorwerp van heel wat informatievragen aan de sociaalverzekeringsfondsen. Zelfstandigen richten zich in het bijzonder tot hun fonds wanneer zij geconfronteerd worden met een bijdragesupplement. De fondsen geven aan dat deze vragen tot informatieverstrekking sinds de invoering van de nieuwe berekeningswijze dan ook aanleiding hebben gegeven tot een stijging van hun werklust. Ze wijzen er bovendien op dat de huidige regels rond regularisatietermijnen¹¹ tot tijdelijke pieken leiden in de werkbelasting.

3.3 Boetes omwille van een onterechte vermindering van voorlopige bijdragen

Uit de studie van het Actuarieat blijkt dat het aantal boetes die voor het bijdragejaar 2015 zijn opgelegd omwille van een onterechte vermindering van voorlopige bijdragen, marginaal klein is. Dit lijkt er op te wijzen dat de verplichting tot motivering van een vraag tot vermindering van voorlopige bijdragen a.d.h.v. objectieve elementen, en in mindere mate het bestaan van het

⁷ Startende en gevestigde zelfstandigen.

⁸ Er dient opgemerkt dat dit ook in belangrijke mate is toe te schrijven aan het feit dat voor deze analyse ook werd rekening gehouden met de starters. Voor hen vond er nog geen regularisatie plaats.

⁹ Bij de zelfstandigen in hoofdberoep bleek het aandeel bijbetalingen groter, nl. 40%.

¹⁰ Hetzij door een aanpassing van de voorlopige bijdragen hetzij door geld opzij te zetten.

¹¹ Het tijdsbestek waarin de definitieve bijdrageberekening moet gebeuren en de eindafrekeningen moeten verstuurd worden.

boetesysteem zelf¹², het aantal onterechte verminderingen sterk beperkt. Men kan dan ook concluderen dat, rekening houdend met het bestaan van deze regels, de zelfstandigen die een verlaging van hun voorlopige bijdragen vroegen en verkregen, op een verantwoorde manier omgingen met de neerwaartse aanpassing van hun bijdragen, d.w.z. in functie van inkomsten die werkelijk daalden.

3.4 Ervaring met de nieuwe berekeningswijze

Dat de sociaalverzekeringsfondsen tot nu toe heel wat informatievragen ontvingen over (bepaalde aspecten) de nieuwe berekeningswijze, heeft niet enkel een verhoging van hun werklast betekend, maar wijst er eveneens op dat heel wat zelfstandigen - zeker in de beginfase - nog geen goed begrip hadden de van bijdrageberekening zoals die van toepassing werd na de hervorming. Dit wordt ook bevestigd door de resultaten de online-bevraging waaruit blijkt dat de helft van de gevestigde zelfstandigen van zichzelf vond niet voldoende op de hoogte te zijn van de nieuwe berekeningswijze. Verder stelde 37% van de gevestigde zelfstandigen de nieuwe berekeningswijze gemakkelijker te begrijpen dan de oude, terwijl 40% het omgekeerde aangaf. Meer dan de helft van de gevestigde zelfstandigen is bovendien van oordeel dat er, meer dan voorheen, nood is aan een permanente opvolging van de inkomsten. Het dient overigens opgemerkt dat een aanzienlijk deel van de zelfstandigen aangaf dat een goede inschatting van de inkomsten voor het lopende kalenderjaar, dat jaar pas vanaf de tweede helft (54%) mogelijk is of zelfs helemaal niet (18%).

De ervaringen van de zelfstandigen hadden betrekking op de eerste periode na de inwerkingtreding van de hervorming. Het is aannemelijk dat, naarmate de tijd vordert en de vertrouwdheid met het systeem toeneemt, het begrip van de nieuwe berekeningswijze bij de zelfstandigen groeit en de werklast van de fondsen naar aanleiding van informatievragen stabiliseert of zelfs opnieuw afneemt.

4 Aanbevelingen

Op basis van de hoger beschreven bevindingen, formuleert het ABC de volgende aanbevelingen.

4.1 Vermindering van voorlopige bijdragen

- Afschaffing van de verminderingdrempels

Het Comité stelt de afschaffing van de drempels voor die van toepassing zijn in het kader van de mogelijkheid tot vermindering van voorlopige bijdragen. Het gebruik van de mogelijkheid tot vermindering van de voorlopige bijdragen is tot dusver immers van een aanvaardbaar niveau en het aantal onterechte verminderingaanvragen is miniem. Er is op dit moment dan ook geen significante negatieve impact op het Globaal Financieel Beheer van de Zelfstandigen merkbaar van de mogelijkheid die zelfstandigen hebben om hun voorlopige bijdragen te verminderen¹³.

¹² In de online-bevraging gaf slechts een kleine minderheid van de zelfstandigen aan dat ze niet overgingen tot een verlaging van hun voorlopige bijdragen uit schrik voor een boete wanneer de verlaging onterecht zou blijken.

¹³ Eén van de overwegingen die aan de basis lag van de beslissing om met verminderingdrempels te werken.

Bovendien lijkt het systeem met de vele drempels voor zelfstandigen vandaag eerder een hinderpaal voor de aanpassing van hun voorlopige bijdragen.

De mogelijkheid om het bedrag van die verminderde voorlopige bijdrage volledig vrij¹⁴ te bepalen, zal zelfstandigen die een verminderingaanvraag indienen toelaten om voorlopige bijdragebetaling nog beter af te stemmen op hun reële inkomenssituatie op het moment van betaling. De maatregel komt ook tegemoet aan een vraag van een belangrijk deel van de zelfstandigen zelf. Bij de online-bevraging gaf de helft van de zelfstandigen aan dat ze menen dat er meer soepelheid nodig is in de afstemming van de voorlopige bijdragen op de economische realiteit op het moment van bijdragebetaling, m.n. door de introductie van bijkomende drempels¹⁵, dan wel door de volledige afschaffing ervan.

- Vereenvoudiging van de procedure tot aanvraag van een vermindering van voorlopige bijdragen

Het Comité stelt voor om de verplichting tot motivering van de verminderingaanvraag te behouden maar van de zelfstandige niet langer meer te verlangen dat hij zijn inkomensdaling staft met bewijsstukken.

Door de bewijslast voor de zelfstandige te verminderen, verlaagt men de drempel tot aanvraag van een vermindering, terwijl het behoud van de motiveringsplicht voor zelfstandigen een rem vormt om al te makkelijk of ongegrond een verminderingaanvraag in te dienen. Bovendien wordt de administratieve last van de procedure beperkter voor de zelfstandige en kan de afhandeling van dossiers door de sociale verzekeringsfondsen eenvoudiger en sneller.

- Versterking van de informatieplicht

De afschaffing van het systeem van verminderingdrempels en de vereenvoudiging van de aanvraag tot vermindering moet voor het Comité evenwel gepaard gaan met een versterking van de informatieplicht van de fondsen ten aanzien van hun klanten, m.n. aangaande de verantwoordelijkheden van de zelfstandige in geval van een aanvraag tot vermindering van bijdragen en het risico op eventuele verhogingen.

4.2 Regularisaties

- Regularisatietermijnen

Het Comité doet twee voorstellen met betrekking tot de regularisatietermijnen waartoe de fondsen gehouden zijn, nl. :

1. de fondsen zouden het moment van regularisatie op een meer flexibele wijze moeten kunnen plannen. Regularisaties zouden zo beter kunnen gepland en georganiseerd worden waardoor de dienstverlening aan de zelfstandigen nog kan verbeteren.
2. de sociaalverzekeringsfondsen in de toekomst ten vroegste na het verstrijken van het jaar N+1¹⁶ tot regularisatie laten overgaan, tenzij de zelfstandige uitdrukkelijk vraagt om op een vroeger tijdstip te regulariseren. De maatregel zorgt ervoor dat zelfstandigen een

¹⁴ Met inachtneming van de minimumbijdrage.

¹⁵ De bevraging gebeurde evenwel nog vóór de invoering van bijkomende drempel in op 1 januari 2018.

¹⁶ De inkomsten worden opgespaard tot N+2

beter zicht krijgen op het moment waarop zij ten vroegste een eindafrekening kunnen ontvangen.

4.3 Verhogingen

- Verhogingspercentages

Omdat zelfstandigen vandaag disproportioneel gesanctioneerd worden wanneer zij hun bijdrageverplichting niet tijdig vervullen, vraagt het Comité dat :

- zelfstandigen minder zwaar beboet zouden worden in geval van laattijdige bijdragebetaling, bv. door een aanpassing van de verhogingspercentages;
- op een meer welwillende wijze zou worden opgetreden in dossiers waar de zelfstandige niet tijdig overging tot de betaling van de voorlopige bijdragen en dit op voorwaarde dat de zelfstandige deze bijdrageschuld alsnog binnen een redelijke termijn (bv. voor het einde van de eerste maand van het nieuwe kalenderjaar) inlost.

- Verhogingen wegens laattijdige bijdragebetaling

Het Comité stelt voor om verhogingen in het geval van een terugbetaling het voorwerp te laten uitmaken van regularisatie. Hierdoor zouden verhogingen in de toekomst enkel nog worden berekend op het uiteindelijke verschuldigde bedrag. De terugbetaling van de verhogingen zou pro rata gebeuren. Deze werkwijze is billijker voor de betrokken zelfstandigen én biedt ook een antwoord op een probleem dat zich in zeer specifieke situaties voordoet bij zelfstandigen in bijberoep (cf. punt 5.2, deel IV).

- Verhogingen wegens onterechte vermindering van voorlopige bijdragen (art.11bis ARS)

Het Comité stelt voor om verhogingen in het kader van artikel 11bis nog slechts aan te rekenen tot uiterlijk 31 december van het jaar N+1, ook als het fonds de inkomsten van de fiscus pas ontvangt na het verstrijken van N+1. De maatregel zorgt ervoor dat het moment van afrekening door de fiscus, geen/minder effect meer heeft op het uiteindelijke bedrag van de verhogingen.

4.4 Aanwending van te veel betaalde bijdragen

Het Comité meent dat zelfstandigen in bepaalde omstandigheden gebaat zouden zijn met ruimere mogelijkheden tot aanwending van hun opgebouwde reserve of met de terugbetaling ervan vóór het tijdstip van regularisatie. Het stelt daarom voor de mogelijkheid te geven:

- aan zelfstandigen om een aanvraag te doen tot terugbetaling van de bijdragen die betaald werden voor kwartalen waarvoor een vrijstelling werd bekomen. De terugbetaling zou de betrokken zelfstandigen (die zich vaak in een moeilijke economische positie bevinden) wat financiële zuurstof kunnen geven.
- aan zelfstandigen om een bijdragereserve die zij opbouwden in het jaar N (op aanvraag) aan te wenden op onbetaalde voorlopige bijdragen van het jaar N+1.
- aan sociaalverzekeringsfondsen om, in het geval van een retroactieve vermindering van bijdragen, het saldo aan terugbetaalbare voorlopige bijdragen op vraag van de zelfstandige i) terug te betalen of ii) automatisch te verrekenen in het vervaldagbericht van het volgende kwartaal.

4.5 Verduidelijking en informatieverstrekking aan de zelfstandige

Aangezien nog heel wat zelfstandigen moeite blijken te hebben met het begrijpen van de berekeningsregels, wenst het Comité het blijvende belang van goede informatieverstrekking aan de zelfstandigen te benadrukken. Naast deze algemene aanbeveling doet het Comité ook twee meer concrete voorstellen om de volgende pijnpunten weg te werken :

- De bijdrageberekening in geval van een onvolledig kalenderjaar van activiteit¹⁷ blijkt voor veel zelfstandigen een complexe en moeilijk te begrijpen werkwijze, die vaak het voorwerp vormt van een informatievraag aan het fonds. Er is op dit punt nood aan een betere informatieverstrekking aan de zelfstandigen, bv. door de berekeningswijze op een meer pedagogische wijze toe te lichten op het vervaldagbericht.
- De veelheid aan bijdrageschalen en berekeningsregels maken een goed begrip van de socialebijdrageberekening voor zelfstandigen vaak moeilijk. Het Comité stelt voor om te onderzoeken of er mogelijkheden tot vereenvoudiging zijn.

¹⁷ De beroepsinkomsten worden omgezet in een jaarinkomen voor de bijdrageberekening omgezet

Deel I : motivering, doelstellingen en randvoorwaarden van de hervorming

1 Berekeningsgrondslag voor de sociale bijdragen van zelfstandigen

De sociale zekerheidsbijdragen van zelfstandigen worden procentueel¹⁸ berekend op basis van hun beroepsinkomsten¹⁹. Onder beroepsinkomsten begrijpt de wetgever *de bruto beroepsinkomsten, verminderd met de beroepskosten, en eventueel met de beroepsverliezen, vastgesteld overeenkomstig de wetgeving betreffende de inkomstenbelasting*²⁰. De bijdrageberekening gebeurt met andere woorden op basis van het door de fiscus vastgestelde, netto belastbare inkomen van de zelfstandige.

De fiscus kan dit netto belastbaar inkomen voor een gegeven kalenderjaar slechts a posteriori vaststellen. Bijgevolg is voor datzelfde kalenderjaar ook de grondslag voor de sociale bijdrageberekening pas met vertraging gekend. Met de hervorming van de bijdrageberekening in 2015, wijzigde de manier waarop in de bijdrageberekening met dit tijdsaspect wordt omgegaan.

2 Sociale bijdrageberekening van kracht tot eind 2014

2.1 Gevestigde zelfstandigen

Tot eind 2014 werden de bijdragen voor een bepaald kalenderjaar berekend op basis van het netto belastbaar beroepsinkomen van een eerder kalenderjaar, nl. het derde kalenderjaar voorafgaand aan datgene waarvoor de bijdragen verschuldigd waren (N-3).

Men ging ervan uit dat het nemen van N-3 als refertejaar, de fiscus voldoende tijd gaf om de netto belastbare inkomens van zelfstandigen op een definitieve wijze vast te stellen vooraleer zou worden overgegaan tot de socialebijdrageberekening. Men hoopte zo dat op het moment van de berekening meteen het definitieve bijdragebedrag zou kunnen worden bepaald, zonder dat er op een later tijdstip nog een herziening zou moeten plaatsvinden.

2.2 Startende zelfstandigen

Door het tijdsverloop van drie jaar tussen het inkomstenjaar en het moment van bijdrageberekening, dienden afzonderlijke bijdrageregels te worden voorzien voor startende zelfstandigen. Tijdens de eerste drie jaar van de zelfstandige activiteit werden de bijdragen voor deze categorie daarom berekend op basis van de inkomsten van het jaar van bijdrageberekening. In het jaar N betaalden starters dus voorlopige bijdragen die op een later

¹⁸ Voor een overzicht zie tabel 41 in punt 7.2 van deel IV.

¹⁹ De procentuele bijdrageberekening gebeurt niet op het volledige maar op een begrensde inkomen. Enerzijds is de zelfstandige steeds een minimumbijdrage verschuldigd. Anderzijds worden de netto beroepsinkomsten die boven een bepaalde inkomensgrens gelegen zijn, niet in aanmerking genomen voor de sociale berekening.

²⁰ Art. 11, §2 van het KB nr. 38

tijdstip, via een regularisatieprocedure, werden herzien in functie van de werkelijke beroepsinkomsten van het jaar N.

2.3 Uitzonderingen

In zeer specifieke situaties werden tot eind 2014 nog andere refertejaren (bv. N-1 of N+1) gehanteerd voor de bijdrageberekening dan de eerder genoemde jaren N en N-3²¹.

3 Drijfveren voor een hervorming²²

De oude berekeningswijze werd in 1967 ingevoerd in een context van lange, ononderbroken loopbanen als zelfstandige²³, die globaal genomen gekenmerkt werden door een relatief stabiel inkomensverloop. De oude berekeningswijze werd gezien als een systeem dat geschikt was voor deze context, dat gekenmerkt werd door administratieve eenvoud en dat de zelfstandige toeliet om het bedrag van de bijdrage die hij uiteindelijk verschuldigd zou zijn, vooraf en op een voldoende adequate wijze in te schatten. Dat in het jaar van bijdragebetaling meteen het vaste en definitieve bijdragebedrag gekend was, werd gezien als een voordeel van de berekeningswijze gebaseerd op de inkomsten van het jaar N-3.

Sinds 1967 is de context echter sterk veranderd. Lange, ononderbroken carrières als zelfstandige hebben in toenemende mate plaats gemaakt voor gemengde loopbanen²⁴, inkomsten fluctueren veel meer dan voorheen²⁵ en er is een groter variatie gekomen in de intensiteit van de zelfstandige activiteit doorheen de loopbaan, bijvoorbeeld als gevolg van de grotere aandacht voor de verzoening van het privé- met het professionele leven.

Deze veranderingen maakten de oude berekeningswijze van langsom meer het voorwerp van kritiek. Dat men de problemen inzake de tijdige beschikbaarheid van inkomstengegevens wilde ondervangen door N-3 te nemen als refertejaar voor de bijdragenberekening, werd door sommigen niet langer als een voor- maar wel als een nadeel van het systeem gezien. Volgens deze critici was deze werkwijze te rigide en had ze een aantal onbedoelde en ongewenste gevolgen, meer bepaald:

- de (te) losse band tussen de bijdragehoogte en de bijdragecapaciteit op het moment van bijdragebetaling;
- de beperkte voorspelbaarheid van de bijdragehoogte;
- de administratieve belasting voor de zelfstandige;

²¹ Voor concrete situaties zie p.99 van het rapport van het Monitoringcomité

²² Punten 3 en 4 zijn in grote mate gebaseerd op i) Monitoringcomité voor de Hervorming van de Berekening van de Sociale Bijdragen (2013), 'Eindverslag betreffende de beoordeling van de hervormingspistes van de berekening van de sociale bijdragen van de zelfstandigen', ii) Van Limberghen, G. (2014), Socialeverzekeringsbijdragen voor zelfstandigen hervormd. "Never let a good crisis to waste", Tijdschrift voor Sociaal Recht, 18, 1, p.3-52, iii) Wetsontwerp houdende hervorming van de berekening van de sociale bijdragen voor zelfstandigen, Parl.St. Kamer 2012-13, nr. 2938/1

²³ Memorie van Toelichting bij het Wetsontwerp houdende hervorming van de berekening van de sociale bijdragen voor zelfstandigen, Parl.St. Kamer 2012-13, nr. 2938/1

²⁴ De gemiddelde duur van een zelfstandige activiteit bedraagt nog amper 10 jaar.

²⁵ Dit geldt in het bijzonder voor bepaalde categorieën zelfstandigen zoals ambachtslui, landbouwers, handelaars, de bouwsector, ...

- de moeilijke begrijpbaarheid van het systeem voor de zelfstandige.

3.1 De band tussen bijdragehoogte en bijdragecapaciteit van de zelfstandige

Als gevolg van de bijdrageberekening op basis van de inkomsten van N-3 bestond er in het oude systeem een kloof tussen de hoogte van de bijdragen enerzijds en de economische situatie en dus de bijdragecapaciteit van de zelfstandige anderzijds, en dit zowel op het moment van bijdrageberekening als over de gehele loopbaan beschouwd. Deze situatie werd door sommigen gezien als een fundamentele tekortkoming van het systeem.

3.1.1 Het in aanmerking nemen van bepaalde inkomstenjaren

Ten eerste zorgde het tijdsverloop van drie jaar tussen de inkomstenverwerving en de uiteindelijke bijdrageberekening ervoor dat niet alle inkomstenjaren op eenzelfde manier in aanmerking kwamen voor de bijdrageberekening.

Enerzijds was er bij de start van de zelfstandige activiteit een dubbel gebruik van de inkomsten verworven tijdens de eerste drie volledige jaren van activiteit. Ze werden tijdens deze eerste drie jaar een eerste keer in aanmerking genomen voor de berekening N op N, die gold voor startende zelfstandigen. Vervolgens werden diezelfde inkomsten in de daaropvolgende drie jaar nog een tweede keer aangewend wanneer de N-3 berekening voor gevestigde zelfstandigen van toepassing werd.

Anderzijds kwamen de laatste drie inkomstenjaren van de activiteit nooit in aanmerking voor de bijdragebetaling. Dit was zo aan het einde van de uitoefening van een activiteit als zelfstandige (al dan niet als gevolg van pensionering) maar ook voorafgaand aan de wijziging van bijdragecategorie (bv. overgang van zelfstandige in bijberoep naar zelfstandige in hoofdberoep)²⁶.

Als gevolg van deze werkwijze stemden het geheel van de betaalde bijdragen (en als gevolg hiervan de pensioenopbouw) *over de hele loopbaan beschouwd*, doorgaans nooit volledig overeen met de bijdragesom die men had bekomen als men de wettelijke bijdragepercentages (met in acht name van de onder- en bovengrens) zou hebben toegepast op het totaal van alle werkelijk ontvangen inkomsten van de zelfstandige. Naargelang het inkomensverloop in de begin- en eindjaren van de activiteit dalend of stijgend was, betaalde de zelfstandige bijgevolg te veel of te weinig bijdragen. De impact ervan nam toe (zowel op het niveau van de individuele zelfstandige als op het niveau van het stelsel) in de mate dat het aantal korte periodes van zelfstandige activiteit steeg en/of periodes van zelfstandige activiteit vaker werden afgewisseld met tijdvakken van bezoldigde arbeid.

3.1.2 Schommelend inkomensverloop

Het tijdsverloop van drie jaar tussen de inkomensverwerving en de uiteindelijke bijdrageberekening zorgde er ten tweede voor dat de bijdragehoogte niet per definitie in verhouding stond tot de economische realiteit van de zelfstandige, *op het moment van bijdragebetaling*. Hoe sterker de inkomensevolutie tussen het referentiejaar en het moment van bijdrageberekening en –betaling, hoe groter de discrepantie tussen beide. In geval van stijgend

²⁶ Bij overgang naar een andere bijdragecategorie wordt voor de bijdrageberekening uitgegaan van de start van een nieuwe bezigheid

inkomensverloop was de zelfstandige te weinig bijdragen verschuldigd, vergeleken bij zijn bijdragecapaciteit op het moment van bijdragebetaling. Bij een dalend inkomensverloop gold het omgekeerde.

Bij *zelfstandigen* die geconfronteerd werden met een inkomensdaling²⁷, kon de berekening van sociale bijdragen op hogere beroepsinkomsten van drie jaar eerder ertoe leiden dat de bijdragedruk op hun lopende inkomsten zo hoog werd, dat de betrokkenen uiteindelijk geconfronteerd werden met liquiditeitsproblemen of ernstige financiële moeilijkheden²⁸.

Voor *het stelsel* vormde een negatief inkomensverloop bij zelfstandigen tussen het moment van inkomsten en het moment van bijdrageberekening en –betaling een bron van onbetaalde bijdragen. Vooral in tijden van economisch minder gunstige periodes bleek dit een belasting voor het systeem en de aanleiding tot (zware) invorderingsprocedures vanwege de fondsen.

3.1.3 Indexeringsmechanisme

Ten derde werd de kloof tussen de verschuldigde bijdrage en de financiële draagkracht van de zelfstandige op het moment van bijdragebetaling ook versterkt door de indexering van het referentie-inkomen die werd doorgevoerd alvorens de eigenlijke berekeningsregels²⁹ toe te passen.

De indexering werd ingegeven door de aanname dat de inkomsten van de zelfstandige in het jaar N, door dergelijke indexcorrectie konden beschouwd worden als een equivalent van de inkomsten die hij had verworven in het jaar N-3³⁰. Daarnaast ging men ervan uit dat deze werkwijze noodzakelijk was om de inkomsten van het sociaal statuut beter af te stemmen op de evolutie van de sociale prestaties in het stelsel. Immers, de bijdragen die werden berekend op de beroepsinkomsten van het referentiejaar, dienden ter financiering van de uitgaven in het bijdragejaar. Omdat die laatste tussen het referentie- en het bijdragejaar de evolutie van de consumptieprijsindex volgden, opteerde wetgever ervoor om ook de bijdrageopbrengsten die evolutie te laten volgen³¹.

Overigens vergrootte de indexering volgens sommigen niet enkel de kloof tussen de bijdragehoogte en de financiële draagkracht van de zelfstandige op het moment van bijdragebetaling, maar kon ze ook gepercipieerd worden als een minder zichtbare bijdrageverhoging omdat de inkomsten werden aangepast aan de consumptieprijsindex en de sociale prestaties aan de gezondheidsindex³².

3.2 Voorspelbaarheid van de bijdragen

In de drie jaar tussen de inkomensverwerving en de uiteindelijke bijdrageberekening konden wijzigingen in de regelgeving worden aangebracht die van invloed waren op de berekeningsbasis

²⁷ Aan de basis kunnen uiteenlopende oorzaken liggen, niet alleen van economische (bv. vermindering van de omzet) maar ook van persoonlijke aard (arbeidsongeschiktheid, zwanger- of moederschap).

²⁸ De hoge bijdragedruk voor deze zelfstandigen werd overigens gezien als een factor die bijdroeg tot de verdere verarming van zelfstandigen die zich reed in financiële moeilijkheden bevonden.

²⁹ De begrenzing van het inkomen en de toepassing van de berekeningspercentages.

³⁰ verslag Monitoringcomité Hervorming van de Berekening van de Sociale Bijdragen, p.7 (cf. voetnoot 21)

³¹ Van Limberghen, G. (2014), p.24 (cf. voetnoot 21)

³² Van Limberghen, G. (2014), p.24 (cf. voetnoot 21)

of op de berekeningsregels op het moment van bijdrageberekening maar die de zelfstandige in het jaar van inkomstenverwerving niet had (kunnen) voorzien³³.

3.3 Administratieve belasting van de zelfstandige

De kloof van drie jaar voorzien in het regime voor de gevestigde zelfstandigen impliceerde de invoering van compensatiemechanismen die bepaalde administratieve lasten kunnen veroorzaken voor de zelfstandige: aanvragen voor betalingsfaciliteiten, opvolging van afbetalingsplannen, verzoeken tot kwijtschelding van vermeerderingen, vrijstellingsprocedures, plafonnering van bijdragen van actieve gepensioneerden, procedures voor uitzonderlijke crisismaatregelen...)³⁴.

3.4 Transparantie en legitimiteit van het systeem

De hogergenoemde elementen droegen niet bij tot de verstaanbaarheid en legitimiteit van het bijdragesysteem. Het gebruik van verschillende referentieperiodes ondermijnde het begrip van de oude bijdragereregeling. Hoewel geen van de gehanteerde berekeningswijzen op zichzelf complex en moeilijk te begrijpen waren, leerde de praktijk dat de overgang van de ene berekeningswijze naar de andere en de gevolgen die daar voor de zelfstandigen uit voortvloeiden, door de zelfstandige vaak moeilijk te begrijpen en te aanvaarden waren.

4 De nieuwe berekeningswijze

4.1 Doelstellingen

De hervorming van de sociale berekeningswijze werd ingegeven door de hogergenoemde tekortkomingen alsook door de wil om te komen tot een systeem dat eenvoudiger en duidelijker was voor de zelfstandigen en zou toelaten om tot een bijdragehoogte te komen die meer overeenstemt met de economische realiteit van de zelfstandige op het moment van bijdragebetaling.

Een hervorming van de bestaande sociale bijdrageberekening moest ertoe leiden dat:

- de omvang van de sociale bijdragen voortaan meer in overeenstemming zou zijn met de economische realiteit van de zelfstandige op het moment van bijdragebetaling. De zelfstandige moest in dit verband de mogelijkheid krijgen om zijn sociale bijdragen onmiddellijk te verhogen of te verlagen in functie van de evolutie van zijn inkomsten.
- voortaan alle inkomsten op eenmalige wijze in aanmerking zouden worden genomen voor de bijdrageberekening, zodat elke zelfstandige over de loopbaan heen het vereiste percentage betaalt op al zijn inkomsten
- de sociale bijdrageberekening voor de zelfstandige voortaan op een meer begrijpbare en transparante manier zou plaatsvinden.

³³ Memorie van toelichting bij het Wetsontwerp houdende hervorming van de berekening van de sociale bijdragen voor zelfstandigen (cf. voetnoot 21)

³⁴ Verslag Monitoringcomité, p. 14 (cf. voetnoot 21)

4.2 Randvoorwaarden

Het nieuwe systeem van sociale bijdrageberekening:

- mocht niet leiden tot een verhoging van de administratieve lasten voor de zelfstandigen, noch in de aanloop, noch na de invoering ervan;
- moest voor de administraties en de sociale verzekeringsfondsen technisch haalbaar zijn;
- mocht geen financiële impact hebben voor het globaal financieel beheer van de zelfstandigen en de invoering ervan zou idealiter ook in de eerste periode na transitie zo budgettair neutraal mogelijk zijn.

4.3 Principes

4.3.1 Veralgemening van het jaar N als referentiejaar voor de bijdrageberekening

Sinds het bijdragejaar 2015 worden de bijdragen berekend op basis van de inkomsten van het lopende jaar. De hervorming van 2015 heeft dus gezorgd voor een veralgemening van het N op N-principe dat voorheen uitsluitend werd gehanteerd bij de bijdrageberekening voor starters. De enige mogelijke uitzondering hierop vormt het moment van de pensionering (cf. infra). Gedurende de hele carrière van de zelfstandige worden de inkomsten i) van elk loopjaar ii) slechts één keer in aanmerking komen voor de bijdrageberekening. Anders dan voorheen wordt op deze manier gegarandeerd dat het geheel van de door de zelfstandige betaalde sociale bijdragen over de hele loopbaan overeenstemt met het bedrag dat voortvloeit uit de toepassing van de bijdragepercentages op zijn inkomsten.

4.3.2 Voorlopige bijdragebetaling

Tot de inkomsten van het bijdragejaar door de fiscus met zekerheid zijn vastgesteld, is de zelfstandige voorlopige bijdragen verschuldigd. In principe worden deze berekend op basis van de geïndexeerde inkomsten van drie jaar voordien (jaar N-3)³⁵. Wanneer dit definitieve inkomen nog niet werd bekendgemaakt door de fiscus, moet de voorlopige bijdrageberekening gebeuren op het meest recente jaar voorafgaand aan het jaar N-3. Bij aanvang bezigheid gebeurt de berekening tijdens de eerste drie jaar op basis van een forfaitair minimumbedrag.

Deze “voorlopige” bijdrage is opeisbaar. Als deze opeisbare sommen niet betaald worden, worden verhogingen toegepast op de te laat of onbetaalde sommen en zal in voorkomend geval overgegaan worden tot herinneringen, ingebrekestellingen en andere invorderingsprocedures.

4.3.3 Definitieve bijdragebetaling en regularisaties

Van zodra de fiscus de inkomsten van het bijdragejaar definitief heeft vastgelegd, zullen op basis hiervan de definitieve bijdragen worden berekend en gaat men over tot een financiële regularisatie. Is de definitieve bijdrage lager dan de betaalde voorlopige bijdrage dan gaat het fonds over tot de terugbetaling van het teveel betaalde. Is de definitieve bijdrage hoger dan de betaalde voorlopige bijdrage dan vordert het fonds een regularisatiebijdrage die overeenkomt

³⁵ Voor de berekening van die voorlopige bijdragen heeft de wetgever met andere woorden teruggegrepen naar de oude berekeningswijze voor gevestigde zelfstandige.

met de som die te weinig werd betaald. Als de voorlopige bijdrage gelijk is aan de definitieve bijdrage, is geen regularisatie nodig.

4.3.4 Aanpassing van de voorlopige bijdragen

Wanneer de inkomsten van de zelfstandigen in het bijdragejaar sterk verschillen van de inkomsten die zij drie jaar eerder genereerden, kunnen ze aan hun sociaal verzekeringsfonds een aanpassing vragen van het bedrag dat hen in het kader van de voorlopige bijdragebetaling wordt opgelegd.

Op deze manier wordt:

- vermeden dat op het moment van de regularisatie, de bedragen twee jaar later te hoog zouden oplopen;
- een band tot stand gebracht tussen de sociale bijdragen en de economische realiteit van de zelfstandigen (het bijdragebedrag is hierbij meer aangepast is aan de werkelijke inkomsten).

Verhoging van voorlopige bijdragen

Zelfstandigen die denken dat hun inkomsten van het lopende jaar hoger zullen zijn dan hun inkomsten van drie jaar voordien of vaststellen dat hun inkomensverloop in stijgende lijn gaat, kunnen hun socialeverzekeringsfonds vragen om hogere sociale bijdrage te mogen betalen dan het bedrag dat aanvankelijk door hun fonds was berekend.

De zelfstandige kan ook vrij, dat wil zeggen zonder enige na te leven formaliteit, bijdragen betalen op beroepsinkomsten die vermoedelijk hoger zullen liggen dan deze uit N-3 of deze waarop de voorlopige bijdragen bij begin van bezigheid worden berekend. Dit betekent ook dat hij zelf het bedrag kiest en dat hij zijn fonds niet op voorhand op de hoogte hoeft te stellen van zijn voornemen om een extra betaling te doen³⁶. De zelfstandigen leggen op die manier als het ware spontaan een reserve aan.

De zelfstandige kan voor een bepaald jaar weliswaar nooit meer bijdragen betalen dan de maximumbijdrage. In het geval waarin er (na aflossing van alle vroegere schulden) meer wordt betaald dan de maximumbijdrage gebeurt er een terugbetaling van het gedeelte boven deze maximumbijdrage.

Vermindering van voorlopige bijdragen

Zelfstandigen die denken of vaststellen dat ze in het lopende jaar minder verdienen dan drie jaar voordien, kunnen aan het socialeverzekeringsfonds vragen om de voorlopige bijdrage te verlagen. De wetgever heeft verschillende drempelbedragen voorzien op basis waarvan de voorlopige bijdrage dienen te worden berekend als de zelfstandige aantoont dat zijn inkomsten van het jaar het plafond wellicht niet zal overschrijden. De bijdrage kan evenwel nooit lager zijn dan de minimumbijdrage.

Een verlaging kan enkel gebeuren op uitdrukkelijk verzoek van de zelfstandige en op voorwaarde dat deze op basis van objectieven elementen aantoont dat zijn beroepsinkomsten in het

³⁶ Nota aan de Sociale Verzekeringsfondsen voor Zelfstandigen, P.741/14/6 van 3 maart 2014 'Hervorming van de berekening van de sociale bijdragen voor zelfstandigen – Basisnota'.

bijdragejaar lager zullen liggen dan één van de wettelijke grensbedragen van de voorlopige bijdragen. De beoogde gevallen zijn dus diegene waarbij een vermindering van de inkomsten het gevolg is van een verslechtering van de individuele economische situatie van de zelfstandige in het kader van zijn bezigheid. Als het sociaal verzekeringsfonds een positieve beslissing neemt, wordt de voorlopige bijdrage van het betrokken jaar verlaagd tot het niveau van de bedoelde drempel. Voor zover de verminderde bijdragen worden betaald, behoudt de zelfstandige zijn dekking gezondheidszorgen en uitkeringen.

Verhogingen

Als op het moment van de regularisatie blijkt dat de zelfstandige onterecht een verminderde sociale bijdrage verkreeg en de betaalde voorlopige bijdrage lager blijkt te liggen dan de definitieve, dan zal de zelfstandige gepenaliseerd worden. Op het supplement dat de zelfstandige moet betalen zal een verhoging worden toegepast³⁷. Het gaat om een verhoging op van 3 % per kwartaal op het gedeelte van de definitief verschuldigde bijdrage dat het bedrag van de voorlopige (verminderde) bijdrage overschrijdt en dat op 31 december van het bijdragejaar onbetaald bleef³⁸. Daarenboven wordt een eenmalige verhoging aangerekend van 7 % op het deel van de definitief verschuldigde bijdrage dat het bedrag van de voorlopige (verminderde) bijdrage overschrijdt en dat op 31 december van het bijdragejaar onbetaald bleef.

De enige manier om dergelijke verhoging te vermijden is een rechtzetting tijdens het bijdragejaar zelf. Om in geval van een voorlopige bijdragevermindering verhogingen te vermijden, moeten zelfstandigen hun beroepsinkomsten het hele jaar door goed in de gaten houden. Als ze vaststellen dat hun inkomen dat jaar toch hoger zal zijn dan het grensbedrag dat recht geeft op de verminderde bijdrage, moeten ze de voorlopige bijdrage spontaan weer optrekken vóór 31 december. Zelfstandigen die geen verminderde voorlopige bijdragen hebben gevraagd, krijgen geen verhogingen opgelegd als de voorlopige bijdrage die werd berekend op basis van het jaar N-3 lager uitvalt dan de definitieve.

4.3.5 Afschaffing van de fictieve nieuwe aanvang bezigheid in geval van verandering van categorie

In de oude berekeningswijze impliceerde een verandering van bijdragecategorie dat de zelfstandige voor de sociale bijdrageberekening beschouwd werd als een starter. Dit is niet langer het geval sinds de hervorming. Sindsdien wordt de zelfstandige onderworpen aan het bijdragebarema van de gevestigde zelfstandige, en zal de bijdrage worden berekend in functie van zijn inkomsten van drie jaar eerder en niet meer systematisch op de minimumdrempel.

4.3.6 Het in aanmerking nemen van de inkomsten van onvolledige bezigheidsjaren, bij de aanvang en het einde van de bezigheid

In de vroegere berekeningswijze gebeurde de definitieve berekening van de kwartaalbijdragen voor onvolledige jaren (in geval van begin of einde van bezigheid) op de inkomsten van het voorgaande of het volgende jaar. Sinds de hervorming wordt bij aanvang en einde bezigheid

³⁷ Deze zijn weliswaar onderworpen aan een plafonnering

³⁸ De verhogingen kunnen ook niet toegepast worden als de zelfstandige zich in een “behartenswaardige” situatie bevindt

voor de bijdrageberekening gebruik gemaakt van de inkomsten van de onvolledige jaren. Voor een aanvang bezigheid in oktober 2015 die voor het 4de kwartaal inkomsten oplevert van 5.000 €, bedraagt de verschuldigde bijdrage voor het 4de kwartaal 22% van 5.000 €, of 1.100 €, zonder dat er nergens rekening wordt gehouden, zoals in het verleden, met de inkomsten van 2016.

4.3.7 Mogelijkheid tot onmiddellijke afsluiting van het dossier sociale bijdragen in geval van einde bezigheid door pensionering

Zelfstandigen die vóór 1 januari 2019 een rustpensioen aanvroegen, konden als overgangsmaatregel vragen de regularisatieprocedure niet te moeten toepassen en hun socialebijdragedossier onmiddellijk af te sluiten zodra ze hun activiteit stopzetten. Die maatregel was onderworpen aan verschillende voorwaarden en kon enkel gelden voor de periode tot en met het derde bijdragejaar voorafgaand aan het jaar van de pensionering. Zelfstandigen die verminderde voorlopige bijdragen vroegen, kwamen niet in aanmerking voor deze maatregel.

Het regime van de onmiddellijke afsluiting bood de zelfstandigen de mogelijkheid te vragen dat de nog niet geregulariseerde sociale bijdragen op het moment van de pensionering konden ontsnappen aan het gebruikelijke systeem van de “regularisatie van de inkomsten van het jaar zelf”. In dit geval was het pensioenbedrag (berekend op de inkomsten uit het jaar N-3, op basis van de volledige betaling van de “voorlopige refertebijdragen”) definitief vanaf de pensionering, zonder latere regularisatie.

Wanneer de gebruikelijke regularisatieprocedure werd gevolgd (wat vanaf nu voor alle nieuwe gepensioneerden het geval is³⁹), de pensioenberekening in twee fasen. Ten eerste gebeurt een voorlopige berekening op het moment van de pensionering en dit op basis van de beroepsinkomsten waarop effectief voorlopige bijdragen werden betaald voor de kwartalen waarvoor de referte-inkomsten nog niet definitief gekend zijn.

Vervolgens volgt een definitieve pensioenberekening wanneer alle loopbaangegevens (bijdragen) definitief vastgelegd zijn. Van zodra de verschuldigde bijdragen voor de laatste jaren voorafgaand aan het pensioen gekend en betaald zijn, gaat het RSVZ over tot de definitieve pensioenberekening. Het aldus bekomen definitieve bedrag wordt toegekend met terugwerkende kracht tot de eerste maand van het pensioen.

4.4 Terugbetaling⁴⁰

Wat de regels voor het regulariseren van spontane supplementen betreft, baseert de eerste omzendbrief zich op een uitdrukkelijke wettelijke bepaling om een verbod op terugbetaling in te stellen van supplementen die spontaan werden betaald door zelfstandigen die een vermindering van de voorlopige bijdragen verkregen. Voor het overige leidt de omzendbrief uit de wetgeving af dat enkel voorlopige bijdragen die na regularisatie als niet-verschuldigd worden beschouwd, mogen worden terugbetaald.

De omzendbrief versoepelt dat principe echter voor zelfstandigen die bepaalde spontane betalingen wensen te recupereren in de loop van het bijdragejaar. Socialeverzekeringsfondsen

³⁹ Zie punt 1 van deel IV van dit rapport en Verslag ABC 2018/04, 'Hervorming van de sociale bijdrageberekening : tussentijds evaluatieverslag'

⁴⁰ Zie ook punt 6 van deel IV van dit rapport en Nota P. 741/14/6 aan de socialeverzekeringsfondsen voor zelfstandigen 'Hervorming van de berekening van de sociale bijdragen voor zelfstandigen – basisnota'

mogen die supplementen niet terugstorten na 31 december van het lopende jaar, tenzij de zelfstandige een flagrante vergissing heeft begaan.

Deel II. Gebruik van de mogelijkheid tot aanpassing van de bijdragen

Het Actuarieat van de cel Expert IZ⁴¹ van de FOD Sociale Zekerheid heeft in het kader van de evaluatiewerkzaamheden⁴² de inkomsten- en bijdragegegevens van het bijdragejaar 2015 geanalyseerd. Het doel van deze analyse was om na te gaan in welke mate de zelfstandigen gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid tot aanpassing van de voorlopige bijdragen, waarover zij sinds de hervorming van de bijdrageberekening in 2015 beschikken.

1 Voorafgaande opmerkingen

De resultaten van de analyse moeten met enige voorzichtigheid worden benaderd, gelet op een aantal dataproblemen. Ten eerste, zijn de gebruikte gegevens afkomstig van verschillende bronnen⁴³, wat een obstakel vormt voor een goede onderlinge vergelijkbaarheid van de gegevens. Ten tweede, wees een eerste verkennende analyse van de gegevens op bepaalde data-inconsistenties⁴⁴. Ten derde waren op het moment van de analyse slechts voor één jaar gegevens⁴⁵ beschikbaar, nl. 2015. Het effect van bijdragehervorming zal echter maar op een robuuste manier gemeten kunnen worden van zodra er gegevens voor meerdere jaren beschikbaar zijn. Het zal dus nodig zijn om deze studie in de toekomst te actualiseren om na te gaan of de vaststellingen van deze eerste analyse geldig blijven.

2 Verdeling van de regularisatiebedragen

Een eerste, algemene analyse van de inkomstgegevens⁴⁶ (grafiek 1 & tabel 1) leert dat de regularisatie van de inkomsten 2015 voor ongeveer twee derde van de zelfstandigen betekende dat zij een bijdragesupplement verschuldigd waren (31%), dan wel een deel van hun voorlopige bijdragen terugbetaald kregen (33,5%). Voor het resterende deel (35%) van de zelfstandigen was de regularisatie ofwel zonder financieel gevolg ofwel (nog) niet gebeurd⁴⁷.

⁴¹ De vroegere DG Zelfstandigen van de FOD Sociale Zekerheid

⁴² Zie bijlage I.

⁴³ De 11 sociaalverzekeringsfondsen vormen de authentieke bron van de gegevens. De gegevens werden aan het Actuarieat ter beschikking gesteld via de verschillende digitale platformen (i.c. de digitale omgeving waarin het individuele dossierbeheer van de zelfstandige gebeurt en de berekening van de sociale bijdragen en rechten plaatsvindt) waarop de fondsen zijn aangesloten.

⁴⁴ Voor meer informatie over deze inconsistenties, zie bijlage I.

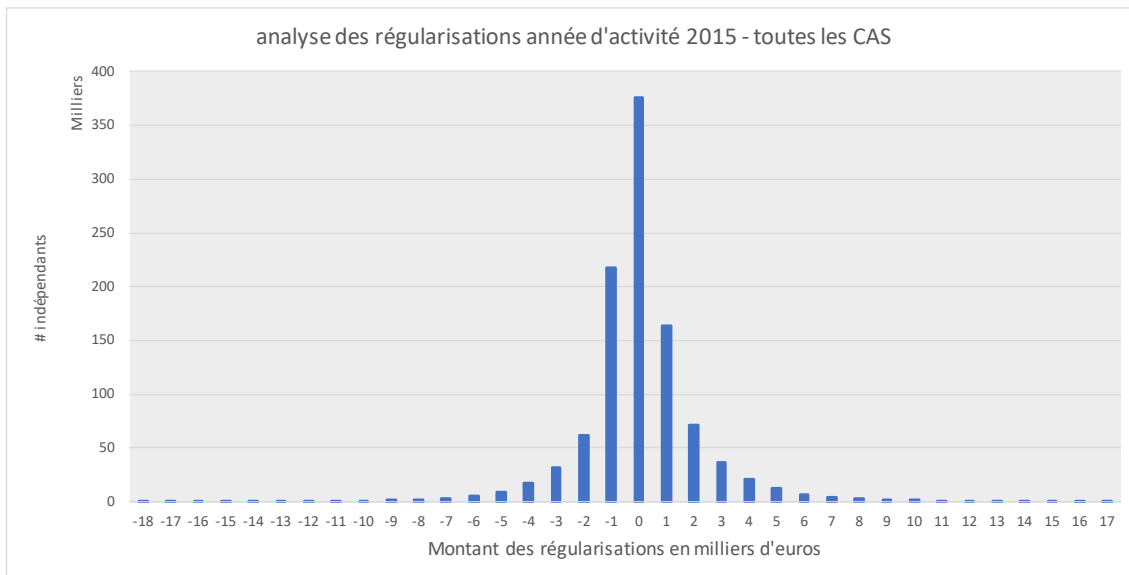
⁴⁵ Voor de beoogde analyse was niet alleen informatie over de voorlopige bijdragebetaling nodig maar ook over definitieve inkomensgegevens en de regularisaties. Die gegevens zijn pas met vertraging gekend en dus beschikbaar voor analyse.

⁴⁶ Het bronbestand dat aan het Actuarieat werd overgemaakt, omvatte 1.070.889 eenheden. Voor deze eerste verkennende analyse werden uit het bestand de zelfstandigen verwijderd die 2 keer of meer in het bestand voorkwamen, zelfstandigen voor wie de geregistreerde einddatum zich situeerde vóór 1 januari 2015 en de zelfstandigen wiens geregistreerde begindatum zich situeerde na 31 december 2015. De eerste verkennende analyse gebeurde bijgevolg op een bestand van 1.055.471 eenheden.

⁴⁷ Bv. in het geval van startende zelfstandigen

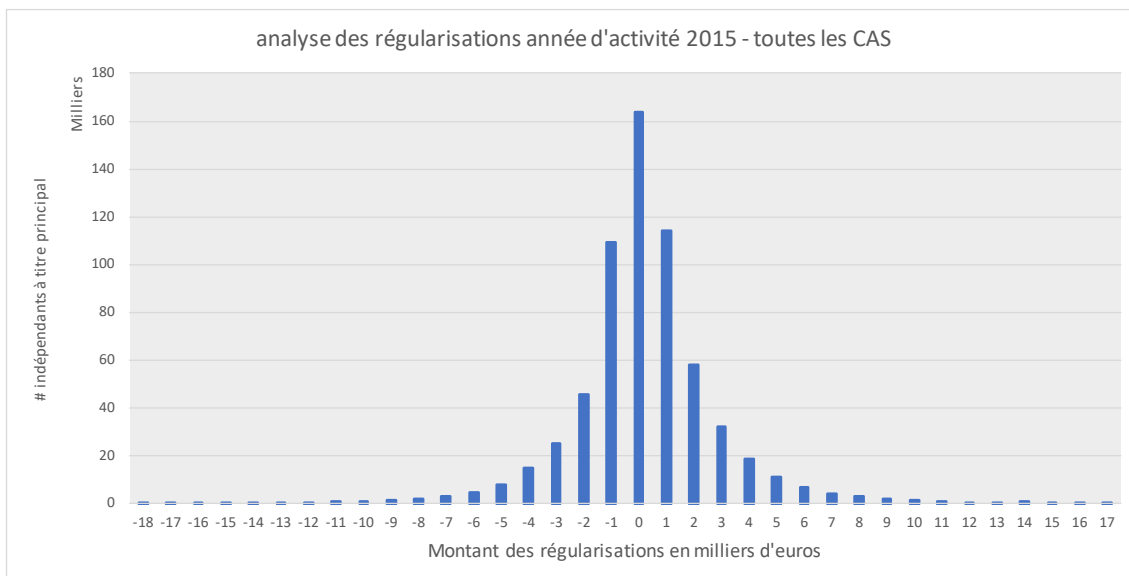
Meer dan de helft van de bij- en terugbetalingen had betrekking op een bedrag van 2.000 EUR of minder. In de meeste gevallen is het regularisatiebedrag (te betalen of terug te betalen) gelegen tussen 0 en 1.000 EUR (cf. tabel & grafiek 1). Voor 3,6 % van de zelfstandigen bedroeg de regularisatie (te betalen of terug te betalen) echter meer dan 5.000 EUR.

Grafiek 1. Verdeling van de regularisaties, bijdragejaar 2015, volledige populatie (N=1.055.471)

Bron: Actuariaal cel Expert IZ, FOD SZ

Grafiek 2. Verdeling van de regularisatiebedragen, bijdragejaar 2015, zelfstandigen in hoofdberoep (N=634.121)

Bron: Actuariaal cel Expert IZ, FOD SZ

Er dient opgemerkt dat het beeld ietwat anders is als men uitsluitend de zelfstandigen in hoofdberoep in beschouwing neemt (grafiek 2). Het aandeel regularisaties zonder impact is

beduidend lager in deze groep, terwijl het aandeel zelfstandigen dat een bijdragesupplement verschuldigd is een stuk hoger ligt⁴⁸.

Tabel 1. Verdeling van de het aantal regularisaties naar regularisatiebedrag, inkomstenjaar 2015

	Totale populatie		Zelfstandigen in hoofdberoep	
	Aantal	%	Aantal	%
BEDRAG VAN DE REGULARISATIE = 0 ⁴⁹	376.224	35,6%	164.036	25,9%
TERUGBETALING				
Meer dan 5.000 EUR	16.754	1,6%	14.471	2,3%
Tussen 2.000 EUR en 5.000 EUR	57.733	5,5%	47.578	7,5%
Minder dan 2.000 EUR	279.000	26,4%	154.671	24,4%
Totaal terugbetalingen	353.487	33,5%	216.720	34,1%
BIJBETALING				
Minder dan 2.000 EUR	234.614	22,2%	172.444	27,2%
Tussen 2.000 EUR en 5.000 EUR	69.766	6,6%	61.415	9,7%
Meer dan 5.000 EUR	21.380	2,0%	19.506	3,1%
Totaal bijbetalingen	325.760	30,8%	253.365	40,0%
Totaal	1.055.471	100%	634.121	100%

Bron: Actuariaal cel Expert IZ, FOD SZ

3 Aanpassing van voorlopige bijdragen

Voor de analyse van het gebruik van de mogelijkheid tot aanpassing van de voorlopige bijdragen, concentreerde het Actuariaal zich uitsluitend op de zelfstandigen voor wie de definitieve inkomsten voor het jaar N-3 in 2015 gekend waren en waarvoor het op dat moment dus mogelijk was om hierop de voorlopige bijdragen voor dat kalenderjaar te baseren. Het gaat om een groep van 565.258 zelfstandigen⁵⁰.

3.1 Inkomensverloop en aantal aanpassingen

Voor iets meer dan de helft van de zelfstandigen (53%) lag het definitieve inkomen voor 2015 lager dan het inkomen waarop de voorlopige bijdragen voor datzelfde jaar berekend werden⁵¹ (cf. 3.1.2). Voor de overige zelfstandigen gold het omgekeerde (cf. 3.1.1).

⁴⁸ Het Actuariaal merkt in zijn nota op dat het voor de hand liggend is dat dat het aantal zelfstandigen in hoofdberoep die een regularisatiebijdrage moeten betalen in periode van economische groei is groter is dan het aantal zelfstandigen in hoofdberoep die bij de regularisatie terugbetaald moeten worden.

⁴⁹ De regularisatie had geen financiële impact of had (nog) niet plaatsgevonden.

⁵⁰ Van de 1.055.471 zelfstandigen uit de verkennende analyse (cf. voetnoot 42) werden voor de verdere analyse enkel de zelfstandigen weerhouden waarvoor de definitieve inkomens voor 2012 in 2015 beschikbaar waren om de voorlopige bijdragen voor het bijdragejaar 2015 te berekenen. Dit betekent dat o.m. de startende zelfstandigen uit het bestand werden verwijderd.

⁵¹ De geïndexeerde definitieve inkomend van 2012 (=N-3)

Circa 8% (45.510 eenheden) van de zelfstandigen heeft zijn voorlopige bijdragen in 2015 aangepast. Diegenen met een stijgend inkomensverloop (cf. infra) pasten hun voorlopige bijdragen net iets vaker aan dan zelfstandigen wiens inkomen uiteindelijk een daling onderging.

Tabel 2. Aantal zelfstandigen dat een aanpassing van voorlopige bijdragen deed naar inkomensverloop, bijdragejaar 2015

	# zelfstandigen	# aanpassingen	% totaal
Stijgend inkomensverloop	263.959	23.226	8,8%
Dalend inkomensverloop	301.299	22.284	7,3%
Alle zelfstandigen	565.258	45.510	8,1%

Bron: Actuariaal cel Expert IZ, FOD SZ

Een groter aandeel zelfstandigen in hoofdberoep vroeg om de voorlopige bijdragen op- dan neerwaarts te herzien. Voor de andere categorieën van zelfstandigen gold het omgekeerde (cf. annex).

3.1.1 Aanpassing in geval van een stijgend inkomensverloop

Voor 263.959 zelfstandigen (214.883 zelfstandigen in hoofdberoep) waren de definitieve inkomsten voor het bijdragejaar 2015 hoger dan het inkomen waarop de voorlopige bijdragen voor datzelfde jaar waren berekend⁵². Dit is 47% van de beschouwde populatie. Het gemiddelde inkomensverschil⁵³ bedroeg 11.109 EUR (12.316 EUR voor de zelfstandigen in hoofdberoep). Het gemiddelde regularisatiebedrag⁵⁴ bedroeg 1.172 EUR (1.285 EUR voor de zelfstandigen in hoofdberoep).

Tabel 3. Evolutie van de inkomsten en gemiddelde regularisatie, zelfstandigen van wie de definitieve inkomsten hoger zijn dan de inkomsten N-3

	# zelfstandigen	Geïndexeerd inkomens N-3	Definitief inkomens	Definitief inkomens - Inkomens N-3
Hoofdberoep	214.883	28.940 EUR	41.256 EUR	12.316 EUR
Andere categorieën	49.706	8.616 EUR	14.439 EUR	5.822 EUR
Alle zelfstandigen	263.959	25.161 EUR	36.270 EUR	11.109 EUR

Bron: Actuariaal cel Expert IZ, FOD SZ

Van de 263.959 zelfstandigen van wie de definitieve inkomsten hoger waren dan de geïndexeerde inkomsten van N-3, hadden 22.884 zelfstandigen hun voorlopige inkomsten opwaarts aangepast (minder dan 9%). Dit aandeel lag iets hoger bij de zelfstandigen in hoofdberoep dan in de andere categorieën.

⁵² Namelijk het geïndexeerde definitieve inkomens 2012 (= N-3 voor het bijdragejaar 2015)

⁵³ Voor de analyse van de inkomsten werden de zeer hoge inkomens beperkt tot het bedrag van 400.000 EUR. De zelfstandigen met zeer hoge inkomsten hebben doorgaans inkomsten die veel sterker schommelen dan de inkomsten van andere zelfstandigen. Aangezien de gemiddelden sterk beïnvloed worden door extreme waarden, heeft de actuaaris er de voorkeur aan gegeven om de inkomsten van de zelfstandigen te beperken tot 400.000 EUR teneinde te vermijden dat aanzienlijke schommelingen in de inkomsten van enkele zelfstandigen de analyse zouden vertekenen.

⁵⁴ Voor de berekening van het gemiddelde regularisatiebedrag houdt de actuaaris rekening met zowel de terugbetalingen als de verschuldigde bijdragesupplementen.

Tabel 4. Gebruik van de mogelijkheid tot aanpassing van bijdragen, zelfstandigen wiens definitieve inkomsten hoger zijn dan de inkomsten N-3

	Opwaartse aanpassing	Neerwaartse aanpassing	Totaal # zelfstandigen	Totaal %
Hoofdberoep	18.921	218	214.883	8,8%
Andere categorieën	3.963	124	49.076	8,1%
Alle zelfstandigen	22.884	342	263.959	8,7%

Bron: Actuariaal cel Expert IZ, FOD SZ

Gemiddeld kwamen deze laatste sterk in de buurt van het bedrag van hun definitieve bijdragen. Gemiddeld werd hun immers bij de regularisatie 19 EUR terugbetaald.

Tabel 5. Opwaartse aanpassing van de voorlopige inkomsten, zelfstandigen van wie de definitieve inkomsten hoger zijn dan de inkomsten N-3

	# zelfstandigen	Geïndexeerd inkomen N-3	Voorlopig inkomen	Definitief inkomen	Regularisatie
Hoofdberoep	18.921	24.692 EUR	42.349 EUR	43.476 EUR	-16 EUR
Andere categorieën	3.963	6.477 EUR	16.699 EUR	16.661 EUR	-31 EUR
Alle zelfstandigen	22.884	21.538 EUR	37.907 EUR	38.832 EUR	-19 EUR

Bron: Actuariaal cel Expert IZ, FOD SZ

Een minderheid van zelfstandigen (342, ofwel 1 zelfstandige op 1000 van wie de inkomsten gestegen zijn) die een inkomensstijging kenden, verminderde zijn voorlopige bijdragen. In deze gevallen bedroeg het gemiddelde regularisatiebedrag 3.255 EUR (3.966 EUR voor de zelfstandigen in hoofdberoep).

Tabel 6. Neerwaartse aanpassing van de voorlopige inkomsten, zelfstandigen van wie de definitieve inkomsten hoger zijn dan de inkomsten N-3

	# zelfstandigen	Geïndexeerd inkomen N-3	Voorlopig inkomen	Definitief inkomen	Regularisatie
Hoofdberoep	218	38.732 EUR	19.827 EUR	60.401 EUR	3.966 EUR
Andere categorieën	124	16.234 EUR	6.863 EUR	25.726 EUR	2.105 EUR
Alle zelfstandigen	342	30.790 EUR	15.245 EUR	47.986 EUR	3.255 EUR

Bron: Actuariaal cel Expert IZ, FOD SZ

3.1.2 Gedaalde inkomsten

Voor 301.299 zelfstandigen (207.337 zelfstandigen in hoofdberoep) waren de definitieve inkomsten voor 2015 lager dan de voorlopige inkomsten waarop de voorlopige bijdragen werden berekend⁵⁵. Dit is 53% van de beschouwde populatie. De gemiddelde daling van de inkomsten bedroeg 10.245 EUR (11.344 EUR voor de zelfstandigen in hoofdberoep).

⁵⁵ Geïndexeerde definitieve inkomsten van het jaar N-3, nl. 2012

Tabel 7. Evolutie van de inkomsten en gemiddelde regularisatie, zelfstandigen van wie de definitieve inkomsten lager zijn dan de inkomsten N-3

	# zelfstandigen	Geïndex. ink. N-3	Def. ink.	Def. ink - Ink. N-3
Hoofdberoep	207.337	36.049 EUR	24.705 EUR	-11.344 EUR
Andere categorieën	93.962	13.210 EUR	5.390 EUR	-7.820 EUR
Alle zelfstandigen	301.299	28.927 EUR	18.682 EUR	-10.245 EUR

Bron: Actuariaal cel Expert IZ, FOD SZ

Van de 301.299 zelfstandigen van wie de definitieve inkomsten lager waren dan de geïndexeerde inkomsten van N-3, hadden 19.744 zelfstandigen een vermindering van hun voorlopige bijdragen verkregen (6,5%). Andere zelfstandigen dan die in hoofdberoep verlaagden vaker.

Tabel 8. Gebruik van de mogelijkheid tot aanpassing van bijdragen, zelfstandigen wiens definitieve inkomsten lager zijn dan de inkomsten N-3

	Opwaartse aanpassing	Neerwaartse aanpassing	Totaal # zelfstandigen	% totaal verlagingen
Hoofdberoep	1.405	8.974	207.337	4,3%
Andere categorieën	1.135	10.770	93.962	11,5%
Alle zelfstandigen	2.540	19.744	301.299	6,5%

Bron: Actuariaal cel Expert IZ, FOD SZ

Deze laatsten kwamen gemiddeld minder sterk in de buurt van hun definitieve bijdragen dan de zelfstandigen die, om reden van een stijging van inkomsten, hun voorlopige bijdragen hadden verhoogd. Gemiddeld werd hun immers bij de regularisatie 782 EUR terugbetaald.

Tabel 9. Neerwaartse aanpassing van de voorlopige inkomsten, zelfstandigen van wie de definitieve inkomsten lager zijn dan de inkomsten N-3

	# zelfstandigen	Geïndexeerd inkomen N-3	Voorlopig inkomen	Definitief inkomen	Regularisatie
Hoofdberoep	8.974	48.398 EUR	18.691 EUR	13.337 EUR	-863 EUR
Andere categorieën	10.770	31.491 EUR	7.581 EUR	4.282 EUR	-700 EUR
Alle zelfstandigen	19.744	39.136 EUR	12.587 EUR	8.354 EUR	-782 EUR

Bron: Actuariaal cel Expert IZ, FOD SZ

Een klein aantal zelfstandigen (2.540) met een dalend inkomensverloop betaalde hogere voorlopige bijdragen. Over het algemeen bleken de definitieve inkomsten van deze groep uiteindelijk echter lager dan i) het naar boven herziene inkomen waarop de voorlopige bijdragen werden berekend én ii) dan het geïndexeerde definitieve inkomen N-3. In deze gevallen bedroeg het gemiddelde bedrag van de aan hen terugbetaalde regularisatie 1.697 EUR (2.397 EUR voor de zelfstandigen in hoofdberoep).

Tabel 10. Opwaartse aanpassing van de voorlopige inkomsten, zelfstandigen van wie de definitieve inkomsten lager zijn dan de inkomsten N-3

	# zelfstandigen	Geïndexeerd inkomen N-3	Voorlopig inkomen	Definitief inkomen	Regularisatie
Hoofdberoep	1.405	29.525 EUR	38.337 EUR	25.137 EUR	-2.397 EUR
Andere categorieën	1.135	5.124 EUR	8.779 EUR	2.989 EUR	-816 EUR
Alle zelfstandigen	2.540	18.635 EUR	25.170 EUR	15.245 EUR	-1.697 EUR

Bron: Actuariaal cel Expert IZ, FOD SZ

Er is geen merkbaar verschil tussen het gedrag van de zelfstandigen in hoofdberoep en dat van de volledige zelfstandigenpopulatie.

Men stelt vast dat een groter aantal zelfstandigen (2.540) hogere voorlopige bijdragen hadden betaald terwijl hun inkomsten daalden, dan dat er zelfstandigen hun bijdragen verminderden ondanks een stijging van de inkomsten (342).

3.2 Overmatige aanpassingen

Men gaat er niet vanuit dat er terugbetalingen moeten gebeuren wanneer de voorlopige inkomens van de zelfstandige stijgen, net zomin als men verwacht dat er een bijdragesupplementen verschuldigd zal zijn als de voorlopige inkomsten van zelfstandigen dalen.

Nochtans blijkt dat 54% (d.w.z. 13.845 zelfstandigen) van alle zelfstandigen die hun voorlopige bijdragen opwaarts hadden aangepast (25.424) bij de regularisatie werd terugbetaald omdat zij hun voorlopige bijdragen te veel hadden verhoogd. Gemiddeld hadden zij hun voorlopige inkomsten verhoogd van 20.606 EUR tot 34.486 EUR, terwijl hun definitieve inkomsten maar 29.504 EUR bedroegen. Bijgevolg werd hun gemiddeld 1.242 EUR terugbetaald.

Tabel 11. Overmatige opwaartse aanpassing van de voorlopige inkomsten

	# zelfstandigen	Geïndexeerd inkomen N-3	Voorlopig inkomen	Definitief inkomen	Regularisatie
Hoofdberoep	10.994	24.321 EUR	39.650 EUR	34.355 EUR	-1.328 EUR
Andere categorieën	2.851	6.282 EUR	14.576 EUR	10.798 EUR	-910 EUR
Alle zelfstandigen	13.845	20.606 EUR	34.486 EUR	29.504 EUR	-1.242 EUR

Bron: Actuariaal cel Expert IZ, FOD SZ

Omgekeerd moesten 2.407 (12 %) van de 20.086 zelfstandigen die een vermindering van hun voorlopige bijdragen hadden verkregen, een bijdragesupplement betalen omdat zij hun voorlopige inkomsten te veel hadden laten dalen. Gemiddeld hadden zij hun voorlopige inkomsten verminderd van 44.237 EUR naar 14.517 EUR, terwijl hun definitieve inkomsten nog 23.473 EUR bedroegen. Bijgevolg hebben zij bij de regularisatie gemiddeld 1.392 EUR aanvullende bijdragen moeten betalen.

Tabel 12. Overmatige neerwaartse aanpassing van de voorlopige inkomsten

	# zelfstandigen	Geïndexeerd inkomen N-3	Voorlopig inkomen	Definitief inkomen	Regularisatie
Hoofdberoep	1.476	50.007 EUR	18.558 EUR	29.262 EUR	1.676 EUR
Andere categorieën	931	35.090 EUR	8.109 EUR	14.296 EUR	942 EUR
Alle zelfstandigen	2.407	44.237 EUR	14.517 EUR	23.473 EUR	1.392 EUR

Bron: Actuarieat cel Expert IZ, FOD SZ

4 Verhogingen artikel 11bis

De verhogingen in het kader van artikel 11bis hebben betrekking op minder dan 0,3 % van alle zelfstandigen. Deze verhogingen bedroegen gemiddeld 248,79 euro.

Tabel 13. Verhogingen artikel 11bis

Categorieën van zelfstandigen	# verhogingen	Gekohierde verhogingen	Geïnde bijdragen
Zelfstandigen in hoofdberoep	1.569	523.708 EUR	432.059 EUR
Andere categorieën	1.433	223.169 EUR	180.646 EUR
Alle zelfstandigen	3.002	746.876 EUR	612.705 EUR

Bron: Actuarieat cel Expert IZ, FOD SZ

Deel III. Ervaringen van de zelfstandigen met de nieuwe berekeningswijze

In het kader van zijn evaluatie van de bijdragehervorming van 2015, organiseerde het ABC in 2018 een online bevraging⁵⁶ bij zelfstandigen om hun ervaringen met de nieuwe berekeningswijze te kennen en na te gaan wat ze van het nieuwe systeem vinden.

1 De enquête

Het Comité lanceerde zijn enquête in april 2018⁵⁷. De zelfstandigen hadden gedurende 2 maanden de mogelijkheid om deze in te vullen⁵⁸. Ze werden via meerdere kanalen op de hoogte gebracht van de bevraging, onder meer via de vervaldagberichten van de voorlopige bijdragen van het tweede kwartaal, via de website Happy Independent's Year⁵⁹, via de website van sommige fondsen en via een directe mailing van sommige fondsen naar hun aangeslotenen.

In totaal namen 1.348 individuen deel aan de enquête. Voor de analyse van de resultaten werden enkel de individuen weerhouden die:

- zelf als zelfstandige een activiteit uitoefenden⁶⁰;
- de vragenlijst volledig invulden.

993 respondenten voldeden aan deze dubbele voorwaarde. Hiervan vulden 326 de Franstalige 667 de Nederlandstalige versie van de enquête in.

2 Profiel van de respondenten

Bijna driekwart van de respondenten (73,5 %) was actief als zelfstandige in hoofdberoep⁶¹. Iets minder dan een vijfde van de respondenten oefende een zelfstandige activiteit in bijberoep uit en 4% was als zelfstandige actief na de wettelijke pensioenleeftijd. Meewerkende echtgenoten (0,60 %) en student-zelfstandigen (0,10 %) waren in de bevraging zo goed als niet vertegenwoordigd⁶².

⁵⁶ Het ging om een kwantitatieve bevraging.

⁵⁷ De vragenlijst werd online geplaatst op 4 april 2018.

⁵⁸ De enquête werd afgesloten op 4 juni 2018.

⁵⁹ Website aangemaakt naar aanleiding van de 50ste verjaardag in 2018 van het sociaal statuut van de zelfstandigen. Niet meer online beschikbaar.

⁶⁰ Sommige individuen antwoordden op de vraag betreffende het statuut, geen zelfstandige te zijn.

⁶¹ De online-statistieken van het RSVZ laten geen exacte vergelijking toe met de verdeling van deze categorieën in de totale populatie zelfstandigen (het RSVZ gebruikt andere onderverdelingen). Niettemin kan op basis van RSVZ-cijfers wel worden vastgesteld dat de zelfstandigen in hoofdberoep oververtegenwoordigd zijn in deze enquête. In 2017 oefende 66% van de volledige populatie zelfstandigen zijn activiteit uit in hoofdberoep.

⁶² Vergelijken met de totale populatie zelfstandigen in 2017, zijn er onder de respondenten meer zelfstandigen in hoofdberoep en zelfstandigen die na het pensioen werken en minder zelfstandigen in bijberoep.

Tabel 14. Verdeling van de respondenten naar aard van de activiteit op moment van bevraging

	Aantal	Percentage
Zelfstandige in hoofdberoep	730	73,51%
Zelfstandige in bijberoep	175	17,62%
Meewerkende echtgeno(o)t(e)	6	0,60%
Student-zelfstandige	1	0,10%
Zelfstandige actief na de pensioenleeftijd	42	4,23%
Andere	20	2,01%
Geen antwoord	19	1,91%
Totaal	993	100%

Bron : Online bevraging ABC, 2018

De meerderheid van de respondenten werkt in de sector van de diensten (24%), van de vrije beroepen (26%)⁶³, van de bouw (12%) en van de handel (10%).⁶⁴

Tabel 15. Verdeling van de respondenten naar sector van bezigheid op moment van bevraging

	Aantal	Percentage
Boekhouding accountancy, vermogens- en fiscaal advies	82	8,26%
Bouw	119	11,98%
Diensten	240	24,17%
Handel	96	9,67%
Horeca	35	3,52%
Industrie	26	2,62%
Kunsten	32	3,22%
Land- en tuinbouw & visserij	25	2,52%
Vrije & intellectuele beroepen m.u.v. boekhouding, etc.	175	17,62%
Andere	145	14,60%
Zonder antwoord	18	1,81%
Totaal	993	100%

Bron : Online bevraging ABC, 2018

De meerderheid van de respondenten betaalt een kwartaalbijdrage die gelegen is tussen de minimumdrempel voor bijdragebetaling en 2.249 EUR.

⁶³ 8 % van de respondenten werkt in de sector van de boekhouding en aanverwante beroepen.

⁶⁴ Vergeleken met de totale populatie zelfstandigen in 2017, is de sector van de handel duidelijk minder vertegenwoordigd, terwijl de sector van de diensten duidelijk oververtegenwoordigd is onder de respondenten.

Tabel 16. Verdeling van de respondenten naar kwartaalbijdrage op moment van bevraging

	Aantal	Percentage
0 EUR	31	3,12%
Minder dan 698 EUR	147	14,80%
699 – 1.499 EUR	350	35,25%
1.500 – 2.249 EUR	205	20,64%
2.250 – 2.999 EUR	117	11,78%
3.000 – 4.000 EUR	63	6,34%
Meer dan 4.000 EUR	33	3,32%
Ik weet het niet	27	2,72%
Geen antwoord	20	2,01%
Totaal	993	100%

Bron : Online bevraging ABC, 2018

De meerderheid van de deelnemers aan de enquête was op het moment van de bevraging minder dan 15 jaar aan het werk in zijn zelfstandige activiteit.

Tabel 17. Verdeling van de respondenten naar aanvang van de activiteit

	Aantal	Percentage
Voor 1970	10	1,01%
In de periode 1970-1979	27	2,72%
In de periode 1980-1989	118	11,88%
In de periode 1990-1999	151	15,21%
In de periode 2000-2009	255	25,68%
In de periode 2010-2015	220	22,16%
In de periode 2015 of later	200	20,14%
Geen antwoord	12	1,21%
Totaal	993	100%

Bron : Online bevraging ABC, 2018

Ongeveer 62 % van de ondervraagde zelfstandigen gaf in de bevraging aan een beroep te doen op een boekhouder of een fiscalist om hun inkomsten van het lopende jaar te ramen.⁶⁵

⁶⁵ Bij de enquête van de VSVZ die aan de hervorming van de bijdragen voorafging, had 70% van de zelfstandigen geantwoord dat zij een beroep zouden doen op een boekhouder (of een fiscalist) indien een federale overheidsdienst hun vroeg om hun jaarinkomsten voor te leggen.

Tabel 18. Gebruik van een boekhouder of fiscalist op het moment van bevraging

	Aantal	Percentage
Ja	618	62,24%
Nee	333	33,53%
Ik weet het niet	22	2,22%
Geen antwoord	20	2,01%
Totaal	993	100%

Bron : Online bevraging ABC, 2018

3 Opzet van de vragenlijst

De enquête moest onder meer inzicht verschaffen in de wijze waarop zelfstandige omgaan met de mogelijkheid om hun voorlopige bijdragebetaling aan te passen aan hun economische situatie alsook in hun kennis en ervaringen ter zake.

De vragenlijst voorzag in afzonderlijke antwoordmodules voor startende⁶⁶ en gevestigde zelfstandigen.

Aan starters werden uitsluitend vragen gesteld die peilden naar de kennis en het gebruik van de mogelijkheden tot aanpassing van de voorlopige bijdragen en naar de manier waarop het systeem in de praktijk wordt ervaren.

Aan respondenten die zich buiten begin van bezigheid bevonden, werden daarenboven nog vragen gesteld over de fase van de bijdrageregularisatie en over de manier waarop zij de nieuwe bijdrageregeling percipiëren in vergelijking met de oude. De vragen die aan de gevestigde zelfstandigen werden gesteld met betrekking tot de mogelijk tot aanpassing van de voorlopige bijdragen, verschilden al naargelang de respondenten in de periode 2014-2017 geconfronteerd werden met een :

- inkomensstijging
- inkomensdaling
- stabiel inkomensverloop

Tabel 19. Respondenten binnen en buiten begin van activiteit (naar inkomensverloop)

	Aantal	Percentage
Starter	200	20,14%
Gevestigde zelfstandige met :		
• stijgend inkomensverloop	316	31,82%
• dalend inkomensverloop	222	22,36%
• stabiel inkomensverloop	204	20,54%
• weet niet	51	5,14%
Totaal	993	100%

Bron : online bevraging ABC, 2018

⁶⁶ Dat wil zeggen dat de activiteit gestart werd na de invoering van de nieuwe berekeningswijze.

4 Mogelijkheden tot aanpassing van voorlopige bijdragen

4.1 Starters

De meerderheid van de starters blijkt op de hoogte te zijn van de opties tot aanpassing van de voorlopige bijdragen. Het aandeel dat kennis heeft van de mogelijkheid tot verhoging (75%) is echter aanzienlijk groter dan het aandeel dat de mogelijkheid tot verlaging kent (60,5%).

Hoewel de kleine aantallen per beroepscategorie niet toelaten om betrouwbare uitspraken te doen over de kennis van de aanpassingsmogelijkheden naar karakteristieken van de respondenten, suggereren de cijfers dat diegene die zelf actief zijn in de sector van de boekhouding en de fiscaliteit beduidend meer dan andere beroepsgroepen op de hoogte zijn van de opties tot aanpassing van de voorlopige bijdragen (cf. bijlage II). Voor de kennis van de aanpassingsmogelijkheden lijkt het daarentegen weinig relevant of de starter zich al dan niet laat bijstaan door een boekhouder.

Tabel 20. Kennis van de mogelijkheden tot aanpassing van voorlopige bijdragen, starters

	Mogelijkheid tot verlaging		Mogelijkheid tot verhoging	
	Aantal	%	Aantal	%
Ja	121	60,50%	150	75,00%
Nee	56	28,00%	36	18,00%
Weet niet	23	11,50%	11	5,50%
Geen antwoord	-	-	3	1,50%
Totaal	200	100%	200	100%

Bron : online bevraging ABC, 2018

Het grootste deel van de starters (meer dan 70% en meer) geeft aan dat ze gebruik zouden maken van de mogelijkheden tot aanpassing van hun voorlopige bijdragen wanneer ze in de toekomst geconfronteerd zouden worden met een inkomensdaling of -stijging.

De bereidheid tot aanpassing blijkt groter bij starters die op het moment van de bevraging reeds op de hoogte waren van de mogelijkheden tot verhoging en verlaging⁶⁷, alsook bij diegenen die gebruik maken van een boekhouder of fiscalist (cf. bijlage II).

⁶⁷ Een uitzondering vormen de starters die niet op de hoogte zijn van de mogelijkheid tot verlaging van de voorlopige bijdragen. Hun bereidheid om in de toekomst gebruik te maken van de vermindering van bijdragen lijkt is groter dan bij diegene die de mogelijkheid wel kennen. Er dient opgemerkt dat de analyse gebaseerd is op een klein aantal gevallen

Tabel 21. Potentieel gebruik van de mogelijkheden tot aanpassing van voorlopige bijdragen, starters

	Mogelijkheid tot verlaging		Mogelijkheid tot verhoging	
	Aantal	%	Aantal	%
Ja	152	76,00%	140	70,00%
Nee	22	11,00%	35	17,50%
Weet niet	23	11,50%	25	12,50%
Geen antwoord	3	1,50%	-	-
Totaal	200	100%	200	100%

Bron : Online bevraging ABC, 2018

Wanneer starters gevraagd wordt naar de reden om geen gebruik te maken van de mogelijkheid tot aanpassing van de voorlopige bijdragen, is het meest voorkomende antwoord dat deze zelfstandigen liever het bedrag van de voorlopige bijdrage betalen dat wordt aangegeven op hun vervaldagbericht.

Tabel 22. Reden⁶⁸ om geen gebruik te maken van de mogelijkheden tot aanpassing van voorlopige bijdragen, starters

	Geen verlaging	Geen verhoging
Voorkeur om voorlopige bijdragen te betalen zoals aangegeven op vervaldagbericht	11	21
Geen kennis van de procedure	4	2
Te omslachtige procedure	1	4
Boekhouder raadt dit af	1	0
Andere reden	2	9
Geen kennis van de nodige bewijsstukken*	1	-
Vrees dat geen van de bijdragedrempels toelaten om gemakkelijk een bijdrageverlaging mogelijk te maken*	2	-
Vrees moeite te zullen hebben met het voorleggen van bewijsstukken*	0	-
Vrees boete te moeten betalen bij onterecht verzoek tot vermindering*	4	-
Totaal	24	36

Bron : Online bevraging ABC, 2018

* Deze antwoordcategorie was enkel beschikbaar bij de vraag naar de reden tot niet gebruik van de mogelijkheid tot verlaging van voorlopige bijdragen.

⁶⁸ Sommige respondenten vinkten meer dan 1 antwoordmogelijkheid aan.

4.2 Gevestigde zelfstandigen

4.2.1 Zelfstandigen met een stijgend of dalend inkomensverloop

Of gevestigde zelfstandigen met een veranderend inkomensverloop in 2017 gebruik maakten van de mogelijkheid tot aanpassing van hun voorlopige bijdragen, verschilt al naargelang de betrokkenen in de periode 2014-2017 een dalende dan wel een stijgende inkomensevolutie kenden.

Van de zelfstandigen met een stijgend inkomensverloop, paste iets meer dan de helft (53%) in 2017 zijn bijdragebetaling aan door een hoger bedrag aan voorlopige bijdragen te betalen. Bijna twee derde (63,3%) van deze zelfstandigen vroeg aan het fonds een herziening van de voorlopige bijdragen, alvorens tot de betaling van dat hoger bijdragebedrag over te gaan⁶⁹. De andere groep betaalde de hogere voorlopige bijdrage spontaan, d.w.z. zonder het sociaal fonds voorafgaandelijk om een verhoging van de voorlopige bijdragen te vragen.

Of zelfstandigen met een stijgend inkomensverloop werken met een boekhouder of niet, leek van weinig invloed te zijn op de beslissing om al dan niet over te gaan tot de betaling van een hoger bijdragebedrag. De resultaten lijken wel te suggereren⁷⁰ dat zelfstandigen die een hogere voorlopige bijdrage betaalden, iets vaker spontaan⁷¹ tot de betaling overgingen als ze zich lieten bijstaan door een boekhouder.

Vergeleken bij gevestigde zelfstandigen in bijberoep, bleken hoofdberoepers vaker te zijn overgegaan tot de betaling van een hoger bedrag aan voorlopige bijdragen, net zoals zelfstandigen die aangaven het nieuwe systeem van bijdrageberekening eenvoudiger te begrijpen te vinden dan het oude.

Als reden om geen gebruik te hebben gemaakt van de mogelijkheid tot verhoging van voorlopige bijdragen, gaven de betrokken respondenten vooral aan:

- voorkeur te geven aan de betaling van het bedrag aan voorlopige bijdragen dat wordt aangegeven op het vervaldagbericht (46,4%);
- niet op de hoogte te zijn geweest van de mogelijkheid tot verhoging van de voorlopige bijdragen (22,4%).

Van de respondenten wiens inkomen tussen 2014 en 2017 in dalende lijn gingen, maakte in 2017 slechts een derde gebruik van de mogelijkheid tot aanpassing van de voorlopige bijdragen door een vermindering van het bijdragebedrag aan te vragen. De respondenten die met een boekhouder werken, actief zijn in bijberoep of een kwartaalbijdrage van minder dan 1.500 EUR betalen, gaven vaker aan te hebben geopteerd voor een vermindering. Zelfstandigen die de nieuwe berekeningswijze minder begrijpelijk vinden dan de oude, vroegen daarentegen minder vaak een vermindering aan.

⁶⁹ Het gaat om 107 van de 169 respondenten die een stijgend inkomensverloop kenden.

⁷⁰ Er is opnieuw voorzichtigheid gebonden om hierover uitspraken te doen omwille van de kleine aantallen.

⁷¹ en dus zonder voorafgaandelijke aanvraag bij het sociaalverzekeringsfonds

Tabel 23. Gebruik van de mogelijkheid tot aanpassing van de voorlopige bijdragen, zelfstandigen met een stijgend of dalend inkomensverloop

	Stijgend inkomensverloop		Dalend inkomensverloop	
	Aantal	%	Aantal	%
Ja	169	53,48%	72	32,43%
Nee	125	39,56%	142	63,96%
Weet niet	22	6,96%	8	3,60%
Totaal	316	100%	222	100%

Bron : Online bevraging ABC, 2018

Als reden voor het niet gebruik van de mogelijkheid tot vermindering, gaven de respondenten vooral aan niet van deze mogelijkheid op de hoogte te zijn geweest (22%) of er de voorkeur aan te geven om het bijdragebedrag te betalen dat vermeld is op het vervaldagbericht (15%). Het vaakst werd echter verwezen naar redenen die verband houden met de modaliteiten van het verminderingssysteem (49%)⁷². Zo wordt de procedure te omslachtig bevonden, wordt gewezen op de afwezigheid van een passende verminderingdrempel en zijn sommige zelfstandigen bang om gepenaliseerd te worden wanneer zij onterecht een vermindering aanvragen.

Tabel 24. Reden⁷³ om geen gebruik te maken van de mogelijkheden tot aanpassing van voorlopige bijdragen, zelfstandigen met een stijgend of dalend inkomensverloop

	Stijgend inkomensverloop	Dalend inkomensverloop
Voorkeur om voorlopige bijdragen te betalen zoals aangegeven op vervaldagbericht	58	29
Niet op de hoogte van de mogelijkheid	28	43
Te omslachtige procedure	16	31
Boekhouder raadt dit af	3	5
Andere of geen reden	22	20
Geen kennis van de nodige bewijsstukken*	-	8
Geen passende bijdragedrempel voor verminderde bijdragen*	-	28
Vrees moeite te zullen hebben met het voorleggen van bewijsstukken*	-	5
Bang boete te moeten betalen bij onterecht verzoek tot vermindering*	-	20
Totaal	127	189

Bron : Online bevraging ABC, 2018

* Deze antwoordcategorie was enkel beschikbaar bij de vraag naar de reden tot niet gebruik van de mogelijkheid tot verlaging van voorlopige bijdragen.

⁷² Het gaat om de items 2 en 6 t.e.m. 9 van tabel 11.

⁷³ Verschillende respondenten duiden meer dan 1 antwoordcategorie aan

Als gepeild wordt naar het eventuele gebruik van de mogelijkheden tot aanpassing van de voorlopige bijdragen wanneer er zich in de toekomst een stijging of daling van de inkomsten zou plaatsvinden, dan blijkt er onder de respondenten een grote bereidheid tot een verhoging of verlaging van de voorlopige bijdragen, ook bij zelfstandigen die tot dusver nog geen gebruik maakten van deze mogelijkheden (cf. tabel 25).

Van de respondenten die tussen 2014 en 2017 een stijgend inkomensverloop kenden, gaf immers :

- 68% van de zelfstandigen die hun voorlopige bijdragen verhoogden aan dit opnieuw te zullen doen wanneer hun inkomsten nog eens zouden stijgen;
- 53% van de zelfstandigen die niet opteerden voor de betaling van hogere voorlopige bijdragen aan dit wel te willen doen bij een toekomstige inkomensstijging;
- 75% aan om in de toekomst een vermindering van voorlopige bijdragen te zullen aanvragen wanneer ze geconfronteerd zouden worden met een inkomensdaling. Ongeveer 12% geeft aan geen gebruik te zullen maken van de mogelijkheid tot verlaging en nog eens 12% weet het nog niet. De belangrijkste redenen om niet voor een verlaging te opteren vormen opnieuw de wens om het bedrag te betalen dat op het vervaldagbericht wordt aangegeven, de omslachtige procedure en de vrees voor boetes in geval van een onterechte verlaging.

Van de respondenten die tussen 2014 en 2017 een dalend inkomensverloop kenden, stelde :

- 88% van de zelfstandigen die reeds een bijdragevermindering aanvroegen dit opnieuw te zullen doen wanneer hun inkomsten nogmaals dalen;
- 52% van de zelfstandigen die ondanks een dalend inkomensverloop geen vermindering van voorlopige bijdragen aanvroegen, dit wel te zullen doen wanneer ze in de toekomst opnieuw zouden geconfronteerd worden met een daling van hun inkomsten;
- 70% van alle respondenten met een dalend inkomensverloop, gebruikt te zullen maken van de mogelijkheid tot betaling van hogere voorlopige bijdragen als zou blijken dat hun inkomsten een stijgende evolutie zouden ondergaan. Ongeveer 10% gaf aan nog niet te weten of zij zouden overgaan tot een betaling van hogere voorlopige bijdragen en 20% stelde hiertoe niet bereid te zijn. Dat men liever het bijdragebedrag betaalt dat vermeld staat op het vervaldagbericht wordt door deze laatsten het vaakst (62% van de gevallen) als reden aangegeven.

Tabel 25. Bereidheid tot aanpassing van de voorlopige bijdragen bij toekomstige daling of stijging van inkomsten, zelfstandigen met een stijgend of dalend inkomensverloop

Bereidheid tot :	Stijgend inkomensverloop		Dalend inkomensverloop	
	Verhoging 2017	Geen verhoging 2017	Verlaging 2017	Geen verlaging 2017
• verhoging	68%	53%	70%	
• verlaging	75%		88%	52%

Bron : Online bevraging ABC, 2018

4.2.2 Zelfstandigen met een stabiel inkomensverloop

Meer dan drie kwart van de zelfstandigen (80%) wiens inkomsten tussen 2014 en 2017 stabiel bleven, is op de hoogte van de mogelijkheid tot aanpassing van de voorlopige bijdragen. Hoewel deze groep niet meteen een reden had om er gebruik van te maken, blijkt het systeem bij deze respondenten dus relatief goed gekend te zijn. De mogelijkheid tot verhoging is iets bekender dan die tot verlaging, maar het verschil is niet zo uitgesproken als bij de starters (cf. supra).

Zelfstandigen werkzaam in de sectoren van de boekhouding en fiscaliteit en van de handel of die actief zijn in een vrij beroep, waren het vaakst op de hoogte⁷⁴. Ook zelfstandigen die zich voldoende geïnformeerd voelen over de nieuwe methode voor de berekening van hun bijdragen en degenen die deze methode gemakkelijker te begrijpen vinden dan de oude, stelden eerder dat zij zich bewust zijn van deze mogelijkheden (respectievelijk 90,52% en 85,06%) (zie bijlage II). Het al dan niet gebruik maken van een boekhouder lijkt geen effect te hebben op de kennis van het systeem.

Tabel 26. Kennis van de mogelijkheden tot aanpassing van de voorlopige bijdragen bij zelfstandigen met een stabiel inkomensverloop

	Mogelijkheid tot verhoging		Mogelijkheid tot verlaging	
	Aantal	%	Aantal	%
Ja	163	79,90%	157	76,96%
Nee	35	17,16%	41	20,10%
Weet niet	4	1,96%	6	2,94%
Geen antwoord	2	0,98%	-	-
Totaal	204	100%	204	100%

Bron : Online bevraging ABC, 2018

Ongeveer 60% van de zelfstandigen met een stabiel inkomensverloop geeft aan in de toekomst van de mogelijkheden tot verhoging of verlaging gebruik te zullen maken wanneer zij geconfronteerd zouden worden met een uitzonderlijke inkomstenstijging of -daling.

De bereidheid is groter bij zelfstandigen die op de hoogte zijn van de mogelijkheden tot verlaging of verhoging van de voorlopige bijdragen⁷⁵ en is het meest uitgesproken bij zelfstandigen die aan het werk zijn in de sector van de boekhouding en financiën (cf. bijlage II). Zelfstandigen die de nieuwe berekeningswijze beter te begrijpen vinden dan de oude en respondenten die zichzelf goed geïnformeerd vinden over de nieuwe methode, geven vaker aan dat ze gebruik zullen maken van de mogelijkheid tot verhoging⁷⁶, overigens net zoals zelfstandigen in bijberoep en deze actief na de wettelijke pensioenleeftijd⁷⁷.

⁷⁴ Hier geldt opnieuw de opmerking over de kleine aantallen en de statistische betrouwbaarheid.

⁷⁵ Het verschil op het vlak van bereidheid tussen respondenten die weten dat de systemen bestaan en de anderen is meer uitgesproken voor wat betreft de intentie tot verhoging dan die met betrekking tot de verlaging (cf. annex).

⁷⁶ Voor wat betreft het toekomstige gebruik van de mogelijkheid tot verlaging van voorlopige bijdragen, zijn de cijfers minder éénduidig te interpreteren.

⁷⁷ Opnieuw enige voorzichtigheid omwille van de kleine aantallen.

Er kan worden opgemerkt dat een aanzienlijk deel van de zelfstandigen met een stabiel inkomensverloop (ca. 20%) aangeeft nog onbeslist te zijn over een eventuele aanpassing van de voorlopige bijdragen bij een inkomensstijging of - daling. Minder dan 20% stelt expliciet om niet bereid te zijn gebruik te maken van de mogelijkheden tot verhoging of verlaging.

Tabel 27. Bereidheid tot gebruik van de mogelijkheden tot aanpassing van de voorlopige bijdragen bij zelfstandigen met een stabiel inkomensverloop

	Mogelijkheid tot verhoging		Mogelijkheid tot verlaging	
	Aantal	%	Aantal	%
Ja	124	60,78%	126	61,76%
Nee	36	17,65%	37	18,14%
Weet niet	42	20,59%	40	19,61%
Geen antwoord	2	0,98%	1	0,49%
Totaal	204	100%	204	100%

Bron : Online bevraging ABC, 2018

Als voornaamste redenen om geen gebruik te willen maken van de aanpassingsmogelijkheden werden aangegeven dat zelfstandigen verkiezen het bedrag betalen dat vermeld wordt op het vervalddagbericht en dat men niet weet hoe de procedure werkt of denkt dat die te omslachtig is. Voor wat betreft de mogelijkheid tot verlaging van de voorlopige bijdragen, gaven de betrokkenen ook nog aan dat ze vrezen beboet te worden als de verlaging onterecht zou blijken.

Tabel 28. Reden⁷⁸ om geen gebruik te maken van de mogelijkheden tot aanpassing van voorlopige bijdragen door zelfstandigen met een stabiel inkomensverloop

	Mogelijkheid tot vermeerdering	Mogelijkheid tot vermindering
Voorkeur om voorlopige bijdragen te betalen zoals aangegeven op vervalddagbericht	16	18
Weet niet hoe de procedure werkt	2	1
Te omslachtige procedure	7	6
Boekhouder raadt dit af	3	4
Andere of geen reden	9	9
Geen kennis van de nodige bewijsstukken*	-	1
Geen passende bijdragedrempel voor verminderde bijdragen*	-	3
Vrees moeite te zullen hebben met het voorleggen van bewijsstukken*	-	1
Bang boete te moeten betalen bij onterecht verzoek tot vermindering*	-	7
Totaal	37	50

Bron : Online bevraging ABC, 2018

⁷⁸ Respondenten konden meer dan 1 antwoordcategorie aanduiden.

5 Procedure tot vermindering van bijdragen

Aan zelfstandigen met een dalend inkomstenverloop die in 2017 een vermindering van voorlopige bijdragen aanvroegen (N=72), werden enkele vragen voorgelegd om te peilen naar hun ervaring met i) de procedure tot het bekomen van deze verlaging en ii) de sancties die verbonden zijn aan een onterechte vermindering.

Waar een derde van deze respondenten meende dat procedure aanvaardbaar is, gaf de helft aan deze te omslachtig vinden. De resultaten suggereren⁷⁹ dat de procedure tot vermindering vaker te omslachtig wordt bevonden door zelfstandigen die vinden dat ze minder goed op de hoogte zijn van de manier waarop de bijdragen sinds 2015 worden berekend of die de nieuwe berekeningswijze minder goed te begrijpen vinden dan de oude.

Tabel 29. Ervaring met de administratieve procedure tot vermindering van voorlopige bijdragen, respondenten die een aanvraag tot vermindering indienden

	Aantal
Aanvaardbaar	23
Te omslachtig	36
eerder eenvoudig	10
Geen mening	3
Totaal	72

Bron : Online bevraging ABC, 2018

Uit de bevraging blijkt dat de meeste respondenten (56 op 72) hun aanvraag tot vermindering van bijdragen zagen goedgekeurd door hun sociaalverzekeringsfonds. De weinige weigeringen (12 gevallen) gebeurden voornamelijk het op grond van een gebrek aan objectieve elementen en aan een gebrek aan een realistische raming van de inkomsten.

Tabel 30. Beslissing over de aanvraag tot vermindering van voorlopige bijdragen, respondenten die een aanvraag tot vermindering indienden

	Aantal
Aanvaard	56
Geweigerd op grond van :	
• Onvolledig dossier en/of aanvraagformulier	0
• Gebrek aan objectieve elementen	4
• De inkomensdaling is onvoldoende aangetoond (met bewijsstukken)	1
• inkomen was onvoldoende gedaald	1
• Geen realistische raming van de inkomsten	3
• Niet behorend tot een bijdragecategorie die vermindering kan vragen	1
• Andere redenen	2
Weet niet	4
Totaal	72

⁷⁹ Voorzichtigheid bij de interpretatie van de resultaten omwille van de beperkte aantallen.

Bron : Online bevraging ABC, 2018

Bijna twee derde van de respondenten die een aanvraag tot vermindering hebben ingediend, was ervan op de hoogte dat er een geldboete kan worden opgelegd⁸⁰ als blijkt dat een aanvraag tot vermindering ongerechtvaardigd is. Meer dan de helft weet tevens dat deze geldboete te vermijden valt door vóór het einde van het bijdragejaar een bijkomend bijdragebedrag te betalen. De kennis is groter bij zelfstandigen die vinden van zichzelf dat ze goed op de hoogte zijn van de nieuwe berekeningswijze en bij respondenten die de nieuwe bijdrageberekening beter te begrijpen vinden dan de oude (cf. bijlage II).

Tabel 31. Kennis van het bestaan van sanctionering bij onterechte vermindering van bijdragen en van de mogelijkheid om dit te vermijden door extra bijdragebetaling

	Bestaan van sanctionering	Mogelijkheid tot vermijden van sanctionering
Ja	46	40
Nee	25	32
Geen mening	1	-
Totaal	72	72

Bron : Online bevraging ABC, 2018

6 Regularisaties

350 van de 793 respondenten (44%) die hun activiteit aangevat hebben vóór 2015, hebben in 2017 een vervaldagbericht ontvangen waarin hen werd meegedeeld dat zij een bijdragesupplement moesten betalen voor het jaar 2015. Het aandeel zelfstandigen dat moest bijbetalen is groter bij de zelfstandigen met een stijgend inkomensverloop dan bij de anderen. Binnen de populatie zelfstandigen met een stijgend inkomensverloop, werden diegene die er in 2017 voor kozen om hogere voorlopige bijdragen betaalden minder vaak geconfronteerd met een bijbetaling voor de inkomsten 2015 (regularisatie 2017) dan diegene die geen gebruik maakten van de mogelijkheid tot verhoging⁸¹. Zelfstandigen met een dalend inkomensverloop tussen 2014 en 2017 zagen dan weer vaker een deel van hun voorlopige bijdragen 2015 terugbetaald.

Er dient opgemerkt dat bijna 17 % van de respondenten niet op de hoogte was van het bestaan van een vervaldagbericht.⁸²

⁸⁰ Het gaat om de zogenaamde verhogingen in het kader van art. 11bis.

⁸¹ Het aantal bijdragesupplementen was het laagst bij de zelfstandigen die spontaan een reserve aanlegden.

⁸² Een groot deel van de respondenten die niet op de hoogte zijn van het bestaan van het vervaldagbericht, betaalt een kwartaalbijdrage binnen de categorieën: i) minder dan 698 euros en ii) tussen 699 en 1499 euro.

Tabel 32. Voorwerp van het vervalddagbericht van 2017, gevestigde zelfstandigen

	Aantal	%
Betaling van bijkomende bijdragen voor 2015	350	44,14%
Terugbetaling van een deel van de betaalde bijdragen in 2015	225	28,37%
Weet niet wat het vervalddagbericht inhield	77	9,71%
Geen weet van het vervalddagbericht	129	16,27%
Geen antwoord	12	1,51%
Totaal	793	100%

Bron : Online bevraging ABC, 2018

Voor nagenoeg 60 % van de respondenten die geconfronteerd werden met een bijdragesupplement, was de betaling ervan moeilijk. Respondenten die van zichzelf vinden minder goed geïnformeerd te zijn over de nieuwe berekeningswijze of deze moeilijker te begrijpen vinden dan de oude en zelfstandigen die gebruik maken van een fiscalist of boekhouder, blijken meer moeilijkheden te hebben ervaren (zie bijlage II).

Tabel 33. Moeilijkheden bij betaling van het bijdragesupplement, gevestigde zelfstandigen die een bijdragesupplement verschuldigd waren

	Aantal	%
Ja	209	59,71%
Nee	140	40,00%
Geen antwoord	1	0,29%
Totaal	350	100%

Bron : Online bevraging ABC, 2018

Gevraagd naar de voorzorgsmaatregelen die deze respondenten in de toekomst zouden nemen om problemen met de betaling van hun regularisatiebijdragen te vermijden, stelde ongeveer een derde te overwegen over te gaan tot een aanpassing van het bedrag van hun voorlopige bijdragen. Iets minder dan een vijfde geeft er de voorkeur aan om geld opzij te zetten.

Tabel 34. Voorzorgsmaatregelen om problemen met betrekking tot de betaling van regularisatiebijdragen in de toekomst te vermijden, gevestigde zelfstandigen die een bijdragesupplement verschuldigd waren

	Aantal	%
Aanpassing van het bedrag van de voorlopige bijdragen	71	33,97%
Geld reserveren voor de betaling van deze regularisatiebijdragen	41	19,62%
Weet niet	48	22,97%
Andere	48	22,97%
Geen antwoord	1	0,48%
Totaal	209	100%

Bron : Online bevraging ABC, 2018

De meerderheid van de respondenten die geen moeilijkheden ondervonden bij de betaling van hun bijdragesupplement, gaf aan niet op deze betaling te hebben geanticipeerd. Iets minder dan

een derde had geld opzijgezet en slechts 8% had het bedrag van zijn voorlopige bijdragen aangepast.

Tabel 35. Genomen voorzorgsmaatregelen met het oog op de betaling van regularisatiebijdragen, respondenten zonder betalingsproblemen, gevestigde zelfstandigen die een bijdragesupplement verschuldigd waren en hierbij geen betalingsprobleem ervaarden

	Aantal	%
Ja, door aanpassing van het bedrag van de voorlopige bijdragen	11	7,86%
Ja, door reserveren geld voor de betaling van deze regularisatiebijdragen	43	30,71%
Nee	76	54,29%
Weet niet	1	0,71%
Andere	9	6,43%
Totaal	209	100%

Bron : Online bevraging ABC, 2018

7 Algemene bevindingen

Ongeveer 37% van de gevestigde zelfstandigen⁸³ meent dat de nieuwe berekeningswijze gemakkelijker te begrijpen is dan de oude, terwijl 40 % het tegendeel vindt. Hierbij moet worden opgemerkt dat een vijfde van de respondenten over deze kwestie geen mening heeft gegeven.

Tabel 36. De nieuwe berekeningsmethode is beter te begrijpen dan de oude, gevestigde zelfstandigen

	Aantal	%
Absoluut niet akkoord	157	19,80%
Eerder niet akkoord	158	19,92%
Eerder akkoord	224	28,25%
Absoluut akkoord	66	8,32%
Geen mening	184	23,20%
Geen antwoord	4	0,50%
Totaal	793	100%

Bron : Online bevraging ABC, 2018

De meerderheid van de gevestigde zelfstandigen⁸⁴ meent bovendien dat men, meer dan voordien, de inkomsten voortdurend moeten ramen sinds de nieuwe berekeningswijze.

⁸³ deze vraag niet aan de groep starters gesteld, aangezien ze de oude berekeningswijze van de bijdragen niet hebben gekend

⁸⁴ Deze vraag niet werd aan de groep starters gesteld, aangezien ze de oude berekeningswijze van de bijdragen niet hebben gekend.

Tabel 37. Meer dan voordien nood aan een permanente opvolging van de inkomsten in het licht van de bijdragebetaling

	Aantal	%
Absoluut niet akkoord	36	4,54%
Eerder niet akkoord	90	11,35%
Eerder akkoord	319	40,23%
Absoluut akkoord	217	27,36%
Geen mening	121	15,26%
Geen antwoord	10	1,26%
Totaal	793	100%

Bron : Online bevraging ABC, 2018

Zowat de helft van alle respondenten vindt zichzelf niet voldoende op de hoogte van de manier waarop zijn sociale bijdragen worden berekend. Het percentage starters dat zich niet goed geïnformeerd voelt, bedraagt zelfs meer dan 50%.

Tabel 38. Voldoende op de hoogte van de manier waarop de sociale bijdragen worden berekend

	Aantal	%
Absoluut niet akkoord	231	23,26%
Eerder niet akkoord	259	26,08%
Eerder akkoord	326	32,83%
Absoluut akkoord	118	11,88%
Geen mening	54	5,44%
Geen antwoord	5	0,50%
Totaal	993	100%

Bron : Online bevraging ABC, 2018

Om van de mogelijkheden tot aanpassing van de voorlopige bijdragen te kunnen profiteren, moet de zelfstandige snel kunnen ramen welke inkomsten hij tijdens het jaar zal voortbrengen. Een vijfde van de respondenten beweert dat zij hun inkomsten van 2017 correct hebben kunnen inschatten tijdens de eerste 6 maanden van 2017. De meerderheid van de zelfstandigen meent daarentegen dat zij de tweede helft van 2017 hebben moeten afwachten om hun inkomsten correct te kunnen ramen. Een vijfde van de respondenten meent zelfs dat een dergelijke raming niet mogelijk zou zijn geweest tijdens 2017.

Tabel 39. Kwartaal waarin een goede inschatting kon gemaakt worden van het inkomen voor het jaar 2017

	Aantal	%
1 ^e kwartaal	129	12,99%
2 ^e kwartaal	74	7,45%
3 ^e kwartaal	188	18,93%
4 ^e kwartaal	348	35,05%
Na 2017	181	18,23%
Ik weet het niet	71	7,15%
Geen antwoord	2	0,20%
Totaal	993	100%

Bron : Online bevraging ABC, 2018

Wat de beschikbare bijdragedrempels voor de verminderingaanvragen betreft, meent 27 % van de respondenten dat deze volstaan. Een vijfde meent dat bijkomende drempels nodig zijn⁸⁵ en nagenoeg een derde meent dat de zelfstandige het bedrag van zijn voorlopige bijdragen vrij zou moeten kunnen bepalen.

Tabel 40. Voldoende bijdragedrempels om de voorlopige bijdragebetaling goed af te stemmen op de economische situatie op het moment van voorlopige bijdragebetaling

	Aantal	%
Ja	269	27,09%
Nee, bijkomende drempels nodig	222	22,36%
Nee, vrije cursor	314	31,62%
Geen mening	178	17,93%
Geen antwoord	10	1,01%
Totaal	993	100%

Bron : Online bevraging ABC, 2018

8 Concluderend

De mogelijkheid die er sinds de invoering van de nieuwe bijdrageberekening bestaat om het bedrag van de voorlopige bijdragen aan te passen om zo bijdragen te betalen die beter afgestemd zijn op de economische situatie op het moment van bijdragebetaling, wordt door de zelfstandigen nog lang niet maximaal benut.

⁸⁵ Er dient opgemerkt dat de bevraging plaatsvond voor de toevoeging van extra verminderingdrempels die van toepassing zijn sinds 1 januari 2018 (cf. advies ABC 2017/11 'Voorstel tot invoering van een bijdragekrediet en van bijkomende bijdragedrempels in het kader van de vermindering van voorlopige bijdragen')

De drempels blijken de volgende te zijn :

- In heel wat gevallen betaalt de zelfstandige liever het bijdragebedrag dat vermeld wordt op het vervaldagbericht. Naar de onderliggende reden hiervan werd in de bevraging echter niet gepeild;
- Zelfstandigen blijken niet altijd op de hoogte van de mogelijkheid tot aanpassingen of weten niet hoe er gebruik van te maken;
- de modaliteiten van de mogelijkheden tot aanpassing (m.n. voor een verlaging) vormen een rem op het gebruik ervan.

Er is een grotere bereidheid tot aanpassing van de voorlopige bijdragen bij startende dan bij gevestigde zelfstandigen. In die laatste groep is het aandeel respondenten dat in de toekomst gebruik zou maken van de mogelijkheden tot aanpassing groter dan het aandeel dat er in het verleden reeds gebruik van maakte. Op basis van deze vaststellingen lijkt het niet onaannemelijk dat het gebruik van de mogelijkheden tot aanpassing in de toekomst nog zal groeien, naarmate de verbondenheid van zelfstandigen met de oude bijdrageregeling afneemt en hun vertrouwdheid met de nieuwe groter wordt.

Deel IV. Ervaring van de sociaalverzekeringsfondsen met de nieuwe berekeningswijze

In het kader van de evaluatie van de nieuwe bijdrageberekening werden ook de sociale verzekeringsfondsen bevestigd. Het ging om een kwalitatieve bevestiging die bedoeld was om informatie te verzamelen over de concrete ervaringen van de fondsen bij de toepassing van de nieuwe bijdrageberekening. Immers, als randvoorwaarde voor de invoering van de nieuwe berekeningswijze werd gesteld dat de hervorming voor de fondsen technisch haalbaar moest zijn en niet zou (mogen) leiden tot een verhoging van hun werklust.

De vragenlijst werd opgesteld door de cel ExpertiZ⁸⁶ van de DG Beleidsondersteuning en -coördinatie van de FOD Sociale Zekerheid, die eveneens instond voor de verzameling en de verwerking van de resultaten. De enquête werd onder de fondsen verspreid via de Vereniging der Sociale Verzekeringsfondsen voor Zelfstandigen. Elk van de 11 socialeverzekeringsfondsen werkten mee aan de bevestiging.

1 Werklust

De meeste fondsen geven aan dat zij als gevolg van de bijdragehervorming zijn geconfronteerd geworden met een stijging van de werklust⁸⁷ (cf. infra). De meerderheid van deze fondsen is overgegaan tot het inschakelen en/of de aanwerving van extra personeel om deze stijging te ondervangen. Om hoeveel personeel extra het ging, is onder meer afhankelijk geweest van het ledenaantal van de betrokken fondsen⁸⁸. Twee fondsen schakelden een callcenter in om de bijkomende werklust, i.c. de informatieverstrekking, het hoofd te bieden. Slechts 1 fonds geeft aan geen bijkomend personeel te hebben ingezet naar aanleiding van de nieuwe bijdrageberekening.

2 Regularisaties

2.1 Regularisatieberichten

De verhoging van de werklust (informatieverstrekking, extra briefwisseling, meer dwangbevelen, permanente vorming van het personeel) is onder meer toe te schrijven aan het grote aantal reacties dat de sociale verzekeringsfondsen ontvangen in het kader van de regularisatieberichten. Bij de nieuwe berekeningswijze is de werkwijze van voorlopige bijdragebetaling en regularisaties 'a posteriori' die voorheen uitsluitend voor starters werd gehanteerd, veralgemeend naar alle zelfstandigen.

Hoewel niet alle fondsen een inschatting kunnen geven van het exacte aantal, blijkt uit de bevestiging dat soms een aanzienlijk deel van de zelfstandigen⁸⁹ zijn fonds contacteert naar

⁸⁶ Op dat moment nog de DG Zelfstandigen van de FOD Sociale Zekerheid.

⁸⁷ 1 fonds gaf aan hierover geen informatie te hebben

⁸⁸ Uitgedrukt in VTE varieerde het aantal van 1 tot 18.

⁸⁹ De aantallen variëren van 10% tot 50% van de zelfstandigen die een regularisatiebericht ontvingen.

aanleiding van het regularisatiebericht⁹⁰. Het gaat daarbij vaak om zelfstandigen die onvoldoende voorlopige bijdragen betaalden en waarvoor het vervaldagbericht dus aangeeft dat er een bijdragesupplement verschuldigd is. Andere vragen waarmee zelfstandigen hun fonds contacteren hebben betrekking op de pro rata berekening die in bepaalde gevallen wordt gehanteerd en over de mogelijkheid tot vermindering van voorlopige bijdragen. Zelfstandigen blijken hun sociaalverzekeringsfonds ook geregeld te contacteren om bijkomende toelichting of verduidelijking te krijgen bij de nieuwe berekeningswijze. De fondsen proberen de zelfstandigen tegemoet te komen door meer in te zetten op informatieverstrekking (bijvoorbeeld door bijkomende uitleg bij telefonisch contact, doorverwijzing naar de informatie die online beschikbaar is). Ze streven ernaar om de zelfstandige zo snel mogelijk verder te helpen.

2.2 Beschikbaarheid van de definitieve inkomstengegevens

De socialeverzekeringsfondsen geven aan dat het moment waarop de definitieve inkomsten van de zelfstandigen door de fiscus aan de fondsen worden overgemaakt, vaak samenvalt voor grote groepen dossiers. De fiscale gegevens stromen meestal in grote golven ineens binnen waardoor veel dossiers tegelijk dienen te worden afgehandeld in een korte periode. Dit zorgt ervoor dat de fondsen geconfronteerd worden met een tijdelijke piek in de berekening van de definitieve bijdragen en het uitsturen van de regularisatieberichten. Voor een aantal fondsen blijkt dit echt problematisch aangezien de fondsen de regularisaties binnen de maand na het ontvangen van de fiscale gegevens moeten versturen⁹¹. In de praktijk blijken fondsen op verschillende manieren met dit gegeven om te gaan, nl. :

- een spreiding⁹² van de regularisatieberichten;
- het doorvoeren van verschuivingen in de interne werkplanning;
- het uitwerken van prioriteiten voor de opmaak en verzending van de regularisatieberichten, bv. volgens de geboortedatum van de zelfstandige of volgens de aard van de regularisatie (debet/credit).

2.3 Andere moeilijkheden

De sociale verzekeringsfondsen gaven voor wat betreft de opmaak en verzending van regularisatieberichten aan, naast de veelvuldige reacties van hun aangeslotenen en de piek in werklast bij de verzending van de regularisaties, ook nog met de volgende moeilijkheden geconfronteerd te worden:

- te veel voorwaarden voor een niet-regularisatie;
- veel meervoudige regularisaties;
- moeilijke afstemming tussen de timing voor het inschakelen van het call center en de respons van de zelfstandigen in reactie op de ontvangst van hun regularisatieberichten;
- de berekeningswijze pro rata

De initiatieven die fondsen tot dusver namen in reactie op deze moeilijkheden zijn:

⁹⁰ Het is mogelijk dat het aantal contactnames in de toekomst afneemt als zelfstandigen meer vertrouwd geraken met de principes van de nieuwe berekeningswijze.

⁹¹ Zie ook punt 4 in deel IV van dit verslag

⁹² Dit gaat in tegen de richtlijnen aan de socialeverzekeringsfondsen

- Een aanpassing van de inhoud van het vervaldagbericht;
- Het online ter beschikking stellen een lijst met veel gestelde vragen;
- Introductie van een apart telefoonnummer voor vragen en problemen rond de nieuwe bijdragenberekening.

3 Mogelijkheid tot vermindering van bijdragen

3.1 Werklast

De verhoging van de werklast die de nieuwe berekeningswijze met zich heeft meegebracht is, naast de veralgemening van het systeem van voorlopige bijdragebetaling en regularisaties, ook het gevolg van de mogelijkheid die zelfstandigen hebben om een vermindering van hun voorlopige bijdragen aan te vragen. Een aantal fondsen geeft aan dat de aanvraag tot vermindering per dossier leidt tot bijkomend werk ten belope van een (klein) half uur. Andere fondsen geven aan dat zij 3 à 4 extra personeelsleden (VTE) hebben moeten aanwerven om de bijkomende werklast te ondervangen. Eén fonds stelt dat het extra werk geneutraliseerd werd door automatisering.

3.2 Beslissing tot toekenning van een vermindering

3.2.1 Objectieve elementen

De aanvraag tot vermindering van voorlopige bijdragen moet door de zelfstandige verantwoord worden aan de hand van objectieve elementen. Geen enkel fonds geeft uitdrukkelijk aan dat dit aspect van de bijdrageregeling geen enkel probleem geeft. Daarentegen geven slechts vier fondsen expliciet aan er wel problemen bij te ondervinden.

De mogelijkheid tot vermindering van bijdragen wordt verduidelijkt in een nota aan de sociale verzekeringsfondsen⁹³. Een aantal fondsen wijst op het strikte karakter van de toepassingsregels die erin vermeld staan. Terzelfdertijd relativeren sommigen fondsen dit door aan te geven dat de nota toch ruimte laat voor enige soepelheid en dat er slechts weinig dossiers zijn waarin moet overgegaan worden tot het opleggen van een boete wegens het onterecht aanvragen van een vermindering.

3.2.2 Beroepsprocedure

Beroepsprocedures tegen een weigering tot toekenning van een vermindering van voorlopige bijdragen blijken zo goed als onbestaande. Slechts 1 fonds maakte melding van 1 beroepsprocedure.

3.3 Invordering

Er werd ook gepeild naar de ervaringen van de sociale verzekeringsfondsen inzake de invordering van de voorlopige sociale bijdragen. Meer in het bijzonder hadden de sociale verzekeringsfondsen bij de voorbereiding van de hervorming twijfels geuit bij de invordering van

⁹³ Nota aan de Fondsen P.741/14/11 'Toepassing van artikel 11, §3, alinéa 6 van het KB nr. 38 en van artikel 33 van het ARS'

ervan. Zo stelden zij zich de vraag of er niet veel aanvragen tot vermindering van voorlopige sociale bijdragen zouden komen eens een invorderingsprocedure zou worden opgestart. Daarnaast stelden ze zich ook de vraag of het de moeite⁹⁴ zou lonen om een procedure tot dwangbevel op te starten voor de invordering van de voorlopige sociale bijdragen.

Om te peilen naar de ervaringen van de sociale verzekeringsfondsen op dat vlak, werd hen vooreerst gevraagd in hoeveel gevallen zij een aanvraag tot vermindering hebben gekregen op een moment dat een invoeringsprocedure voor de betreffende voorlopige sociale bijdragen reeds was opgestart. De cijfers hierover lopen uiteen en variëren van 0 tot 68 gevallen. Drie fondsen geven aan dat ze hierover geen cijfers kunnen geven. Geen enkel fonds gaf echter aan dat dit een problematisch fenomeen zou zijn.

Wat het aantal dwangbevelen tot inning van de voorlopige sociale bijdragen betreft, lopen de cijfers ook uiteen. 8 fondsen gaven een exact cijfer mee, gaande van 148 tot 7.396 gevallen afhankelijk van de grootte van het betrokken sociaal verzekeringsfonds. De andere fondsen konden geen concreet cijfer geven, en één fonds gaf aan zelden met dwangbevelen te werken. Ook hier wordt geen melding gemaakt van eventuele problemen met deze specifieke dwangbevelen.

4 Mogelijkheid tot vermeerdering

4.1 Werklast

De verhoging van de werklast die de nieuwe berekeningswijze met zich heeft meegebracht, is tot slot ook toe te schrijven aan de mogelijkheid die zelfstandigen hebben om hun voorlopige bijdragen te verhogen, al wordt dit minder algemeen ervaren dan bij de regularisaties en de verminderingen van voorlopige bijdragen. Zes fondsen gaven aan dat dossiers waarin wordt overgegaan tot een verhoging, een extra behandelingstijd vergen (3 tot 45 minuten).

4.2 Terugbetaling of heraanwending⁹⁵ van reeds betaalde bijdragen

Tot slot werd bij de socialeverzekeringsfondsen ook gepeild naar de frequentie en aard van de vragen die zij ontvangen in verband met de terugbetaling of de heraanwending van bijdragen die zij reeds (te veel) betaalden. Een deel van de fondsen gaf aan dat zelfstandigen hierover inderdaad vragen stellen. Het zou daarbij onder meer gaan om vragen waaruit onbegrip en frustratie blijkt over :

- de onzekerheid over het verloop van hun inkomen en de correcte inschatting ervan;
- de affectatieregels in geval van de betaling van bijdragen na 31 december van het bijdragejaar. Een terugbetaling van bijdragesupplementen na 31 december van lopende kalenderjaar, is immers niet toegelaten⁹⁶.

⁹⁴ Men vroeg zich onder meer af in welke mate rechters een probleem hebben met een dwangbevel voor een bedrag dat achteraf nog kan worden bijgesteld.

⁹⁵ Het gaat om het aanwenden van reeds betaalde bijdragen om andere openstaande bijdrageschulden af te lossen.

⁹⁶ Zie ook punt 4 van deel IV van dit verslag

Er werd ook aangegeven dat een versoepeling van de regels rond de mogelijkheid tot verhoging van voorlopig bijdragen welkom zou zijn.

5 Concluderend

Uit de bevraging van de socialeverzekeringsfondsen onthoudt het Comité dat de invoering van de nieuwe berekeningswijze geleid heeft tot een zekere toename van de werklast, die vooral voortkomt uit :

- de informatievragen die de fondsen ontvangen van hun klanten;
- de administratieve procedures die verbonden zijn aan de mogelijkheden tot aanpassing van de voorlopige bijdragen. Met name de behandeling van de aanvragen tot vermindering van voorlopige bijdragen vergt bijkomende inspanningen van de fondsen.

Deel IV : aanbevelingen van het ABC

In afwachting van een meer uitgebreid evaluatieverslag bracht het ABC op vraag van minister Ducarme eind 2018 reeds een tussentijds rapport⁹⁷ uit over sommige aspecten van de bijdragehervorming. De aanbevelingen die het Comité hierin deed, worden in dit deel kort hernomen. Ze worden daarnaast aangevuld met een aantal nieuwe, bijkomende aanbevelingen. Deze zijn erop gericht het systeem van bijdrageberekening begrijpelijker te maken, de mogelijkheden tot aanpassing van bijdragen toegankelijker te maken en een aantal zeer specifieke knelpunten weg te werken.

1 Uitzondering op het principe van regularisatie

In zijn tussentijds verslag (punt 2) gaf het Comité aan van oordeel te zijn dat er geen noodzaak was tot verlenging van de voorlopige maatregel die zelfstandigen tot eind 2018 de mogelijkheid gaf om voor de laatste loopbaanjaren na hun pensioen af te zien van een regularisatie van bijdragen⁹⁸.

Het Comité had ten eerste vastgesteld dat slechts beperkt gebruik werd gemaakt van de maatregel. Ten tweede was het van mening dat de nieuwe mogelijkheid om enkel voor regularisatiebijdragen een bijdragevrijstelling aan te vragen, in de toekomst een valabel alternatief zou vormen voor recent gepensioneerden die na de opname van hun pensioen moeilijkheden ondervinden om eventuele bijdragesupplementen te betalen, verschuldigd voor hun laatste loopbaanjaren. Tot slot wees het Comité op de mogelijkheid tot het bekomen van bijzondere betalingsfaciliteiten voor zelfstandigen die betalingsmoeilijkheden ondervinden.

Voor een meer uitgebreide toelichting verwijst het ABC naar het tussentijds verslag uit 2018.

2 Premieberekening voor het vrij aanvullend pensioen (VAPZ)

In zijn tussentijds verslag (punt 4) kwam het Comité ook tot de vaststelling dat het inkomen N-3 de meest aangewezen berekeningsbasis is en blijft voor de VAPZ-premie. Bijgevolg meende het dat er geen nood was aan een wezenlijke bijsturing van de bestaande bijdrageregels voor het VAPZ als gevolg van de bijdragehervorming.

Ook voor dit punt een verwijst het ABC voor meer toelichting naar het tussentijds verslag uit 2018.

⁹⁷ Verslag ABC 2018/04 van 20 november 2018 'Hervorming van de sociale bijdrageberekening : tussentijds evaluatieverslag'

⁹⁸ Het tijdsverloop (doorgaans van 2 à 3 jaar) tussen de voorlopige bijdragebetaling en de definitieve eindafrekening zorgt ervoor dat zelfstandigen na de opname van hun pensioen in principe nog regularisatieberichten ontvangen voor de laatste jaren van hun beroepsactiviteit. Bij de invoering van de nieuwe bijdrageberekening werd echter de mogelijkheid voorzien om voor de laatste loopbaanjaren onder bepaalde voorwaarden te kiezen voor een niet-regularisatie van bijdragen.

3 Vermindering van voorlopige bijdragen

3.1 Afschaffing van de verminderingsdrempels

In zijn tussentijds verslag boog het ABC zich verder over de eventuele afschaffing van het systeem van drempels dat gehanteerd wordt in het kader van de mogelijkheid tot vermindering van voorlopige bijdragen. Op het moment van de tussentijdse evaluatie achtte het Comité het te vroeg om hierover een beslissing te nemen. Het stelde dat een systeem zonder verminderingsdrempels de zelfstandige weliswaar zou toelaten om op het moment van voorlopige bijdragebetaling te komen tot een bijdragebedrag dat zo nauw mogelijk aansluit bij zijn economische situatie (en dus bij de filosofie van de hervorming van 2015), maar dit veronderstelde volgens het Comité een bijdragesysteem dat reeds voldoende tot maturiteit is gekomen. Op het moment van het tussentijds verslag, vond het Comité het echter nog te vroeg om te oordelen of het gewenste niveau van maturiteit reeds was bereikt.

Vandaag is het Comité van mening dat het systeem van de verminderingsdrempels kan verlaten worden. De drempels werden destijds immers in de eerste plaats ingebouwd om tegemoet te komen aan de situatie van zelfstandigen die geconfronteerd worden met een aanzienlijk inkomensverlies en - meer algemeen - om de administratieve lasten alsook het risico op budgettaire ontsporing te beperken. De gegevens die reeds ter beschikking zijn voor de eerste jaren van de nieuwe berekeningswijze, tonen echter dat het gebruik van de mogelijkheid tot vermindering van de voorlopige bijdragen tot dusver eerder beperkt is gebleven en dat het aantal onterechte verminderingsaanvragen⁹⁹ miniem is. Er is dus geen indicatie dat het Globaal Financieel Beheer van de Zelfstandigen een significante negatieve impact ondervindt van de mogelijkheid die zelfstandigen hebben om hun voorlopige bijdragen te verminderen.

Op basis van deze vaststellingen stelt het Comité dan ook de afschaffing van de verminderingsdrempels voor. Op die manier zouden zelfstandigen die een verminderingsaanvraag indienen, in de toekomst de ruimte krijgen om het bedrag van die verminderde voorlopige bijdrage volledig vrij¹⁰⁰ af te stemmen op de hoogte van hun inkomen op het moment van voorlopige bijdragebetaling. Het systeem met de vele drempels lijkt voor zelfstandigen vandaag immers een hinderpaal voor het aanvragen van een vermindering van voorlopige bijdragen. De basisprincipes van de bijdrageberekening blijven na de afschaffing van de verminderingsdrempels evenwel dezelfde, nl. :

- een voorlopige bijdragebetaling op N-3.
- een vermindering is slechts van toepassing na validatie van de aanvraag door het sociaal verzekeringsfonds. Deze basisprincipes moeten voldoende duidelijk zijn voor de zelfstandigen (cf. 3.3).

Het voordeel van deze ingreep is dat de voorlopige bijdragebetaling nog beter kan worden afgestemd op de reële inkomenssituatie op het moment van betaling.

⁹⁹ Deze vaststelling is gebaseerd op het aantal toegekende verhogingen in het kader van artikel 11bis van het ARS. In 2015 ging het om 0,3% van de zelfstandigen.

¹⁰⁰ Met inachtneming van de minimumbijdrage.

3.2 Aanvraagdossier tot vermindering van voorlopige bijdragen

Samen met de afschaffing van het systeem van de verminderingdrempels, pleit het ABC ervoor om de procedure tot aanvraag van een vermindering van voorlopige bijdragen te vereenvoudigen.

Het Comité stelt concreet voor om de verplichting tot motivering van de verminderingaanvraag¹⁰¹ nog te behouden maar van de zelfstandige niet langer meer te verlangen dat hij zijn inkomensdaling staaft met bewijsstukken. Door de bewijslast voor de zelfstandige te verminderen wordt de aanvraag tot vermindering laagdrempeliger gemaakt, terwijl het behoud van de motiveringsplicht voor zelfstandigen een rem vormt om al te makkelijk of ongegrond een verminderingaanvraag in te dienen.

Bovendien wordt de administratieve last van de procedure beperkter voor de zelfstandige en kan de afhandeling van dossiers door de sociale verzekeringsfondsen eenvoudiger en sneller. De huidige procedure verhindert immers vaak dat zelfstandigen snel een reactie krijgen op hun aanvraag tot vermindering.

Om enige vorm van controle te behouden zou ervoor geopteerd kunnen worden om aan zelfstandigen te vragen om eventuele bewijsstukken voor de inkomensdaling ter beschikking te houden. Een attest van de boekhouder waaruit een inkomensdaling blijkt, zal voldoende zijn¹⁰². Fondsen zouden hiermee over een controle-instrument beschikken wanneer er een vermoeden is dat de aanvraag geen verband houdt met een inkomensverandering of in geval het fonds meent dat de zelfstandige in zijn situatie meer baat zou hebben bij een andere procedure (bijdragevrijstelling, een registratie tot stopzetting, of dergelijke).

3.3 Versterking van de informatieplicht

De afschaffing van het systeem van verminderingdrempels en de vereenvoudiging van de aanvraag tot vermindering moet voor het Comité gepaard gaan met een versterking van de informatieplicht van de fondsen ten aanzien van de klanten die een vermindering van voorlopige bijdragen aanvragen. Op het moment dat de verminderingaanvraag gevalideerd wordt, zou het fonds de betrokken zelfstandige dienen te informeren dat :

3. de betaling van een lagere voorlopige bijdrage steeds de eigen verantwoordelijkheid van de zelfstandige is;
4. een onterechte vermindering resulteert in een boete in de vorm van verhogingen;
5. hij in het laatste kwartaal van het kalenderjaar best zijn inkomensverloop nagaat om in te schatten of een eventuele bijbetaling vereist/wenselijk is.

De fondsen moeten deze drie elementen op het einde van het jaar in herinnering brengen via een waarschuwing die wordt overgemaakt samen met het vervaldagbericht van het vierde (of het derde) kwartaal.

¹⁰¹ De zelfstandige zal dus nog wel de reden van de aanvraag moeten toelichten.

¹⁰² De zelfstandige hoeft deze objectieve elementen niet van tevoren nauwkeurig op te geven

4 Regularisaties

Vandaag is bepaald dat het socialeverzekeringsfonds de zelfstandige een eindafrekening bezorgt, uiterlijk de laatste dag van de maand na die waarin zij de inlichtingen ontvangen die nodig zijn om over te gaan tot een regularisatie. Het Comité doet twee voorstellen in verband met deze bepaling.

Ten eerste stelt het voor om de socialeverzekeringsfondsen meer flexibiliteit inzake regularisatie te geven. Dit laat hen toe om de regularisaties beter te plannen en te organiseren. Het voorstel moet onrechtstreeks bijdragen tot een betere dienstverlening (inz. telefonische beschikbaarheid) aan de zelfstandigen die bijkomende informatie willen over hun bijdragebetaling of eindafrekening. Het komt aan de dienst Externe Audit van het RSVZ toe om (de effecten van) deze maatregel op te volgen.

Het Comité stelt ten tweede voor om de socialeverzekeringsfondsen ten vroegste na het verstrijken van het jaar N+1¹⁰³ tot regularisatie te laten overgaan. Op deze manier zouden zelfstandigen in de toekomst, anders dan vandaag, dus geen afrekening meer kunnen krijgen vóór deze termijn, tenzij zij hier uitdrukkelijk om vragen¹⁰⁴. De maatregel moet ertoe bijdragen dat zelfstandigen een beter zicht krijgen op het moment waarop zij ten vroegste een eindafrekening kunnen ontvangen. Indien echter op termijn zou blijken dat de fondsen voor de meerderheid van de zelfstandigen toch de definitieve inkomensgegevens ontvangen in het jaar N+1¹⁰⁵ dan zouden zij opnieuw de mogelijkheid moeten krijgen om onmiddellijk te regulariseren in N+1.

5 Verhogingen

In zijn tussentijds verslag maakte het Comité ook van de gelegenheid gebruik (punt 5) om aandacht te vragen voor de omvang van de verhogingen die zelfstandigen vandaag worden aangerekend bij laattijdige of onvolledige bijdragebetaling. In dit eindverslag doet het Comité nog twee bijkomende voorstellen tot aanpassing te doen van het systeem van verhogingen.

5.1 Verhogingspercentages

Het ABC meent dat het systeem de zelfstandigen vandaag disproportioneel sanctioneert wanneer zij hun bijdrageverplichting niet tijdig vervullen. Dit geldt in het bijzonder voor zelfstandigen die te goeder trouw zijn en hun bijdrageschuld alsnog vereffenen binnen een redelijke termijn. Het Comité vroeg in zijn tussentijds verslag dan ook dat:

6. zelfstandigen minder zwaar beboet zouden worden in geval van laattijdige bijdragebetaling, bv. door een aanpassing van de verhogingspercentages;
7. op een meer welwillende wijze zou worden opgetreden in dossiers waar de zelfstandige niet tijdig overging tot de betaling van de voorlopige bijdragen en dit op voorwaarde dat

¹⁰³ De inkomsten worden opgespaard tot N+2

¹⁰⁴ Bijvoorbeeld op basis van een aanslagbiljet

¹⁰⁵ Het is mogelijk dat - eens de nieuwe berekeningswijze volledig ingeburgerd is - er bij de zelfstandigen een praktijk zal groeien om hun aanslagbiljet toch in het jaar N+1 over te maken aan het sociaalverzekeringsfonds met het oog op de definitieve bijdrageberekening.

de zelfstandige deze bijdrageschuld alsnog binnen een redelijke termijn (bv. voor het einde van de eerste maand van het nieuwe kalenderjaar) inlost.

Het Comité wenst deze vragen in het kader van dit eindverslag te herhalen, te meer om dat betaalde verhogingen vanaf 1 januari 2020 niet langer fiscaal aftrekbaar zullen zijn als beroepskost¹⁰⁶.

5.2 Verhogingen wegens laattijdige bijdragebetaling (art. 44 en 44bis ARS)

Indien een zelfstandige zijn voorlopige sociale bijdragen¹⁰⁷ niet (tijdig of volledig) betaalt, dan wordt hij gepenaliseerd in de vorm van verhogingen¹⁰⁸. Het bedrag aan betaalde verhogingen wordt op het moment van regularisatie niet mee in aanmerking genomen voor de eindafrekening. In het geval van een regularisatie in het voordeel van de zelfstandige betekent dit dat enkel de te veel betaalde bijdragen zullen worden terugbetaald. Het deel van de verhogingen dat werd berekend op de te veel betaalde bijdragesom, komt dus niet in aanmerking voor terugbetaling.

Het Comité stelt voor om verhogingen in het geval van een terugbetaling eveneens het voorwerp te laten uitmaken van regularisatie. Hierdoor zouden verhogingen in de toekomst enkel nog worden berekend op het uiteindelijke verschuldigde bedrag. De terugbetaling van de verhogingen zou pro rata gebeuren.

Ter illustratie het voorbeeld van een zelfstandige die een voorlopige bijdrage verschuldigd is van 1.000 EUR en 3 maanden te laat betaalt.

- de verhoging komt overeen met 3 keer 3% en is bijgevolg gelijk aan 90 EUR
- de definitieve verschuldigde bijdrage bedraagt 800 EUR
- de terugbetaling bedraagt :
 - in de bestaande werkwijze : 200 EUR aan overtollige bijdragen. Er vindt geen terugbetaling van de verhogingen plaats.
 - in de voorgestelde werkwijze : 200 EUR aan overtollige bijdragen (20% van de betaalde bijdragen) plus 18 EUR aan overtollige verhogingen (20% van de betaalde verhogingen).

De voorgestelde werkwijze is niet alleen billijker voor de betrokken zelfstandigen maar biedt ook een antwoord op de vreemde situatie die zich soms voordoet bij zelfstandigen in bijberoep. Een bijberoeper die bijdragen betaalde zal hiervan na regularisatie een integrale terugbetaling krijgen indien blijkt dat het definitief inkomen onder de vrijstellingsdrempel is gebleven. Eventuele verhogingen worden daarentegen niet terugbetaald. De bestaande werkwijze doet in deze gevallen dus een situatie ontstaan waarin de zelfstandige in bijberoep verhogingen betaalt voor bijdragen die uiteindelijk niet verschuldigd blijken te zijn geweest. Dit leidt in heel wat

¹⁰⁶ Art. 8 van de wet van 25/12/2017 tot hervorming van de vennootschapsbelasting. De maatregel is van toepassing vanaf het aanslagjaar 2021 verbonden aan een belastbaar tijdperk dat ten vroegste aanvangt op 1 januari 2020.

¹⁰⁷ of het bijdragesupplement dat hij verschuldigd is na regularisatie

¹⁰⁸ Voor elk kwartaal dat een bijdrage onbetaald blijft, rekent men namelijk een verhoging aan ten belope van 3% van het verschuldigde bedrag. Verder past men op 1 januari van een kalenderjaar ook een eenmalige bijkomende verhoging van 7% toe, op de bijdragen die in het voorgaande kalenderjaar verschuldigd waren maar door de zelfstandige niet voor het einde van dat jaar werden betaald.

gevallen tot een aanvraag tot kwijtschelding van deze verhogingen¹⁰⁹. Het voorstel biedt voor deze problematiek een oplossing.

5.3 Verhogingen wegens onterechte vermindering van voorlopige bijdragen (art. 11bis ARS)

Wanneer op het moment van regularisatie blijkt dat de zelfstandige onterecht gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid tot vermindering van voorlopige bijdragen¹¹⁰ worden er verhogingen toegepast (artikel 11bis)¹¹¹.

Het Comité stelt voor om verhogingen in het kader van artikel 11bis nog slechts aan te rekenen tot uiterlijk 31 december van het jaar N+1, ook als het fonds de inkomsten van de fiscus pas ontvangt na het verstrijken van N+1. De maatregel zorgt ervoor dat het moment van afrekening door de fiscus, geen/minder effect meer heeft op het uiteindelijke bedrag van de verhogingen. Vandaag is de periode waarvoor verhogingen worden aangerekend immers langer en is het bedrag van de verhoging hoger, naarmate de fiscus meer tijd neemt (nodig heeft) om de definitieve inkomensgegevens te laten doorstromen naar de fondsen. Het voorstel verhelpt dit evenwel.

6 Aanwending van te veel betaalde bijdragen (reserve)

Zelfstandigen hebben de mogelijkheid om in een bijdragejaar meer te betalen dan hun voorlopig verschuldigde bijdragen. Dergelijke bijbetalingen mogen door de fondsen echter niet als een onverschuldigde betaling worden beschouwd die op eenvoudig verzoek van de zelfstandige zouden kunnen worden terugbetaald^{112,113}. Een zelfstandige kan in het bijdragejaar N zelf enkel een terugbetaling van een gedane bijbetaling voor het jaar N vragen op voorwaarde dat er op dat moment geen openstaande, niet-betwiste vroegere schulden zijn en op voorwaarde dat de terugbetaling gebeurt ten laatste op 31 december van het bijdragejaar N. In bepaalde gevallen kan er dus een bijdragereserve ontstaan die pas wordt terugbetaald na regularisatie.

Voor wat de aanwending van deze reserves betreft, stelt het Comité het volgende vast:

- De affectatieregels bepalen dat een overschot slechts kan aangewend worden op onbetaald gebleven voorlopige bijdragen van het jaar N en dit zolang het jaar N niet ten einde is. Het bedrag aan voorlopige bijdragen dat in de reserve van het jaar N zit, kan dus niet worden aangewend voor openstaande voorlopige bijdragen van bijvoorbeeld

¹⁰⁹ Op basis van artikel 48 van het ARS

¹¹⁰ Artikel 11bis van het Koninklijk besluit nr. 38 van 27 juli 1967 houdende inrichting van het sociaal statuut der zelfstandigen

¹¹¹ Het gaat enerzijds om een verhoging van 3% van het gedeelte van de definitief verschuldigde bijdrage dat het bedrag van de voorlopige (verminderde) bijdrage overschrijdt en dat op 31 december van het bijdragejaar onbetaald bleef, vermenigvuldigd met het aantal kwartalen tussen het bijdragejaar en de regularisatie. Het betreft anderzijds een verhoging van 7% aangerekend op het deel van de bijdrage dat op 31 december van het bijdragejaar onbetaald bleef.

¹¹² Nota aan de fondsen nr. P741-14-6, p. 16

¹¹³ Tenzij het gaat om betalingen die op het moment dat ze gebeuren tot gevolg hebben dat het bedrag van de maximaal mogelijke jaarbijdrage overschreden is en er geen enkele vroegere schuld openstaat

het jaar N+1. Dit is vandaag enkel mogelijk in de fase van het dwangbevel (laatste ingebrekestelling).

- Als de zelfstandige een vermindering van voorlopige bijdragen krijgt nadat hij voor dat jaar al één of meerdere kwartalen aan voorlopige bijdrage betaalde, dan wordt de voorlopige bijdrage weliswaar retroactief verminderd maar niet terugbetaald. Het saldo aan bijdragen kan immers pas terugbetaald worden bij de regularisatie. De zelfstandige kan deze bijdragen dus niet recupereren vooraleer de regularisatie plaatsvond. De zelfstandige kan dit saldo wel aanwenden op toekomstige voorlopige bijdragen in het jaar N (cf. supra), maar dat gebeurt niet automatisch, hij moet bewust een (gedeelte van) zijn toekomstige kwartalen onbetaald laten.

Het Comité is van mening dat zelfstandigen in bepaalde omstandigheden gebaat zouden zijn met ruimere mogelijkheden tot aanwending van hun opgebouwde reserve of met de terugbetaling ervan vóór het tijdstip van regularisatie. Het stelt daarom het volgende voor :

- Voor bijdragen die betaald werden voor kwartalen waarvoor een vrijstelling werd bekomen zou de zelfstandige altijd een terugbetaling moeten kunnen vragen. Sinds de hervorming van het systeem ¹¹⁴ wordt een vrijstelling van bijdragen alleen toegekend bij tijdelijke financiële moeilijkheden. Het zijn met andere woorden zelfstandigen die op een bepaald moment met een inkomensdaling geconfronteerd worden en in financiële ademnood gekomen zijn. Bovendien kan vandaag voor een vrijgesteld kwartaal op een later moment geen bijdrage meer verschuldigd zijn. De belangrijkste reden om vrijgestelde bijdragen niet terug te betalen is daardoor vandaag zonder voorwerp. Concreet werd het mechanisme waarbij een vrijstelling geannuleerd kon worden, afgeschaft en worden de regularisatiebijdragen vandaag automatisch mee vrijgesteld. Tenslotte zal de terugbetaling de zelfstandige wat financiële zuurstof geven. Uiteraard is de terugbetaling slechts mogelijk te maken na aanwendingen op openstaande, niet-betwiste, vervallen schulden.
- Zelfstandigen zouden over de mogelijkheid moeten beschikken om de bijdragereserve die zij opbouwden in het jaar N (op aanvraag) aan te wenden op onbetaalde voorlopige bijdragen van het jaar N+1.
- Socialeverzekeringsfondsen de mogelijkheid bieden om het saldo aan terugbetaalbare voorlopige bijdragen na een retroactieve vermindering van bijdragen op vraag van de zelfstandige terug te betalen of automatisch te verrekenen in het vervaldagbericht van het volgende kwartaal.

7 Verduidelijking en vereenvoudiging van de berekeningsregels

Uit de bevestigingen van de zelfstandigen en de fondsen blijkt dat heel wat zelfstandigen moeite hebben om de regels inzake bijdrageberekening te begrijpen. Het Comité wijst op het blijvende belang van goede informatieverstrekking aan de zelfstandigen. De bevestiging van de zelfstandigen leert immers dat zelfstandigen die zich beter geïnformeerd voelen over het bijdragesysteem of die meer het idee hebben het systeem voldoende te begrijpen, sneller

¹¹⁴ Sinds 1 januari 2019 werd het systeem inzake de vrijstelling van bijdragen hervormd. Voor toelichting zie advies ABC 2018/04 'Vrijstelling van de bijdragen : verbetering van de procedure'.

geneigd zijn om gebruik te maken van de mogelijkheden tot aanpassing van hun voorlopige bijdragen in functie van hun inkomensevolutie. Naast de aanbeveling tot een goede informatieverstrekking, is het volgens het Comité van belang om ook enkele concrete pijnpunten weg te werken. Het doet in dit verband twee voorstellen.

7.1 Bijdrageberekening in geval van een onvolledig kalenderjaar van activiteit

Wanneer het bijdragejaar minder dan vier kalenderkwartalen van onderwerping omvat, worden de beroepsinkomsten omgezet in een jaarinkomen, de zogenaamde proratisering¹¹⁵. De definitief verschuldigde bijdragen worden berekend op basis van dit jaarinkomen, a rato van het aantal kalenderkwartalen waarvoor er onderwerping is aan het sociaal statuut van de zelfstandigen. De term 'proratisering' is echter ongelukkig gekozen. Het gaat in feite om een annualisering van de inkomsten van zelfstandigen. Het ongelukkige gebruik van deze term leidt dan ook tot verwarring onder zelfstandigen. Bovendien blijkt de werkwijze voor veel zelfstandigen complex en moeilijk te begrijpen. Sociale verzekeringsfondsen ontvangen hierover bijgevolg vaak vragen naar aanleiding van het verzenden van de regularisatieberichten.

Het Comité is dan ook van oordeel dat er op dit punt nood is aan een correctere terminologie (bv. annualisering i.p.v. proratisering) en een betere informatieverstrekking aan de zelfstandigen. Het raadt de sociale verzekeringsfondsen aan om na te gaan of hun vervaldagberichten de berekeningswijze van de bijdragen op een voldoende pedagogische wijze weergeven, inz. wanneer de zelfstandige activiteit minder dan vier kwartalen werd uitgeoefend. Het Comité is voorstander van een uitwisseling van best practices ter zake.

7.2 Veelheid aan bijdrageschalen en berekeningsregels

De veelheid aan bijdrageschalen en berekeningsregels (hoofdberoep, bijberoep, 4 eerste trimesters primo starters, student-zelfstandigen, ...) maken een goed begrip van de sociale bijdrageberekening voor zelfstandigen vaak moeilijk, in het bijzonder op het ogenblik dat zij de jaarlijkse afrekening ontvangen en vooral wanneer er sprake is van verandering van bijdragecategorie in het lopende jaar. Bovendien hebben de verschillende bijdrageregelingen een impact op de opbouw van sociale rechten, inz. Pensioenrechten (cf. infra tabel 1). Het Comité vraagt om er in de toekomst voor te zorgen dat er geen nieuwe bijdragecategorieën worden gecreëerd en om de mogelijkheden te onderzoeken tot vereenvoudiging en harmonisering van de verschillende bijdrageschalen.

Namens het Algemeen Beheerscomité voor het sociaal statuut der zelfstandigen, op 30 januari 2020 :

VEERLE DE MAESSCHALCK

Secretaris

JAN STEVERLYNCK

Voorzitter

Tabel 41. Overzicht van de bijdragepercentages en de minimumbijdragen in het zelfstandigenstelsel en het pensioenrecht naar bijdragecategorie

	Bijdrage%		Minimum- bijdrage per kwartaal	Volledige pensioenrechten
	Schijf 1 ¹¹⁶	Schijf 2 ¹¹⁷		
Zelfstandige in hoofdberoep	20,5 %	14,16 %	709,68 EUR	Ja
Primostarter¹¹⁸	20,5 %	14,16 %	366,48 EUR	Ja
Meewerkende echtgenoten				
• Maxistatuut	20,5 %	14,16 %	311,76 EUR	Ja
• Ministatuut	0,79 %	0,51 %	27,35 EUR	Nee
Zelfstandige in bijberoep (art. 37 ARS gelijkstelling bijberoep)¹¹⁹				
• als het inkomen lager is dan 1.531,99 EUR	0 %	-	0 EUR	Non
• als het inkomen gelijk aan of hoger is dan 1.531,99 EUR	20,5 %	14,16 %	78,51 EUR	Ja, als het inkomen hoger is dan 13.847,39 EUR
Zelfstandigen met een pensioen (vervroegd of niet)¹²⁰				
• als het inkomen lager is dan 3.063,98 EUR	0 %	-	0 EUR	Nee
• als het inkomen gelijk aan of hoger is dan 3.063,98 EUR	14,7 %	14,16 %	112,60 EUR	Nee
Actief na de wettelijke pensioenleeftijd zonder pensioen				
• als het inkomen lager is dan 3.063,98 EUR	0 %	-	0 EUR	Nee
• als het inkomen gelijk aan of hoger is dan 3.063,98 EUR	20,5 %	14,16 %	157,03EUR	Ja, als het inkomen hoger is dan 13.847,39 EUR
Student-zelfstandige¹²¹				
• als het inkomen lager is dan 6.923,68 EUR	0 %	-	0 EUR	Nee
• als het inkomen gelijk aan of hoger is dan 6.923,68 EUR	20,5 % ¹²²	-	0 EUR	Nee

¹¹⁶ In 2019, inkomen tussen 13.847,39 EUR en 59.795,61 EUR

¹¹⁷ In 2019, inkomen tussen 59.795,61 EUR en 88.119,80 EUR

¹¹⁸ De zelfstandige in hoofdberoep die tijdens de twintig kwartalen voor aanvang of herneming van de zelfstandige activiteit op geen enkel ogenblik een zelfstandige in hoofdberoep was of een zelfstandige in hoofdberoep die was gelijkgesteld met een zelfstandige in bijberoep.

¹¹⁹ Om in aanmerking te komen voor een gelijkstelling in het kader van artikel 37, mag het inkomen van de zelfstandige niet meer bedragen dan 7.253,83 EUR (in 2019). Boven dit plafond moet de betrokkene als zelfstandige in hoofdberoep bijdragen.

¹²⁰ Sommige begunstigden van een vervroegd pensioen moeten de grenzen van de toegestane activiteit in acht nemen. In dit geval zijn zij, indien hun inkomen hoger is dan 13.076,00 EUR of 19.514,00 EUR, bijdragen verschuldigd als zelfstandige in hoofdberoep.

¹²¹ Het inkomen van de student-zelfstandige moet onder de minimumdrempel voor zelfstandigen in hoofdberoep blijven om in aanmerking te komen voor de gunstige bijdrageregeling. Als het inkomen gelijk is aan of hoger is dan deze drempel, moeten zij bijdragen betalen zoals een zelfstandige in hoofdberoep en opent hij dezelfde sociale rechten, waaronder volledige pensioenrechten.

¹²² Voor de student-zelfstandige is dit percentage van toepassing op het deel van de inkomsten vanaf 6.923,69 EUR en 13.847,39 EUR.

Bijlage I. Analyse des données des CAS en vue d'évaluer la réforme des cotisations en 2015

1. Remarque préliminaire

L'objet de cette étude est d'évaluer la manière dont les indépendants ont pu adapter leur comportement depuis la réforme du calcul des cotisations en 2015.

L'étude n'aborde dans cette version que les revenus et les cotisations de l'année d'activité en 2015.

Les résultats de l'étude doivent être abordés avec un œil critique au vu d'un certain nombre d'incohérences non-élucidées.

Par ailleurs, cette étude ne peut évaluer avec suffisamment de rigueur statistique la réforme des cotisations de l'année 2015 avec une seule année d'observations.

Il sera nécessaire de mettre à jour cette étude dans le futur afin de confirmer/infirmes les premiers éléments d'analyse abordés dans ce rapport. Cette étude ne sera suffisamment pertinente qu'une fois que les données d'un cycle économique complet (période de croissance et de récession) seront intégrés à l'analyse.

2. Descriptif de l'input

2.a. Liste des variables demandées

Voici la liste des variables relatives aux indépendants actifs pendant l'année 2015 qui ont été demandées aux caisses :

Nom variable	Descriptif
Iden	Niss concerné
Trim	trimestre concerné
Ddeb	La date de début de l'activité
CcatN/trim	Le code catégorie du trimestre
Dfin	La date de cessation éventuelle de l'activité
RevN-3	Le revenu 2012
RevN-X	Le revenu 2011 ou antérieur lorsque 2012 n'était pas connu au 01/01/2015
RevN	Le revenu 2015
RevNProv	Le revenu ayant servi au calcul des cotisations provisoires 2015 si adaptation des cotisations
CProvN/trim	Le montant de la cotisation provisoire du trimestre, incluant également réduction de cotisations
CProvNSupp/trim	Le montant du supplément payé volontairement pour le trimestre (RevNProv complété)
CProvNSuppSpontan/trim	Le montant du supplément payé volontairement pour le trimestre (RevNProv NON complété)
DRevN	La date de communication des revenus 2015
DRegulN	La date de régularisation des cotisations 2015
CDefN/trim	Le montant de la cotisation définitive du trimestre
EnrRegulN	Le montant de la régularisation - enrôlement

DPaimReg	La date de paiement de la régularisation (date premier paiement au cas où partiel)
EncRegulN	Le montant de la régularisation encaissée
Enr11BIS	Le montant des majorations 11 bis - enrôlement
Enc11BIS	Le montant des majorations 11 bis encaissées
DPenNoRegul	La date de demande de non régularisation en tant que pensionné

2.b. Fichiers reçus

Les revenus définitifs de l'activité en 2015 sont communiqués en principe aux caisses en 2017. Il faut également tenir compte d'un certain délai avant que les caisses ne puissent calculer les cotisations de régularisations et les communiquer aux indépendants.

La situation de l'année d'activité 2015 à cette date (en 2019) a laissé suffisamment de temps aux caisses pour traiter les dossiers. Les fichiers suivants ont été envoyés de manière cryptée par les caisses et ont servi de base à l'analyse :

Caisse	Fichiers reçus	Date extraction
001 GroupS	Monitoring_Comite_bijdrageberekening_2015_20190915_195650	15/09/2019
002 Xerius	ABC_12092019	12/09/2019
003 Liantis	Monitoring_Comite_bijdrageberekening_2015_20190915_195513bis	15/09/2019
007 Partena	Monitoring_Comite_bijdrageberekening_2015_20190915_195434	15/09/2019
010 Acerta	Monitoring_Comite_bijdrageberekening_2015_20190915_200713	15/09/2019
012 Securex Integrity	SCX_INT_SPF Regul 2015-1 opgemaakt op 2019-02-08 SCX_INT_SPF Regul 2015-2 opgemaakt op 2019-02-08 SCX_INT_SPF Regul 2015-3 opgemaakt op 2019-02-08 SCX_INT_SPF Regul 2015-4 opgemaakt op 2019-02-08	08/02/2019
013 Incozina	Monitoring_Comite_bijdrageberekening_2015_20191014_133544	14/10/2019
015 Multipen	Monitoring_Comite_bijdrageberekening_2015_20191007_113527	07/10/2019
017 Entraide	AW_____2019092516010909CEM_2015	25/09/2019
019 UCM	StatSpfMonitoringReforme-Periode_20151_1548831585107 StatSpfMonitoringReforme-Periode_20152_1548831762794 StatSpfMonitoringReforme-Periode_20153_1548831940635 StatSpfMonitoringReforme-Periode_20154_1548832112443	31/01/2019
900 Nationale Hulpkas	Monitoring_Comite_bijdrageberekening_2015_20190915_194749	15/09/2019

3. Analyse technique des données

Les caisses exploitent 4 plateformes différentes pour gérer les contrats avec leurs indépendants :

- Plateforme utilisée par UCM (P1)
- Plateforme utilisée par Securex Integrity (P2)
- Plateforme utilisée par l'Entraide (P3)
- Plateforme utilisée par les autres caisses (P4)

Notons que depuis 2019, les données de P2 sont migrés vers P3. P2 n'est donc plus en mesure d'apporter des modifications aux données de l'année 2015 extraites depuis l'ancienne plateforme. Les incohérences constatées dans les données de P2 ne peuvent donc pas être corrigées facilement.

3.a. Indexation et annualisation des revenus

RevN-3, RevN-X, RevNProv et RevN sont les montants de revenus tels qu'ils sont communiqués par les indépendants, c'est-à-dire non-indexés et non-annualisés. Il est nécessaire d'indexer et d'annualiser ces montants afin d'analyser le montant des régularisations.

Le montant des revenus provisoires RevN-3 est indexé avec le facteur d'indexation en 2015, soit 1,02827479 (501,14/497,36). RevN-3 est annualisé lorsque l'indépendant débute son activité pendant l'année 2015.

La période de référence de RevN-X étant inconnue, le montant de revenus provisoires RevN-X est indexé de la même manière que RevN-3. Lorsque l'indépendant débute son activité pendant l'année 2015, RevN-X est annualisé.

RevN ne doit pas être indexé. RevN est annualisé lorsque l'indépendant met fin à son activité pendant l'année 2015.

3.b. Montant des régularisations et des majorations

Pour P1, le montant des régularisations (EnrRegulN, EncRegulN) et des majorations (Enr11Bis, Enc11Bis) sont déjà des montants annuels. Il ne faut donc pas les additionner par trimestre.

Pour P2, P3 et P4, le montant des régularisations et des majorations sont des montants trimestriels. Il faut donc les additionner.

Pour P1, le montant des régularisations et des majorations sont des montants trimestriels mais qui sont annualisés. Il faut donc additionner les montants annuels divisés par 4.

3.c. Format des dates

Pour P2, lorsqu'il n'y a pas de dates, la date fictive 01/01/2001 est indiquée.

Pour P1, P3 et P4, lorsqu'il n'y a pas de dates, le champs reste vide

3.d. Montant des cotisations provisoires supplémentaires

Pour P4, il semblerait que le montant de (certaines) cotisations provisoires supplémentaires disparaisse au moment où le système enrôle le montant de la cotisation définitive. La cotisation définitive dans P4 inclurait donc également le montant des cotisations provisoires supplémentaires.

Par ailleurs, vu que le souhait de l'indépendant de cotiser sur un revenu provisoire différent ne se traduit pas toujours en une adaptation du montant des cotisations provisoires, il est plus pertinent de réaliser l'analyse partir de l'évolution du montant des revenus provisoires.

3.e. Date de paiement avant date de régularisation

Pour P2 et P3, il arrive que les dates de paiement des cotisations de régularisation soient antérieures aux dates de régularisation des cotisations

Caisse	# ind.	% total
012 Securex Integrity	6.732	5,5%
017 Entraide	79	0,5%
Total	6.811	0,6%

P2 n'est pas en mesure de résoudre ces problèmes techniques. P3 a réduit sensiblement le nombre de cas, il subsiste 0,5% de cas non-élucidés.

3.f. Date fin incohérente

Pour P2, il arrive que les dates fins soient antérieures au 01/01/2015.

Caisse	# ind.	% total
012 Securex Integrity	630	0,5%
Total	630	0,1%

P2 n'est pas en mesure de résoudre ces problèmes techniques.

3.g. Date début incohérente

Pour P2, il arrive que les dates de début soient postérieures au 31/12/2015

Caisse	# ind.	% total
012 Securex Integrity	2.284	1,9%
Total	14.367	0,2%

3.h. Montant de régularisation incohérente

En principe lorsque le montant des revenus définitifs est plus élevé que le montant des revenus provisoires et qu'il n'y a pas de versements de cotisations provisoires supplémentaires versées de manière spontanée, le montant des cotisations de régularisations ne devrait pas être négatif. Ce n'est pas toujours le cas :

Caisse	# ind.	% total
001 GroupS	50	0,1%
002 Xerius	848	0,6%
003 Liantis	182	0,1%
007 Partena	299	0,2%
010 Acerta	4.170	1,5%
012 Securex Integrity	-	0,0%
013 Incozina	133	1,0%
015 Multipen	12	0,1%
017 Entraide	133	0,9%
019 UCM	76	0,1%
900 Nationale Hulpkas	23	0,2%
Total	5.926	0,6%

De même, en principe lorsque le montant des revenus définitifs est moins élevé que le montant des revenus provisoires, le montant des cotisations de régularisations ne devrait pas être positif. Ce n'est pas toujours le cas

Caisse	# ind.	% total
001 GroupS	78	0,2%
002 Xerius	155	0,1%
003 Liantis	225	0,1%
007 Partena	274	0,2%
010 Acerta	333	0,1%
012 Securex Integrity	1.232	1,0%
013 Incozina	23	0,2%
015 Multipen	18	0,1%
017 Entraide	670	4,3%
019 UCM	234	0,2%
900 Nationale Hulpkas	35	0,2%
Total	3.277	0,3%

3.i. Problème de réconciliation du montant des cotisations

Logiquement on devrait s'attendre à ce que la somme des cotisations trimestrielles provisoires augmentée du montant de la cotisation de régularisation enrôlée soit égale au montant de la cotisation définitive. Ce n'est pas toujours le cas

$C_{provN} + C_{provNSupp} + C_{provNSuppSpontan} + EnrRegulN \neq C_{defN}$

Caisse	# ind.	% total
001 GroupS	10	0,0%
002 Xerius	18	0,0%
003 Liantis	27	0,0%
007 Partena	30	0,0%
010 Acerta	100	0,0%
012 Securex Integrity	4.441	3,6%
013 Incozina	2	0,0%
015 Multipen	4	0,0%
017 Entraide	945	6,1%
019 UCM	5.958	6,0%
900 Nationale Hulpkas	3	0,0%
Total	11.538	1,1%

La quasi-totalité des problèmes de réconciliation ont été résolus pour P4. Pour P1, P2 et P3, il subsiste un nombre de cas d'erreurs assez important.

4. Analyse des données

4.a. Revenus des indépendants

Le indépendants avec de très hauts revenus ont en général des revenus qui fluctuent beaucoup plus que les revenus des autres indépendants.

Les moyennes étant très influencées par les valeurs extrêmes, nous avons choisi de limiter les revenus des indépendants à 400.000 € afin d'éviter que les fluctuations importantes des revenus de quelques indépendants biaisent l'analyse.

Tranche revenus	# ind.
entre 0 et 100.000 €	1.002.170
entre 100.000 € et 400.000 €	18.724
plus de 400.000 €	1.080
Total	1.021.974

1.080 indépendants gagnent plus que 400.000 €, ce qui représente 0,11% de la totalité des indépendants.

Notons que les indépendants avec des revenus négatifs sont exclus du tableau ci-dessous.

4.b. Nombre d'indépendants avec plusieurs récurrences

6.199 indépendants ont changé de statut ou se sont affiliés à plusieurs caisses pendant l'année 2015. Ces indépendants apparaissent donc plusieurs fois dans la base de données.

Nous avons choisi d'exclure ces indépendants de l'analyse afin d'éviter une mauvaise interprétation de leurs données.

4.c. Nombre d'indépendants avec revenus communiqués

A. Tous les indépendants

Caisse	# total indépendant	# R inconnus	# R connus	%R connus
001 GroupS	38.510	1.187	37.323	96,9%
002 Xerius	142.397	7.028	135.369	95,1%
003 Liantis	183.369	4.927	178.442	97,3%
007 Partena	142.529	4.761	137.768	96,7%
010 Acerta	287.441	13.165	274.276	95,4%
012 Securex Integrity	121.990	11.742	110.248	90,4%
013 Incozina	12.865	544	12.321	95,8%
015 Multipen	12.156	493	11.663	95,9%
017 Entraide	15.587	625	14.962	96,0%
019 UCM	99.159	14.983	84.176	84,9%
900 Nationale Hulpkas	14.886	600	14.286	96,0%
Total	1.070.889	60.055	1.010.834	94,4%

B. Les indépendants à titre principal

Caisse	# total indépendant	# R inconnus	# R connus	%R connus
001 GroupS	23.335	80	23.255	99,7%
002 Xerius	94.060	2.230	91.830	97,6%
003 Liantis	107.519	636	106.883	99,4%
007 Partena	89.724	284	89.440	99,7%
010 Acerta	168.138	4.904	163.234	97,1%
012 Securex Integrity	74.974	4.006	70.968	94,7%
013 Incozina	7.168	19	7.149	99,7%
015 Multipen	6.881	56	6.825	99,2%
017 Entraide	9.909	51	9.858	99,5%

019 UCM	54.421	3.849	50.572	92,9%
900 Nationale Hulpkas	6.239	171	6.068	97,3%
Total	642.368	16.286	626.082	97,5%

C. Les autres catégories

Caisse	# total indépendant	# R inconnus	# R connus	%R connus
001 GroupS	15.175	1.107	14.068	92,7%
002 Xerius	48.337	4.798	43.539	90,1%
003 Zenito	75.850	4.291	71.559	94,3%
007 Partena	52.805	4.477	48.328	91,5%
010 Acerta	119.303	8.261	111.042	93,1%
012 Securex Integrity	47.016	7.736	39.280	83,5%
013 Incozina	5.697	525	5.172	90,8%
015 Multipen	5.275	437	4.838	91,7%
017 Entraide	5.678	574	5.104	89,9%
019 UCM	44.738	11.134	33.604	75,1%
900 Nationale Hulpkas	8.647	429	8.218	95,0%
Total	428.521	43.769	384.752	89,8%

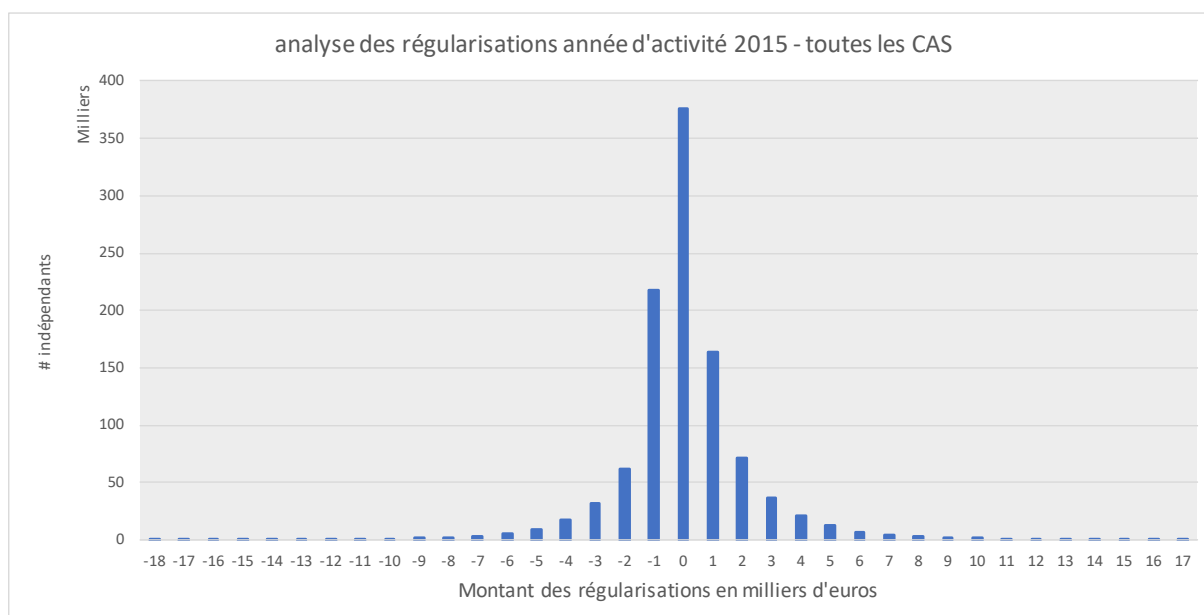
94,4% de l'ensemble des revenus sont communiqués. Le pourcentage d'indépendants à titre principal dont les revenus ont été communiqués s'élève à 97,5% et par les autres catégories, le pourcentage de revenus communiqués s'élève à 89,8%

4.d. Répartition des cotisations de régularisation

Les indépendants avec date début et date fin incohérente ainsi que les indépendants apparaissant plusieurs fois dans la base de données sont exclus de l'analyse ci-dessous.

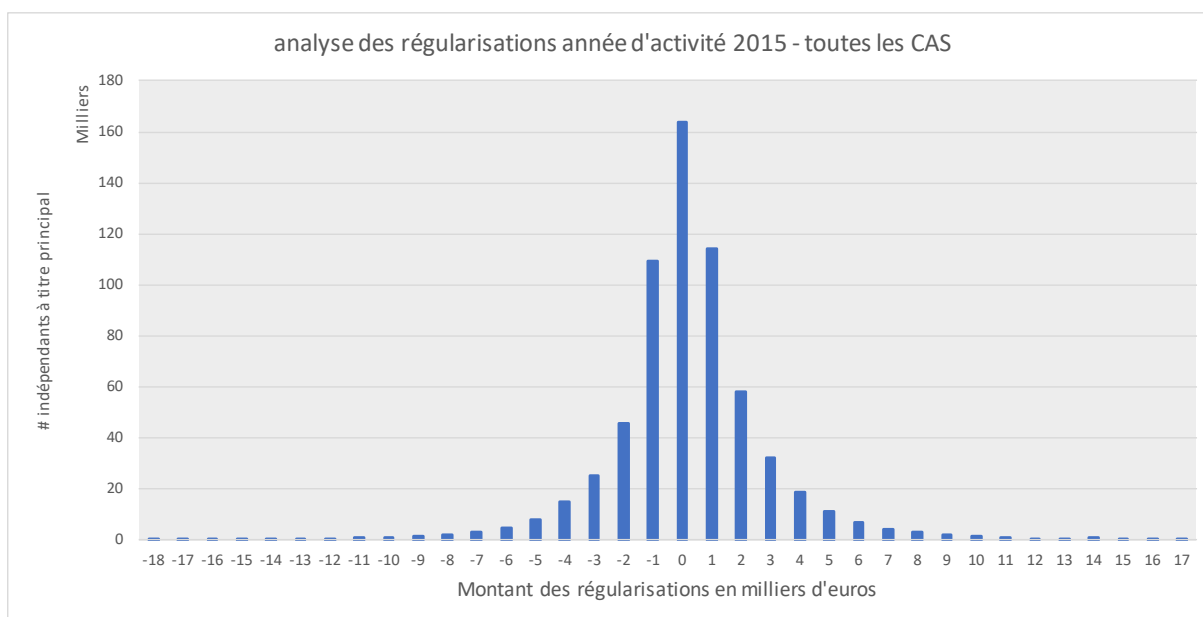
La cotisation trimestrielle maximale sans frais de gestion s'élève à 3.988,67 €. Frais de gestion inclus, la cotisation annuelle maximale qui peut être remboursée aux indépendants s'élève à 16.640,72 €.

A. Tous les indépendants

	# ind.	% total
plus de 5.000 € à rembourser	16.754	1,6%
entre 2.000 € et 5.000 € à rembourser	57.733	5,5%
moins de 2.000 € à rembourser	279.000	26,4%
pas de régularisations	376.224	35,6%
moins de 2.000 € à payer	234.614	22,2%
entre 2.000 € et 5.000 € à payer	69.766	6,6%
plus de 5.000 € à payer	21.380	2,0%
total	1.055.471	100,0%

B. Les indépendants à titre principal

	# ind.	% total
plus de 5.000 € à rembourser	14.471	2,3%
entre 2.000 € et 5.000 € à rembourser	47.578	7,5%
moins de 2.000 € à rembourser	154.671	24,4%
pas de régularisations	164.036	25,9%
moins de 2.000 € à payer	172.444	27,2%
entre 2.000 € et 5.000 € à payer	61.415	9,7%
plus de 5.000 € à payer	19.506	3,1%
total	634.121	100,0%

La distribution est légèrement asymétrique sur la droite mais n'est pas surprenante.

Il est logique qu'en période de croissance économique, le nombre d'indépendants à titre principal qui doivent payer une cotisation de régularisation soit plus élevé que le nombre d'indépendants à titre principal à qui les caisses doivent rembourser une cotisation de régularisation.

4.e. Adaptation des revenus provisoires

	Adaptation à la hausse	Adaptation à la baisse	# total adaptation	# total ind.	% total
# principaux	20.326	9.193	29.519	422.220	7,0%
# complémentaires	2.625	2.664	5.289	62.770	8,4%
# autres	2.473	8.229	10.702	80.268	13,3%
Total	25.424	20.086	45.510	565.258	8,1%

Au total 45.510 indépendants ont adapté leurs revenus provisoires, ce qui représente un total de 8,1% des indépendants dont les revenus de l'année N-3 sont connus.

On constate qu'un nombre plus important d'indépendants à titre principal ont demandé à adapter à la hausse leurs revenus provisoires qu'à la baisse (20.326 vs 9.193). Pour les autres catégories d'indépendants, on constate l'inverse puisque un nombre plus important de ceux-ci ont demandé à adapter à la baisse leurs revenus provisoires qu'à la hausse (8.229 vs 2.473)

4.f. Variation des revenus vs régularisations

Le nombre d'indépendants est différent de celui dans le point précédent vu que dans la cadre de cette analyse, on ne prend que les indépendants dont les revenus sont connus pendant l'année N-3

En tout principe, si les indépendants anticipaient parfaitement le montant de leurs revenus, les cotisations de régularisation devraient s'approcher de 0.

A prix constant, le revenu moyen des indépendants dans leur ensemble a diminué de 29 € de plus que prévu. Le revenu moyen des indépendants à titre principal a augmenté de 518€ de plus que prévu, le revenu moyen des indépendants à titre complémentaire a diminué de 701 de plus que prévu et le revenu moyen des autres catégories d'indépendants a diminué de 2.353 € de plus que prévu.

On ne constate pas un lien proportionnel évident entre l'augmentation des revenus définitif et le montant des régularisations.

Il est nécessaire de réaliser une analyse plus détaillée (voir infra) pour comprendre ce qui se passe.

A. Tous les indépendants

Caisse	# ind.	Rev. N-3 indexé	Rev. Prov.	Rev. Définitif	R Def. – R prov	Régl.
001 GroupS	20.692	30.037 €	29.494 €	28.467 €	-1.026 €	-193 €
002 Xerius	68.590	33.200 €	33.205 €	34.099 €	894 €	-47 €
003 Liantis	90.438	25.424 €	25.181 €	25.558 €	377 €	-21 €
007 Partena	77.031	26.692 €	26.049 €	25.950 €	-100 €	-88 €
010 Acerta	164.244	26.370 €	26.167 €	26.041 €	-126 €	-298 €
012 Securex Integrity	62.899	28.505 €	28.100 €	27.773 €	-327 €	52 €
013 Incozina	7.724	26.652 €	25.987 €	25.459 €	-528 €	-227 €
015 Multipen	6.820	23.577 €	23.254 €	22.722 €	-533 €	-118 €
017 Entraide	13.617	19.739 €	19.858 €	18.939 €	-919 €	154 €
019 UCM	46.110	25.852 €	26.151 €	25.823 €	-327 €	16 €
900 Nationale Hulpkas	7.093	21.370 €	20.637 €	19.752 €	-884 €	-150 €
Total	565.258	27.169 €	26.924 €	26.895 €	-29 €	-110 €

B. Les indépendants à titre principal

Caisse	# ind.	Rev. N-3 indexé	Rev. Prov.	Rev. Définitif	R Def. – R prov	Régul.
001 GroupS	15.180	34.802 €	34.847 €	34.430 €	-417 €	-99 €
002 Xerius	57.821	37.121 €	37.483 €	38.773 €	1.290 €	-12 €
003 Liantis	66.128	31.040 €	31.193 €	32.134 €	941 €	59 €
007 Partena	57.736	30.895 €	30.730 €	31.242 €	512 €	5 €
010 Acerta	121.458	32.031 €	32.290 €	32.690 €	400 €	-282 €
012 Securex Integrity	47.174	33.500 €	33.407 €	33.710 €	303 €	114 €
013 Incozina	5.477	31.910 €	31.894 €	32.323 €	429 €	-129 €
015 Multipen	4.877	29.117 €	29.339 €	29.283 €	-56 €	-46 €
017 Entraide	9.832	23.528 €	23.764 €	22.478 €	-1.286 €	269 €
019 UCM	33.070	31.785 €	32.531 €	32.723 €	191 €	90 €
900 Nationale Hulpkas	3.467	32.354 €	31.879 €	31.907 €	28 €	-59 €
Total	422.220	32.431 €	32.611 €	33.129 €	518 €	-53 €

C. Les indépendants à titre complémentaire

Caisse	# ind.	Rev. N-3 indexé	Rev. Prov.	Rev. Définitif	R Def. – R prov	Régul.
001 GroupS	1.919	5.916 €	5.543 €	5.122 €	-421 €	-139 €
002 Xerius	5.234	5.991 €	5.849 €	5.375 €	-474 €	-155 €
003 Liantis	11.594	4.742 €	4.367 €	3.668 €	-699 €	-158 €
007 Partena	7.358	6.963 €	6.258 €	5.534 €	-725 €	-203 €
010 Acerta	18.387	5.701 €	5.217 €	4.423 €	-794 €	-229 €
012 Securex Integrity	6.470	6.762 €	6.611 €	5.680 €	-931 €	-43 €
013 Incozina	669	6.494 €	5.763 €	4.545 €	-1.217 €	-347 €
015 Multipen	659	4.788 €	4.405 €	3.636 €	-768 €	-172 €
017 Entraide	1.511	4.180 €	4.192 €	4.397 €	205 €	13 €
019 UCM	7.647	5.788 €	5.751 €	5.142 €	-609 €	-105 €
900 Nationale Hulpkas	1.322	6.120 €	5.579 €	4.816 €	-763 €	-151 €
Total	62.770	5.793 €	5.434 €	4.732 €	-701 €	-163 €

D. Les autres catégories

Caisse	# ind.	Rev. N-3 indexé	Rev. Prov.	Rev. Définitif	R Def. – R prov	Régul.
001 GroupS	3.593	22.788 €	19.668 €	15.744 €	-3.924 €	-620 €
002 Xerius	5.535	17.977 €	14.380 €	12.437 €	-1.943 €	-308 €
003 Liantis	12.716	15.081 €	12.894 €	11.321 €	-1.574 €	-311 €
007 Partena	11.937	18.525 €	15.611 €	12.937 €	-2.674 €	-468 €
010 Acerta	24.399	13.765 €	11.475 €	9.235 €	-2.240 €	-433 €
012 Securex Integrity	9.255	18.247 €	16.075 €	12.958 €	-3.117 €	-197 €
013 Incozina	1.578	16.947 €	14.061 €	10.502 €	-3.559 €	-517 €
015 Multipen	1.284	12.174 €	9.815 €	7.594 €	-2.221 €	-366 €
017 Entraide	2.274	13.694 €	13.381 €	13.303 €	-78 €	-249 €
019 UCM	5.393	17.916 €	15.952 €	12.842 €	-3.109 €	-263 €
900 Nationale Hulpkas	2.304	13.593 €	12.359 €	10.033 €	-2.326 €	-285 €
Total	80.268	16.201 €	13.817 €	11.437 €	-2.353 €	-371 €

Le revenu définitif des indépendants à titre complémentaire et des autres catégories est sensiblement moins élevé que le revenu provisoire.

4.g. Analyse détaillée des régularisations

A. Tous les indépendants

A.1 - Revenus définitifs plus élevés que N-3

Caisse	# ind.	Rev. N-3 indexé	Rev. Définitif	R Def. – R N-3	Régul.
001 GroupS	9.407	26.686 €	37.872 €	11.186 €	1.245 €
002 Xerius	34.822	30.670 €	43.422 €	12.751 €	1.238 €
003 Liantis	43.111	23.349 €	34.015 €	10.666 €	1.202 €
007 Partena	35.459	24.836 €	35.731 €	10.896 €	1.247 €
010 Acerta	75.385	24.581 €	35.209 €	10.628 €	1.025 €
012 Securex Integrity	29.098	25.807 €	37.062 €	11.255 €	1.201 €
013 Incozina	3.427	24.744 €	35.245 €	10.501 €	1.129 €
015 Multipen	3.025	21.903 €	31.167 €	9.264 €	1.161 €
017 Entraide	4.875	20.743 €	35.615 €	14.872 €	1.585 €
019 UCM	22.430	23.079 €	33.939 €	10.861 €	1.251 €
900 Nationale Hulpkas	2.920	21.064 €	30.660 €	9.596 €	1.035 €
Total	263.959	25.161 €	36.270 €	11.109 €	1.172 €

Plus les revenus définitifs des indépendants augmente par rapport aux revenus provisoires de l'année N-3, plus les cotisations de régularisations positives ont tendance à être élevées

Les revenus définitifs sont plus élevés que les revenus provisoires de l'année N-3 pour 263.959 indépendants. L'augmentation moyenne des revenus s'élève à 11.109 €. Pour ces indépendants la régularisation moyenne à payer s'élève à 1.172 €.

Revenus définitifs plus élevés que N-3 ET adaptation à la hausse des revenus provisoires

Caisse	# ind.	Rev. N-3 indexé	Rev. Prov.	Rev. Définitif	Régul.
001 GroupS	734	20.720 €	36.042 €	38.662 €	-156 €
002 Xerius	4.052	23.574 €	39.886 €	41.119 €	-293 €
003 Liantis	4.093	19.707 €	34.212 €	35.999 €	-158 €
007 Partena	1.795	21.925 €	39.350 €	41.178 €	-218 €
010 Acerta	6.761	22.117 €	37.419 €	38.420 €	-372 €
012 Securex Integrity	1.886	21.220 €	37.800 €	39.936 €	2.329 €
013 Incozina	216	21.185 €	38.001 €	39.525 €	-453 €
015 Multipen	250	21.484 €	36.000 €	36.844 €	-257 €
017 Entraide	297	15.410 €	35.161 €	37.382 €	211 €
019 UCM	2.667	20.974 €	42.186 €	38.980 €	60 €
900 Nationale Hulpkas	133	15.852 €	32.242 €	33.850 €	-186 €
Total	22.884	21.538 €	37.907 €	38.832 €	-19 €

Revenus définitifs plus élevés que N-3 ET adaptation à la baisse des revenus provisoires

Caisse	# ind.	Rev. N-3 indexé	Rev. Prov.	Rev. Définitif	Régul.
001 GroupS	10	28.282 €	14.219 €	74.520 €	5.528 €
002 Xerius	44	39.310 €	17.410 €	47.299 €	2.410 €
003 Liantis	64	24.831 €	13.196 €	38.797 €	3.095 €

007 Partena	53	26.405 €	13.269 €	37.424 €	3.329 €
010 Acerta	79	28.941 €	13.940 €	53.795 €	2.901 €
012 Securex Integrity	35	34.485 €	15.696 €	46.999 €	3.166 €
013 Incozina	6	17.546 €	8.531 €	21.099 €	1.551 €
015 Multipen	1	10.436 €	1.424 €	12.294 €	1.409 €
017 Entraide	1	30.795 €	30.123 €	47.382 €	3.960 €
019 UCM	44	39.167 €	21.719 €	62.882 €	4.963 €
900 Nationale Hulpkas	5	33.139 €	13.725 €	54.104 €	871 €
Total	342	30.790 €	15.245 €	47.986 €	3.255 €

De manière logique, en cas de hausse des revenus définitifs par rapport aux revenus de l'année N-3, le nombre d'indépendants qui demandent à payer des cotisations sur un revenu provisoire plus élevé est beaucoup plus élevé que le nombre d'indépendants qui demandent à payer des cotisations sur un revenu moins élevé.

En cas d'adaptation des revenus provisoires, le montant des cotisations de régularisation de P2 semble trop élevé au regard de la différence entre le montant des revenus définitifs et le montant des revenus provisoires.

A.2 - Revenus définitifs moins élevés que N-3

Caisse	# ind.	Rev. N-3 indexé	Rev. Définitif	R Def. – R N-3	Régl.
001 GroupS	11.285	32.831 €	20.628 €	-12.204 €	-1.392 €
002 Xerius	33.768	35.809 €	24.485 €	-11.324 €	-1.372 €
003 Liantis	47.327	27.315 €	17.854 €	-9.461 €	-1.135 €
007 Partena	41.572	28.275 €	17.607 €	-10.669 €	-1.227 €
010 Acerta	88.859	27.887 €	18.264 €	-9.623 €	-1.421 €
012 Securex Integrity	33.801	30.828 €	19.777 €	-11.051 €	-938 €
013 Incozina	4.297	28.174 €	17.654 €	-10.519 €	-1.309 €
015 Multipen	3.795	24.911 €	15.990 €	-8.921 €	-1.138 €
017 Entraide	8.742	19.179 €	9.640 €	-9.539 €	-644 €
019 UCM	23.680	28.478 €	18.136 €	-10.343 €	-1.154 €
900 Nationale Hulpkas	4.173	21.585 €	12.120 €	-9.465 €	-979 €
Total	301.299	28.927 €	18.682 €	-10.245 €	-1.234 €

Les revenus définitifs sont moins élevés que les revenus provisoires de l'année N-3 pour 301.299 indépendants. La diminution moyenne des revenus s'élève à 10.245 €. Pour ces indépendants la régularisation moyenne à rembourser s'élève à 1.234 €.

Revenus définitifs moins élevés que N-3 ET adaptation à la hausse des revenus provisoires

Caisse	# ind.	Rev. N-3 indexé	Rev. Prov.	Rev. Définitif	Régl.
001 GroupS	86	14.466 €	19.702 €	12.117 €	-1.369 €
002 Xerius	378	24.699 €	31.920 €	20.637 €	-2.279 €
003 Liantis	477	15.685 €	21.354 €	12.739 €	-1.755 €
007 Partena	264	14.622 €	20.394 €	11.541 €	-1.551 €
010 Acerta	777	17.817 €	23.931 €	14.557 €	-1.746 €
012 Securex Integrity	180	21.515 €	29.059 €	17.979 €	-429 €
013 Incozina	27	10.694 €	14.310 €	7.302 €	-1.180 €
015 Multipen	34	20.287 €	25.075 €	17.390 €	-1.586 €
017 Entraide	53	13.795 €	19.511 €	10.657 €	-1.036 €
019 UCM	248	23.710 €	33.621 €	19.271 €	-1.984 €

900 Nationale Hulpkas	16	6.478 €	10.405 €	4.768 €	-1.116 €
Total	2.540	18.635 €	25.170 €	15.245 €	-1.697 €

Revenus définitifs moins élevés que N-3 ET adaptation à la baisse des revenus provisoires

Caisse	# ind.	Rev. N-3 indexé	Rev. Prov.	Rev. Définitif	Régul.
001 GroupS	800	41.233 €	12.725 €	7.708 €	-1.006 €
002 Xerius	2.211	44.164 €	13.601 €	9.426 €	-793 €
003 Liantis	3.278	37.097 €	11.670 €	8.073 €	-721 €
007 Partena	3.108	38.537 €	12.282 €	7.877 €	-776 €
010 Acerta	5.480	37.233 €	11.642 €	7.508 €	-947 €
012 Securex Integrity	1.963	44.389 €	15.125 €	10.383 €	-385 €
013 Incozina	291	41.080 €	10.809 €	6.778 €	-879 €
015 Multipen	244	34.939 €	10.427 €	6.187 €	-751 €
017 Entraide	214	38.613 €	17.389 €	10.956 €	-773 €
019 UCM	1.848	38.196 €	14.130 €	9.726 €	-733 €
900 Nationale Hulpkas	307	33.166 €	9.231 €	5.409 €	-654 €
Total	19.744	39.136 €	12.587 €	8.354 €	-782 €

De manière logique, en cas de baisse des revenus définitifs par rapport aux revenus de l'année N-3, le nombre d'indépendants qui demandent à payer des cotisations sur un revenu provisoire moins élevé est sensiblement plus élevé que le nombre d'indépendants qui demandent à payer des cotisations sur un revenu provisoires plus élevé.

A nouveau, en cas d'adaptation des revenus provisoires, le montant des cotisations de régularisation de P2 semble trop élevé au regard de la différence entre le montant des revenus définitifs et le montant des revenus provisoires.

B. Les indépendants à titre principal

B.1 - Revenus définitifs plus élevés que N-3

Caisse	# ind.	Rev. N-3 indexé	Rev. Définitif	R Def. – R N-3	Régul.
001 GroupS	7.513	30.345 €	42.467 €	12.122 €	1.372 €
002 Xerius	30.824	33.447 €	47.077 €	13.630 €	1.311 €
003 Liantis	34.439	27.343 €	39.325 €	11.982 €	1.341 €
007 Partena	29.052	27.927 €	39.791 €	11.864 €	1.362 €
010 Acerta	61.291	28.514 €	40.421 €	11.907 €	1.119 €
012 Securex Integrity	23.692	29.493 €	41.871 €	12.378 €	1.309 €
013 Incozina	2.743	28.215 €	39.966 €	11.752 €	1.253 €
015 Multipen	2.414	25.946 €	36.448 €	10.503 €	1.298 €
017 Entraide	3.801	23.627 €	38.672 €	15.045 €	1.767 €
019 UCM	17.414	27.499 €	40.060 €	12.561 €	1.414 €
900 Nationale Hulpkas	1.700	30.383 €	42.992 €	12.609 €	1.299 €
Total	214.883	28.940 €	41.256 €	12.316 €	1.285 €

Les revenus définitifs sont plus élevés que les revenus provisoires de l'année N-3 pour 214.883 indépendants à titre principal. L'augmentation moyenne des revenus s'élève à 12.316 €. Pour ces indépendants la régularisation moyenne à payer s'élève à 1.285 €.

Revenus définitifs plus élevés que N-3 ET adaptation à la hausse des revenus provisoires

Caisse	# ind.	Rev. N-3 indexé	Rev. Prov.	Rev. Définitif	Régl.
001 GroupS	568	25.199 €	41.722 €	44.235 €	-192 €
002 Xerius	3.521	26.154 €	43.519 €	45.019 €	-293 €
003 Liantis	3.246	23.464 €	39.526 €	41.808 €	-147 €
007 Partena	1.494	24.841 €	43.641 €	45.600 €	-230 €
010 Acerta	5.694	25.001 €	41.251 €	42.503 €	-391 €
012 Securex Integrity	1.542	24.478 €	42.049 €	44.543 €	2.462 €
013 Incozina	173	23.424 €	41.385 €	42.840 €	-466 €
015 Multipen	209	24.713 €	40.367 €	41.538 €	-300 €
017 Entraide	256	16.694 €	37.021 €	37.625 €	157 €
019 UCM	2.142	24.372 €	48.057 €	44.528 €	93 €
900 Nationale Hulpkas	76	22.710 €	41.051 €	43.903 €	-119 €
Total	18.921	24.692 €	42.349 €	43.476 €	-16 €

Revenus définitifs plus élevés que N-3 ET adaptation à la baisse des revenus provisoires

Caisse	# ind.	Rev. N-3 indexé	Rev. Prov.	Rev. Définitif	Régl.
001 GroupS	5	34.963 €	19.265 €	64.056 €	6.206 €
002 Xerius	31	50.780 €	22.755 €	60.853 €	2.781 €
003 Liantis	36	32.559 €	18.478 €	52.128 €	4.204 €
007 Partena	28	38.689 €	19.761 €	56.760 €	4.989 €
010 Acerta	51	35.231 €	18.289 €	68.343 €	3.444 €
012 Securex Integrity	26	37.230 €	17.821 €	48.488 €	3.343 €
013 Incozina	3	15.828 €	10.658 €	18.138 €	1.342 €
015 Multipen	1	10.436 €	1.424 €	12.294 €	1.409 €
017 Entraide	-	0 €	0 €	0 €	0 €
019 UCM	35	45.245 €	24.876 €	72.186 €	5.320 €
900 Nationale Hulpkas	2	69.135 €	25.741 €	120.224 €	1.147 €
Total	218	38.732 €	19.827 €	60.401 €	3.966 €

De manière logique, en cas de hausse des revenus définitifs par rapport aux revenus de l'année N-3, le nombre d'indépendants à titre principal qui demandent à payer des cotisations sur un revenu provisoire plus élevé est beaucoup plus élevé que le nombre d'indépendants qui demandent à payer des cotisations sur un revenu provisoire moins élevé.

B.2 - Revenus définitifs moins élevés que N-3

Caisse	# ind.	Rev. N-3 indexé	Rev. Définitif	R Def. – R N-3	Régl.
001 GroupS	7.667	39.170 €	26.554 €	-12.616 €	-1.540 €
002 Xerius	26.997	41.315 €	29.291 €	-12.024 €	-1.522 €
003 Liantis	31.689	35.057 €	24.318 €	-10.739 €	-1.335 €
007 Partena	28.684	33.901 €	22.584 €	-11.318 €	-1.369 €
010 Acerta	60.167	35.612 €	24.815 €	-10.798 €	-1.708 €
012 Securex Integrity	23.482	37.543 €	25.476 €	-12.067 €	-1.092 €
013 Incozina	2.734	35.618 €	24.655 €	-10.964 €	-1.516 €
015 Multipen	2.463	32.226 €	22.261 €	-9.965 €	-1.363 €
017 Entraide	6.031	23.466 €	12.271 €	-11.194 €	-676 €
019 UCM	15.656	36.553 €	24.561 €	-11.992 €	-1.384 €
900 Nationale Hulpkas	1.767	34.249 €	21.242 €	-13.007 €	-1.366 €

Total	207.337	36.049 €	24.705 €	-11.344 €	-1.440 €
--------------	----------------	-----------------	-----------------	------------------	-----------------

Les revenus définitifs sont moins élevés que les revenus provisoires de l'année N-3 pour 207.337 indépendants à titre principal. La diminution moyenne des revenus s'élève à 11.344 €. Pour ces indépendants la régularisation moyenne négative s'élève à 1.440 €.

Revenus définitifs moins élevés que N-3 ET adaptation à la hausse des revenus provisoires

Caisse	# ind.	Rev. N-3 indexé	Rev. Prov.	Rev. Définitif	Régl.
001 GroupS	32	28.773 €	35.900 €	25.813 €	-2.011 €
002 Xerius	282	31.496 €	39.718 €	26.562 €	-2.668 €
003 Liantis	230	27.486 €	35.715 €	23.465 €	-2.709 €
007 Partena	123	26.338 €	34.269 €	22.375 €	-2.542 €
010 Acerta	382	30.920 €	39.415 €	26.770 €	-2.705 €
012 Securex Integrity	115	28.960 €	38.547 €	24.677 €	-497 €
013 Incozina	6	31.804 €	38.481 €	27.601 €	-2.782 €
015 Multipen	19	33.473 €	39.526 €	30.331 €	-2.385 €
017 Entraide	40	17.438 €	23.203 €	13.836 €	-1.001 €
019 UCM	174	31.090 €	43.869 €	25.631 €	-2.407 €
900 Nationale Hulpkas	2	21.422 €	25.900 €	16.419 €	-2.176 €
Total	1.405	29.525 €	38.337 €	25.137 €	-2.397 €

Revenus définitifs moins élevés que N-3 ET adaptation à la baisse des revenus provisoires

Caisse	# ind.	Rev. N-3 indexé	Rev. Prov.	Rev. Définitif	Régl.
001 GroupS	330	45.782 €	18.935 €	12.198 €	-1.084 €
002 Xerius	1.281	51.384 €	18.868 €	13.731 €	-911 €
003 Liantis	1.387	49.837 €	18.545 €	14.087 €	-794 €
007 Partena	1.320	47.116 €	18.286 €	12.839 €	-788 €
010 Acerta	2.181	47.844 €	18.796 €	13.167 €	-1.201 €
012 Securex Integrity	1.038	49.761 €	18.838 €	13.390 €	-318 €
013 Incozina	93	53.397 €	18.750 €	13.663 €	-1.139 €
015 Multipen	92	42.656 €	17.716 €	11.363 €	-1.036 €
017 Entraide	151	39.610 €	18.996 €	11.854 €	-706 €
019 UCM	1.019	45.872 €	18.814 €	13.654 €	-725 €
900 Nationale Hulpkas	82	54.352 €	18.242 €	11.606 €	-1.022 €
Total	8.974	48.398 €	18.691 €	13.337 €	-863 €

De manière logique, en cas de baisse des revenus définitifs par rapport aux revenus de l'année N-3, le nombre d'indépendants à titre principal qui demandent à payer des cotisations sur un revenu provisoire moins élevé est sensiblement plus élevé que le nombre d'indépendants qui demandent à payer des cotisations sur un revenu provisoires plus élevé.

C. Les autres catégories

C.1 - Revenus définitifs plus élevés que N-3

Caisse	# ind.	Rev. N-3 indexé	Rev. Définitif	R Def. – R N-3	Régul.
001 GroupS	1.894	12.169 €	19.642 €	7.473 €	740 €
002 Xerius	3.998	9.261 €	15.238 €	5.977 €	677 €
003 Liantis	8.672	7.486 €	12.926 €	5.440 €	650 €
007 Partena	6.407	10.819 €	17.323 €	6.504 €	725 €
010 Acerta	14.094	7.477 €	12.543 €	5.067 €	617 €
012 Securex Integrity	5.406	9.652 €	15.987 €	6.335 €	732 €
013 Incozina	684	10.825 €	16.313 €	5.488 €	630 €
015 Multipen	611	5.929 €	10.299 €	4.370 €	618 €
017 Entraide	1.074	10.537 €	24.795 €	14.258 €	941 €
019 UCM	5.016	7.733 €	12.690 €	4.957 €	684 €
900 Nationale Hulpkas	1.220	8.078 €	13.476 €	5.398 €	669 €
Total	49.076	8.616 €	14.439 €	5.822 €	675 €

Les revenus définitifs sont plus élevés que les revenus provisoires de l'année N-3 pour 49.076 indépendants des autres catégories. L'augmentation moyenne des revenus s'élève à 5.822 €. Pour ces indépendants la régularisation moyenne positive s'élève à 675 €.

Revenus définitifs plus élevés que N-3 ET adaptation à la hausse des revenus provisoires

Caisse	# ind.	Rev. N-3 indexé	Rev. Prov.	Rev. Définitif	Régul.
001 GroupS	166	5.397 €	16.607 €	19.594 €	-30 €
002 Xerius	531	6.466 €	15.793 €	15.260 €	-294 €
003 Liantis	847	5.305 €	13.845 €	13.735 €	-200 €
007 Partena	301	7.450 €	18.054 €	19.229 €	-158 €
010 Acerta	1.067	6.726 €	16.968 €	16.631 €	-272 €
012 Securex Integrity	344	6.619 €	18.751 €	19.285 €	1.736 €
013 Incozina	43	12.175 €	24.384 €	26.190 €	-399 €
015 Multipen	41	5.021 €	13.741 €	12.914 €	-39 €
017 Entraide	41	7.390 €	23.552 €	35.869 €	550 €
019 UCM	525	7.113 €	18.234 €	16.345 €	-75 €
900 Nationale Hulpkas	57	6.709 €	20.496 €	20.446 €	-275 €
Total	3.963	6.477 €	16.699 €	16.661 €	-31 €

Revenus définitifs plus élevés que N-3 ET adaptation à la baisse des revenus provisoires

Caisse	# ind.	Rev. N-3 indexé	Rev. Prov.	Rev. Définitif	Régul.
001 GroupS	5	21.601 €	9.173 €	84.985 €	4.851 €
002 Xerius	13	11.958 €	4.664 €	14.979 €	1.527 €
003 Liantis	28	14.895 €	6.403 €	21.656 €	1.670 €
007 Partena	25	12.647 €	5.999 €	15.769 €	1.471 €
010 Acerta	28	17.486 €	6.020 €	27.298 €	1.912 €
012 Securex Integrity	9	26.555 €	9.556 €	42.694 €	2.655 €
013 Incozina	3	19.264 €	6.403 €	24.060 €	1.760 €
015 Multipen	-	0 €	0 €	0 €	0 €
017 Entraide	1	30.795 €	30.123 €	47.382 €	3.960 €
019 UCM	9	15.533 €	9.442 €	26.703 €	3.576 €

900 Nationale Hulpkas	3	9.141 €	5.714 €	10.023 €	687 €
Total	124	16.234 €	6.863 €	25.726 €	2.105 €

De manière logique, en cas de hausse des revenus définitifs par rapport aux revenus de l'année N-3, le nombre d'indépendants des autres catégories qui demandent à payer des cotisations sur un revenu provisoire plus élevé est sensiblement plus élevé que le nombre d'indépendants qui demandent à payer des cotisations sur un revenu provisoires moins élevé.

B.2 - Revenus définitifs moins élevés que N-3

Caisse	# ind.	Rev. N-3 indexé	Rev. Définitif	R Def. – R N-3	Régul.
001 GroupS	3.618	19.399 €	8.070 €	-11.329 €	-1.077 €
002 Xerius	6.771	13.858 €	5.324 €	-8.535 €	-771 €
003 Liantis	15.638	11.627 €	4.757 €	-6.870 €	-730 €
007 Partena	12.888	15.754 €	6.530 €	-9.225 €	-910 €
010 Acerta	28.692	11.686 €	4.526 €	-7.160 €	-819 €
012 Securex Integrity	10.319	15.548 €	6.808 €	-8.740 €	-587 €
013 Incozina	1.563	15.151 €	5.409 €	-9.742 €	-946 €
015 Multipen	1.332	11.384 €	4.396 €	-6.989 €	-722 €
017 Entraide	2.711	9.642 €	3.786 €	-5.856 €	-574 €
019 UCM	8.024	12.724 €	5.599 €	-7.125 €	-705 €
900 Nationale Hulpkas	2.406	12.283 €	5.421 €	-6.863 €	-695 €
Total	93.962	13.210 €	5.390 €	-7.820 €	-778 €

Les revenus définitifs sont moins élevés que les revenus provisoires de l'année N-3 pour 93.962 indépendants des autres catégories. La diminution moyenne des revenus s'élève à 7.820 €. Pour ces indépendants la régularisation moyenne négative s'élève à 778 €.

Revenus définitifs moins élevés que N-3 ET adaptation à la hausse des revenus provisoires

Caisse	# ind.	Rev. N-3 indexé	Rev. Prov.	Rev. Définitif	Régul.
001 GroupS	54	5.988 €	10.103 €	4.000 €	-988 €
002 Xerius	96	4.731 €	9.014 €	3.230 €	-1.135 €
003 Liantis	247	4.697 €	7.981 €	2.753 €	-867 €
007 Partena	141	4.402 €	8.289 €	2.089 €	-687 €
010 Acerta	395	5.145 €	8.957 €	2.745 €	-818 €
012 Securex Integrity	65	8.342 €	12.272 €	6.129 €	-307 €
013 Incozina	21	4.662 €	7.405 €	1.502 €	-722 €
015 Multipen	15	3.584 €	6.769 €	997 €	-574 €
017 Entraide	13	0 €	0 €	0 €	0 €
019 UCM	74	6.357 €	9.527 €	4.316 €	-987 €
900 Nationale Hulpkas	14	4.343 €	8.191 €	3.103 €	-965 €
Total	1.135	5.124 €	8.779 €	2.989 €	-816 €

Revenus définitifs moins élevés que N-3 ET adaptation à la baisse des revenus provisoires

Caisse	# ind.	Rev. N-3 indexé	Rev. Prov.	Rev. Définitif	Régul.
001 GroupS	470	38.038 €	8.364 €	4.556 €	-951 €
002 Xerius	930	34.219 €	6.345 €	3.497 €	-629 €
003 Liantis	1.891	27.753 €	6.627 €	3.662 €	-667 €
007 Partena	1.788	32.203 €	7.850 €	4.213 €	-767 €

010 Acerta	3.299	30.219 €	6.913 €	3.767 €	-780 €
012 Securex Integrity	925	38.361 €	10.957 €	7.009 €	-460 €
013 Incozina	198	35.295 €	7.079 €	3.544 €	-758 €
015 Multipen	152	30.268 €	6.015 €	3.055 €	-578 €
017 Entraide	63	36.223 €	13.540 €	8.803 €	-934 €
019 UCM	829	28.760 €	8.372 €	4.898 €	-742 €
900 Nationale Hulpkas	225	25.446 €	5.947 €	3.151 €	-520 €
Total	10.770	31.491 €	7.581 €	4.282 €	-700 €

De manière logique, en cas de baisse des revenus définitifs par rapport aux revenus de l'année N-3, le nombre d'indépendants des autres catégories qui demandent à payer des cotisations sur un revenu provisoire moins élevé est sensiblement plus élevé que le nombre d'indépendants qui demandent à payer des cotisations sur un revenu provisoires plus élevé.

4.h. Analyse de la variation des revenus provisoires

Les revenus provisoires des indépendants augmentent lorsque ceux-ci demandent à payer des cotisations provisoires sur des revenus plus élevés que les revenus de l'année N-3 indexé.

Les revenus provisoires des indépendants diminuent lorsque ceux-ci demandent à payer des cotisations provisoires sur des revenus moins élevés que les revenus de l'année N-3 indexé.

On ne s'attend pas à ce que les régularisations soient négatives lorsque les revenus provisoires des indépendants augmentent. De même que l'on ne s'attend pas à ce que les régularisations soient positives lorsque les revenus provisoires des indépendants diminuent.

A. Tous les indépendants

Revenus provisoires augmentent mais régularisations négatives

Caisse	# ind.	Revenu N-3 indexé	Revenu Provisoire	Revenu Définitif	Regul
001 GroupS	463	19.621 €	32.467 €	28.108 €	-1.193 €
002 Xerius	2.724	22.667 €	37.160 €	32.291 €	-1.273 €
003 Liantis	2.644	18.304 €	30.697 €	26.335 €	-1.155 €
007 Partena	1.188	20.095 €	34.024 €	29.610 €	-1.264 €
010 Acerta	4.515	21.329 €	35.007 €	30.754 €	-1.342 €
012 Securex Integrity	137	26.495 €	34.117 €	22.431 €	-581 €
013 Incozina	150	19.208 €	34.597 €	30.751 €	-1.284 €
015 Multipen	164	21.880 €	34.239 €	30.142 €	-1.208 €
017 Entraide	203	14.722 €	30.476 €	24.991 €	-1.119 €
019 UCM	1.562	20.132 €	36.806 €	28.201 €	-1.136 €
900 Nationale Hulpkas	95	14.259 €	25.387 €	22.072 €	-905 €
Total	13.845	20.606 €	34.486 €	29.504 €	-1.242 €

13.845 indépendants qui ont adapté à la hausse leurs revenus provisoires doivent être remboursés de la cotisation de régularisation à cause de la diminution de leurs revenus définitifs. Pour ces indépendants, le revenu provisoire moyen augmente de 20.606 € à 34.486 € et le revenu définitif moyen s'élève à 29.504 €. La régularisation moyenne qui doit être remboursé à ces indépendants s'élève à 1.242 €

Revenus provisoires diminuent mais régularisations positives

Caisse	# ind.	Revenu N-3 indexé	Revenu Provisoire	Revenu Définitif	Regul
001 GroupS	74	45.512 €	13.109 €	26.165 €	1.551 €
002 Xerius	240	47.959 €	15.492 €	24.722 €	1.565 €
003 Liantis	425	42.112 €	13.733 €	22.646 €	1.428 €
007 Partena	347	43.428 €	14.040 €	22.463 €	1.475 €
010 Acerta	563	44.189 €	13.657 €	23.119 €	1.282 €
012 Securex Integrity	367	46.023 €	15.992 €	23.276 €	1.103 €
013 Incozina	33	43.522 €	10.931 €	18.340 €	1.422 €
015 Multipen	25	33.239 €	11.254 €	15.782 €	787 €
017 Entraide	31	39.526 €	16.718 €	19.912 €	1.204 €
019 UCM	272	45.364 €	16.594 €	27.933 €	1.779 €
900 Nationale Hulpkas	30	34.434 €	10.435 €	14.593 €	868 €
Total	2.407	44.237 €	14.517 €	23.473 €	1.392 €

2.407 indépendants qui ont adapté à la baisse leurs revenus provisoires doivent payer la cotisation de régularisation à cause de l'augmentation de leurs revenus définitifs. Pour ces indépendants, le revenu provisoire moyen diminue de 44.237 € à 14.517 € et le revenu définitif moyen s'élève à 23.473 €. La régularisation moyenne qui doit être payée par ces indépendants s'élève à 1.392 €

B. Les indépendants à titre principal

Revenus provisoires augmentent mais régularisations négatives

Caisse	# ind.	Revenu N-3 indexé	Revenu Provisoire	Revenu Définitif	Regul
001 GroupS	342	24.469 €	39.367 €	34.512 €	-1.275 €
002 Xerius	2.312	25.637 €	41.191 €	36.132 €	-1.339 €
003 Liantis	1.968	22.792 €	36.979 €	32.278 €	-1.264 €
007 Partena	934	23.654 €	39.144 €	34.338 €	-1.374 €
010 Acerta	3.665	24.658 €	39.434 €	35.109 €	-1.416 €
012 Securex Integrity	99	31.535 €	40.368 €	27.182 €	-601 €
013 Incozina	110	23.480 €	41.492 €	38.022 €	-1.361 €
015 Multipen	138	24.863 €	38.284 €	34.157 €	-1.286 €
017 Entraide	172	16.686 €	32.971 €	26.558 €	-1.141 €
019 UCM	1.208	24.287 €	43.164 €	33.421 €	-1.224 €
900 Nationale Hulpkas	46	23.402 €	36.834 €	34.052 €	-963 €
Total	10.994	24.321 €	39.650 €	34.355 €	-1.328 €

10.994 indépendants à titre principal qui ont adapté à la hausse leurs revenus provisoires doivent être remboursés de la cotisation de régularisation à cause de la diminution de leurs revenus définitifs. Pour ces indépendants, le revenu provisoire moyen augmente de 24.641 € à 39.650 € et le revenu définitif moyen s'élève à 34.355 €. La régularisation moyenne qui doit être remboursée à ces indépendants s'élève à 1.328 €

Revenus provisoires diminuent mais régularisations positives

Caisse	# ind.	Revenu N-3 indexé	Revenu Provisoire	Revenu Définitif	Regul
001 GroupS	40	47.245 €	17.687 €	26.233 €	1.601 €

002 Xerius	180	55.813 €	18.870 €	29.560 €	1.760 €
003 Liantis	264	48.428 €	18.075 €	29.066 €	1.755 €
007 Partena	211	48.248 €	18.069 €	28.581 €	1.809 €
010 Acerta	315	50.204 €	18.590 €	30.011 €	1.528 €
012 Securex Integrity	226	49.573 €	18.884 €	26.989 €	1.344 €
013 Incozina	16	53.959 €	17.697 €	27.546 €	2.051 €
015 Multipen	13	37.125 €	16.469 €	22.279 €	841 €
017 Entraide	-	0 €	0 €	0 €	0 €
019 UCM	199	49.490 €	19.474 €	32.912 €	2.021 €
900 Nationale Hulpkas	12	58.022 €	17.279 €	23.617 €	1.389 €
Total	1.476	50.007 €	18.558 €	29.262 €	1.676 €

1.476 indépendants à titre principal qui ont adapté à la baisse leurs revenus provisoires doivent payer la cotisation de régularisation à cause de l'augmentation de leurs revenus définitifs. Pour ces indépendants, le revenu provisoire moyen diminue de 50.007 € à 18.558 € et le revenu définitif moyen s'élève à 29.262 €. La régularisation moyenne qui doit être payée par ces indépendants s'élève à 1.676 €.

C. Les autres catégories

Revenus provisoires augmentent mais régularisations négatives

Caisse	# ind.	Revenu N-3 indexé	Revenu Provisoire	Revenu Définitif	Regul
001 GroupS	121	5.918 €	12.966 €	10.009 €	-959 €
002 Xerius	412	5.998 €	14.541 €	10.740 €	-901 €
003 Liantis	676	5.240 €	12.407 €	9.035 €	-840 €
007 Partena	254	7.009 €	15.198 €	12.226 €	-861 €
010 Acerta	850	6.978 €	15.919 €	11.977 €	-1.021 €
012 Securex Integrity	38	13.363 €	17.833 €	10.054 €	-529 €
013 Incozina	40	7.460 €	15.634 €	10.756 €	-1.071 €
015 Multipen	26	6.046 €	12.767 €	8.831 €	-793 €
017 Entraide	31	3.828 €	16.632 €	16.292 €	-1.000 €
019 UCM	354	5.954 €	15.110 €	10.389 €	-834 €
900 Nationale Hulpkas	49	5.676 €	14.640 €	10.825 €	-850 €
Total	2.851	6.282 €	14.576 €	10.798 €	-910 €

2.851 indépendants des autres catégories qui ont adapté à la hausse leurs revenus provisoires doivent être remboursés de la cotisation de régularisation à cause de la diminution de leurs revenus définitifs. Pour ces indépendants, le revenu provisoire moyen augmente de 6.282 € à 14.576 € et le revenu définitif moyen s'élève à 10.798 €. La régularisation moyenne qui doit être remboursée à ces indépendants s'élève à 910 €.

Revenus provisoires diminuent mais régularisations positives

Caisse	# ind.	Revenu N-3 indexé	Revenu Provisoire	Revenu Définitif	Regul
001 GroupS	34	43.472 €	7.723 €	26.084 €	1.492 €
002 Xerius	60	24.398 €	5.357 €	10.209 €	980 €
003 Liantis	161	31.755 €	6.612 €	12.118 €	892 €
007 Partena	136	35.949 €	7.790 €	12.971 €	957 €

010 Acerta	248	36.550 €	7.391 €	14.365 €	971 €
012 Securex Integrity	141	40.335 €	11.357 €	17.324 €	718 €
013 Incozina	17	33.699 €	4.563 €	9.675 €	830 €
015 Multipen	12	29.029 €	5.604 €	8.743 €	728 €
017 Entraide	31	39.526 €	16.718 €	19.912 €	1.204 €
019 UCM	73	34.117 €	8.742 €	14.360 €	1.121 €
900 Nationale Hulpkas	18	18.709 €	5.872 €	8.577 €	521 €
Total	931	35.090 €	8.109 €	14.296 €	942 €

931 indépendants des autres catégories qui ont adapté à la baisse leurs revenus provisoires doivent payer la cotisation de régularisation à cause de l'augmentation de leurs revenus définitifs. Pour ces indépendants, le revenu provisoire moyen diminue de 35.090 € à 8.109 € et le revenu définitif moyen s'élève à 14.296 €. La régularisation moyenne qui doit être payée par ces indépendants s'élève à 942 €

4.i. Analyse du délai de paiement des régularisations

Afin d'éviter les incohérences, seuls les délais positifs ont été inclus dans l'analyse

A. Tous les indépendants

Caisse	# régul >0	Délai de paiement regul > 0	# régul < 0	Délai de remb. régul < 0
001 GroupS	10.606	159,40	20	360,30
002 Xerius	40.158	123,02	717	92,03
003 Liantis	49.270	146,68	93	183,02
007 Partena	37.928	183,89	250	142,53
010 Acerta	74.720	128,16	3.612	112,66
012 Securex Integrity	34.135	152,27	31.611	31,06
013 Incozina	3.334	128,25	111	93,92
015 Multipen	3.139	176,89	3	202,33
017 Entraide	4.115	144,49	38	92,11
019 UCM	27.472	87,09	131	9,11
900 Nationale Hulpkas	2.977	168,85	13	225,85
Total	287.854	139,23	36.599	41,89

B. Les indépendants à titre principal

Caisse	# régul >0	Délai de paiement regul > 0	# régul < 0	Délai de remb. régul < 0
001 GroupS	8.144	163,02	14	333,64
002 Xerius	33.532	122,93	681	89,83
003 Liantis	37.862	149,72	63	227,32
007 Partena	29.865	186,34	221	132,60
010 Acerta	57.575	130,14	3.387	112,12
012 Securex Integrity	26.373	126,17	18.769	27,82
013 Incozina	2.501	130,84	104	90,18
015 Multipen	2.421	178,46	2	303,00
017 Entraide	3.216	148,80	33	90,00
019 UCM	19.799	89,20	88	3,35
900 Nationale Hulpkas	1.582	181,08	9	165,33
Total	222.870	138,17	23.371	43,91

C. Les autres catégories

Caisse	# régul > 0	Délai de paiement regul > 0	# régul < 0	Délai de remb. régul < 0
001 GroupS	2.462	147,41	6	422,50
002 Xerius	6.626	123,44	36	133,72
003 Liantis	11.408	136,59	30	90,00
007 Partena	8.063	174,82	29	218,24
010 Acerta	17.145	121,54	225	120,71
012 Securex Integrity	7.762	240,95	12.842	35,79
013 Incozina	833	120,49	7	149,43
015 Multipen	718	171,59	1	1,00
017 Entraide	899	129,06	5	106,00
019 UCM	7.673	81,64	43	20,91
900 Nationale Hulpkas	1.395	154,99	4	362,00
Total	64.984	142,88	13.228	38,33

Il semblerait que pour des raisons techniques, les délais calculés à partir des données fournies par P4 ne soient pas toujours pertinents.

On peut néanmoins constater qu'en règle générale les indépendants sont remboursés plus rapidement qu'ils ne paient les cotisations de régularisation et que les délais réels se rapprochent davantage de ceux calculés à partir des données de P1.

4.j. Analyse des majorations de l'article 11 bis

A. Tous les indépendants

Caisse	# majorations	Majorations enrôlées	Majorations encaissées
001 GroupS	97	24.418 €	17.802 €
002 Xerius	318	93.429 €	76.715 €
003 Liantis	547	133.826 €	119.685 €
007 Partena	406	116.424 €	91.746 €
010 Acerta	726	175.121 €	148.755 €
012 Securex Integrity	419	87.105 €	72.796 €
013 Incozina	47	11.602 €	10.771 €
015 Multipen	37	4.861 €	4.428 €
017 Entraide	50	13.159 €	10.781 €
019 UCM	315	79.819 €	54.455 €
900 Nationale Hulpkas	40	7.113 €	4.770 €
Total	3.002	746.876 €	612.705 €

B. Les indépendants à titre principal

Caisse	# majorations	Majorations enrôlées	Majorations encaissées
001 GroupS	42	11.393 €	8.408 €
002 Xerius	185	76.507 €	62.072 €
003 Liantis	290	98.317 €	89.371 €
007 Partena	220	83.476 €	65.138 €
010 Acerta	348	108.602 €	94.321 €
012 Securex Integrity	212	57.440 €	49.675 €
013 Incozina	23	8.004 €	7.505 €

015 Multipen	18	2.961 €	2.733 €
017 Entraide	24	9.197 €	7.691 €
019 UCM	192	63.978 €	42.550 €
900 Nationale Hulpkas	15	3.835 €	2.596 €
Total	1.569	523.708 €	432.059 €

C. Les autres catégories

Caisse	# majorations	Majorations enrôlées	Majorations encaissées
001 GroupS	55	13.025 €	9.394 €
002 Xerius	133	16.922 €	14.643 €
003 Liantis	257	35.509 €	30.314 €
007 Partena	186	32.948 €	26.608 €
010 Acerta	378	66.519 €	54.434 €
012 Securex Integrity	207	29.665 €	23.121 €
013 Incozina	24	3.599 €	3.267 €
015 Multipen	19	1.900 €	1.695 €
017 Entraide	26	3.962 €	3.090 €
019 UCM	123	15.841 €	11.906 €
900 Nationale Hulpkas	25	3.278 €	2.174 €
Total	1.433	223.169 €	180.646 €

Moins de 0,3% de l'ensemble des indépendants est concerné par les majorations.

Cem Salman
 Conseiller Actuariat
cem.salman@minsoc.fed.be
 0496/44.32.87

Bijlage II. Expériences des indépendants avec le nouveau mode de calcul : résultats détaillés de l'enquête

1 Possibilités d'adapter les cotisations provisoires

1.1 Starters

Tableau 42. Connaissances des possibilités d'adaptation des cotisations provisoires, starters par secteur

	Possibilité de réduction				Possibilité d'augmentation			
	Comptables		Non-comptables		Comptables		Non-comptables	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Oui	8	88,89%	113	59,16%	8	88,89%	142	74,35%
Non	1	11,11%	55	28,80%	1	11,11%	35	18,32%
Ne sait pas	0	0,00%	23	12,04%	0	0,00%	11	5,76%
Pas de	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	3	1,57%
Total	9	100%	191	100%	9	100%	191	100%

Source : Enquête en ligne CGG, 2018

Tableau 43. Connaissances des possibilités d'adaptation des cotisations provisoires, starters selon qu'ils font appel ou non à un comptable

	Possibilité de réduction				Possibilité d'augmentation			
	Fait appel à un fiscaliste		Ne fait pas appel à un fiscaliste		Fait appel à un fiscaliste		Ne fait pas appel à un fiscaliste	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Oui	79	62,20%	35	60,34%	96	75,59%	45	77,59%
Non	37	29,13%	16	27,59%	24	18,90%	9	15,52%
Ne sait pas	11	8,66%	7	12,07%	6	4,72%	3	5,17%
Pas de	0	0,00%	0	0,00%	1	0,79%	1	1,72%
Total	127	100%	58	100%	127	100%	58	100%

Source : Enquête en ligne CGG, 2018

Tableau 44. Recours potentiel aux possibilités d'adaptation des cotisations provisoires, starters selon qu'ils connaissent ou non les possibilités d'augmentation et de diminution

	Possibilité de réduction				Possibilité d'augmentation			
	Connait cette possibilité		Ne connait pas cette possibilité		Connait cette possibilité		Ne connait pas cette possibilité	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Oui	92	76,03%	45	80,36%	114	76,00%	20	55,56%
Non	15	12,40%	5	8,93%	22	14,67%	11	30,56%
Ne sait pas	13	10,74%	4	7,14%	14	9,33%	5	13,89%
Pas de	1	0,83%	2	3,57%	0	0,00%	0	0,00%
Total	121	100%	56	100%	150	100%	36	100%

Source : Enquête en ligne CGG, 2018

Tableau 45. Recours potentiel aux possibilités d'adaptation des cotisations provisoires, starters selon qu'ils font appel ou non à un comptable

	Possibilité de réduction				Possibilité d'augmentation			
	Fait appel à un fiscaliste		Ne fait pas appel à un fiscaliste		Fait appel à un fiscaliste		Ne fait pas appel à un fiscaliste	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Oui	101	79,53%	43	74,14%	95	74,80%	37	63,79%
Non	13	10,24%	6	10,34%	20	15,75%	11	18,97%
Ne sait pas	12	9,45%	7	12,07%	12	9,45%	10	17,24%
Pas de	1	0,79%	2	3,45%	0	0,00%	0	0,00%
Total	127	100%	58	100%	127	100%	58	100%

Source : Enquête en ligne CGG, 2018

1.2 Indépendants établis

1.2.1 Indépendants avec une évolution croissante ou décroissante des revenus

Tableau 46. Recours à la possibilité d'augmenter les cotisations provisoires, indépendants avec une évolution croissante des revenus selon qu'ils font appel ou non à un comptable

Augmentation des cotisations provisoires				
	Fait appel à un fiscaliste		Ne fait pas appel à un fiscaliste	
	Nombre	%	Nombre	%
Oui, après avoir demandé une révision	65	32,50%	40	36,36%
Oui, spontanément, sans avoir demandé une	43	21,50%	19	17,27%
Non	78	39,00%	43	39,09%
Ne sait pas	14	7,00%	8	7,27%
Total	200	100%	110	100%

Source : Enquête en ligne CGG, 2018

Tableau 47. Recours à la possibilité d'adapter les cotisations provisoires, indépendants avec une évolution croissante des revenus, en fonction du statut

Augmentation des cotisations provisoires						
	À titre principal		À titre complémentaire		Actif après pension	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Oui, après avoir demandé une révision	90	32,97%	8	25,81%	5	71,43%
Oui, spontanément, sans avoir demandé une	55	20,15%	7	22,58%	0	0,00%
Non	109	39,93%	14	45,16%	2	28,57%
Ne sait pas	19	6,96%	2	6,45%	0	0,00%
Total	273	100%	31	100%	7	100%

Source : Enquête en ligne CGG, 2018

Tableau 48. Recours à la possibilité d'adapter les cotisations provisoires, indépendants avec une évolution croissante des revenus, en fonction de la compréhension du système

Augmentation des cotisations provisoires				
	Pas du tout/Plutôt pas facile à comprendre		Plutôt/Tout à fait plus facile à comprendre	
	Nombre	%	Nombre	%
Oui, après avoir demandé une révision	42	31,58%	47	38,21%
Oui, spontanément, sans avoir demandé une	21	15,79%	32	26,02%
Non	60	45,11%	37	30,08%
Ne sait pas	10	7,52%	7	5,69%
Total	133	100%	123	100%

Source : Enquête en ligne CGG, 2018

Tableau 49. Recours à la possibilité de diminuer les cotisations provisoires, indépendants avec une évolution décroissante des revenus selon qu'ils font appel à un comptable

Réduction des cotisations provisoires				
	Fait appel à un fiscaliste		Ne fait pas appel à un fiscaliste	
	Nombre	%	Nombre	%
Oui	54	41,22%	14	17,28%
Non	71	54,20%	66	81,48%
Ne sait pas	6	4,58%	1	1,23%
Total	131	100%	81	100%

Source : Enquête en ligne CGG, 2018

Tableau 50. Recours à la possibilité d'adapter les cotisations provisoires, indépendants avec une évolution décroissante des revenus, en fonction du statut

Réduction des cotisations provisoires						
	À titre principal		À titre complémentaire		Actif après pension	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Oui	38	27,34%	20	39,22%	9	42,86%
Non	98	70,50%	26	50,98%	12	57,14%
Ne sait pas	3	2,16%	5	9,80%	0	0,00%
Total	139	100%	51	100%	21	100%

Source : Enquête en ligne CGG, 2018

Tableau 51. Recours à la possibilité d'adapter les cotisations provisoires, indépendants avec une évolution décroissante des revenus, en fonction du montant de leurs cotisations

Réduction des cotisations provisoires										
	0-698 EUR		699-1499 EUR		1500-2249 EUR		2250-2999 EUR		> 3000 EUR	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Oui	23	41,82%	31	36,47%	9	26,47%	4	18,18%	1	5,88%
Non	28	50,91%	52	61,18%	23	67,65%	18	81,82%	16	94,12%
Ne sait pas	4	7,27%	2	2,35%	2	5,88%	0	0	0	0,00%
Total	55	100%	85	100%	34	100%	22	100%	17	100%

Source : Enquête en ligne CGG, 2018

Tableau 52. Recours à la possibilité d'adapter les cotisations provisoires, indépendants avec une évolution décroissante des revenus, en fonction de la compréhension du système

Réduction des cotisations provisoires				
	Pas du tout/Plutôt pas facile à comprendre		Plutôt/Tout à fait plus facile à comprendre	
	Nombre	%	Nombre	%
Oui	27	32,14%	31	38,75%
Non	54	64,29%	47	58,75%
Ne sait pas	3	3,57%	2	2,5%
Total	84	100%	80	100%

Source : Enquête en ligne CGG, 2018

1.2.2 Indépendants avec une évolution stable des revenus

Tableau 53. Connaissance des possibilités d'augmenter les cotisations provisoires chez les indépendants avec une évolution stable des revenus, en fonction du secteur

Possibilité d'augmentation										
	Construction		Services		Commerce		Prof. libérales		Comptables	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Oui	31	67,39%	45	77,59%	17	51,52%	27	90,00%	23	100,00%
Non	12	26,09%	11	18,97%	11	33,33%	2	6,67%	0	0,00%
Ne sait pas	3	6,52%	1	1,72%	4	12,12%	1	3,33%	0	0,00%
Sans réponse	0	0,00%	1	1,72%	1	3,03%	0	0,00%	0	0,00%
Total	46	100%	58	100%	33	100%	30	100%	23	100%

Source : Enquête en ligne CGG, 2018

Tableau 54. Connaissance des possibilités de diminuer les cotisations provisoires chez les indépendants avec une évolution stable des revenus, en fonction du secteur

Possibilité de réduction										
	Construction		Services		Commerce		Prof. libérales		Comptables	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Oui	26	56,52%	44	75,86%	21	63,64%	24	80,00%	23	100,00%
Non	14	30,43%	12	20,69%	9	27,27%	6	20,00%	0	0,00%
Ne sait pas	6	13,04%	2	3,45%	3	9,09%	0	0,00%	0	0,00%
Total	46	100%	58	100%	33	100%	30	100%	23	100%

Source : Enquête en ligne CGG, 2018

Tableau 55. Connaissance des possibilités d'adapter les cotisations provisoires chez les indépendants avec une évolution stable des revenus, en fonction de la sensation d'être informé

	Possibilité d'augmentation				Possibilité de réduction			
	Pas du tout/Plutôt pas suffisamment informés		Plutôt/Tout à fait suffisamment informés		Pas du tout/Plutôt pas suffisamment informés		Plutôt/Tout à fait suffisamment informés	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Oui	76	60,32%	105	90,52%	73	57,94%	102	87,93%
Non	43	34,13%	8	6,90%	47	37,30%	10	8,62%
Ne sait pas	6	4,76%	2	1,72%	6	4,76%	4	3,45%
Pas de réponse	1	0,79%	1	0,86%	0	0,00%	0	0,00%
Total	126	100%	116	100%	126	100%	116	100%

Source : Enquête en ligne CGG, 2018

Tableau 56. Connaissance des possibilités d'adapter les cotisations provisoires chez les indépendants avec une évolution stable des revenus, en fonction de la compréhension du système

	Possibilité d'augmentation				Possibilité de réduction			
	Pas du tout/Plutôt pas plus facile à comprendre		Plutôt/Tout à fait plus facile à comprendre		Pas du tout/Plutôt pas plus facile à comprendre		Plutôt/Tout à fait plus facile à comprendre	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Oui	69	70,41%	74	85,06%	68	69,39%	74	85,06%
Non	23	23,47%	8	9,20%	26	26,53%	8	9,20%
Ne sait pas	5	5,10%	4	4,60%	4	4,08%	5	5,75%
Pas de réponse	1	1,02%	1	1,15%	0	0,00%	0	0,00%
Total	98	100%	87	100%	98	100%	87	100%

Source : Enquête en ligne CGG, 2018

Tableau 57. Connaissance des possibilités d'adapter les cotisations provisoires chez les indépendants avec une évolution stable des revenus selon qu'ils font appel ou non à un comptable

	Possibilité d'augmentation				Possibilité de réduction			
	Fait appel à un fiscaliste		Ne fait pas appel à un fiscaliste		Fait appel à un fiscaliste		Ne fait pas appel à un fiscaliste	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Oui	121	75,63%	62	73,81%	115	71,88%	60	71,43%
Non	33	20,63%	17	20,24%	41	25,63%	17	20,24%
Ne sait pas	6	3,75%	4	4,76%	4	2,50%	7	8,33%
Pas de réponse	0	0,00%	1	1,19%	0	0,00%	0	0,00%
Total	160	100%	84	100%	160	100%	84	100%

Source : Enquête en ligne CGG, 2018

Tableau 58. Volonté d'avoir recours aux possibilités d'adapter les cotisations provisoires chez les indépendants avec une évolution stable des revenus, en fonction de la connaissance des possibilités d'adaptation

	Possibilité de réduction				Possibilité d'augmentation			
	Connait cette possibilité		Ne connait pas cette possibilité		Connait cette possibilité		Ne connait pas cette possibilité	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Oui	97	61,78%	24	58,54%	108	66,26%	11	31,43%
Non	31	19,75%	6	14,64%	27	16,56%	9	25,71%
Ne sait pas	28	17,83%	11	26,83%	27	16,56%	15	42,86%
Pas de	1	0,64%	0	0,00%	1	0,61%	0	0,00%
Total	157	100%	41	100%	163	100%	35	100%

Source : Enquête en ligne CGG, 2018

Tableau 59. Volonté d'augmenter d'adapter les cotisations provisoires chez les indépendants avec une évolution stable des revenus, en fonction du secteur

Possibilité d'augmentation								
	Construction		Services		Commerce		Prof. libérales	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Oui	21	45,65%	35	60,34%	15	45,45%	20	66,67%
Non	10	21,74%	6	10,34%	9	27,27%	6	20,00%
Ne sait pas	15	32,61%	17	29,31%	8	24,24%	4	13,33%
Sans réponse	0	0,00%	0	0,00%	1	3,03%	0	0,00%
Total	46	100%	58	100%	33	100%	30	100%

Source : Enquête en ligne CGG, 2018

Tableau 60. Volonté de diminuer les cotisations provisoires chez les indépendants avec une évolution stable des revenus, en fonction du secteur

Possibilité de réduction								
	Construction		Services		Commerce		Prof. libérales	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Oui	21	45,65%	38	65,52%	21	63,64%	19	63,33%
Non	14	30,43%	3	5,17%	4	12,12%	5	16,67%
Ne sait pas	11	23,91%	17	29,31%	8	24,24%	6	20,00%
Total	46	100%	58	100%	33	100%	30	100%

Source : Enquête en ligne CGG, 2018

Tableau 61. Volonté d'avoir recours aux possibilités d'adapter les cotisations provisoires chez les indépendants avec une évolution stable des revenus, en fonction de la compréhension du système

	Possibilité d'augmentation				Possibilité de réduction			
	Pas du tout/Plutôt pas plus facile à comprendre		Plutôt/Tout à fait plus facile à comprendre		Pas du tout/Plutôt pas plus facile à comprendre		Plutôt/Tout à fait plus facile à comprendre	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Oui	48	48,98%	66	75,86%	57	58,16%	63	72,41%
Non	26	26,53%	9	10,34%	21	21,43%	13	14,94%
Ne sait pas	22	22,45%	12	13,79%	20	20,41%	10	11,49%
Pas de réponse	2	2,04%	0	0,00%	0	0,00%	1	1,15%
Total	98	100%	87	100%	98	100%	87	100%

Source : Enquête en ligne CGG, 2018

Tableau 62. Volonté d'avoir recours aux possibilités d'adapter les cotisations provisoires chez les indépendants avec une évolution stable des revenus, en fonction de la sensation d'être informés

	Possibilité d'augmentation				Possibilité de réduction			
	Pas du tout/Plutôt pas suffisamment informés		Plutôt/Tout à fait suffisamment informés		Pas du tout/Plutôt pas suffisamment informés		Plutôt/Tout à fait suffisamment informés	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Oui	62	49,21%	82	70,69%	81	64,29%	71	61,21%
Non	27	21,43%	18	15,52%	17	13,49%	26	22,41%
Ne sait pas	35	27,78%	16	13,79%	28	22,22%	18	15,52%
Pas de réponse	2	1,59%	0	0,00%	0	0,00%	1	0,86%
Total	126	100%	116	100%	126	100%	116	100%

Source : Enquête en ligne CGG, 2018

Tableau 63. Volonté d'avoir recours aux possibilités d'adapter les cotisations provisoires chez les indépendants avec une évolution stable des revenus, en fonction du statut

	Possibilité d'augmentation						Possibilité de réduction					
	À titre principal		À titre complémentaire		Actif après la pension		À titre principal		À titre complémentaire		Actif après la pension	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Oui	110	55,84%	27	69,23%	7	77,78%	119	60,41%	26	66,67%	6	66,67%
Non	41	20,81%	3	7,69%	1	11,11%	39	19,80%	3	7,69%	3	33,33%
Ne sait pas	45	22,84%	8	20,51%	1	1,11%	38	19,29%	10	25,64%	0	0,00%
Pas de réponse	1	0,51%	1	2,56%	0	0,00%	1	0,51%	0	0,00%	0	0,00%
Total	197	100%	39	100%	9	100%	197	100%	39	100%	9	100%

Source : Enquête en ligne CGG, 2018

2 Procédure de réduction des cotisations

Tableau 64. Expérience avec la procédure administrative de réduction des cotisations provisoires, répondants qui ont introduit une demande de réduction, en fonction de la sensation d'être informés

	Possibilité d'augmentation			
	Pas du tout/Plutôt pas suffisamment informés		Plutôt/Tout à fait suffisamment informés	
	Nombre	%	Nombre	%
Acceptable	7	21,21%	14	37,84%
Trop complexe	22	66,67%	14	37,84%
Plutôt simple	2	6,06%	8	21,62%
Pas d'avis	2	6,06%	1	2,70%
Total	33	100%	37	100%

Source : Enquête en ligne CGG, 2018

Tableau 65. Expérience avec la procédure administrative de réduction des cotisations provisoires, répondants qui ont introduit une demande de réduction, en fonction de la compréhension du système

	Possibilité d'augmentation			
	Pas du tout/Plutôt pas plus facile à comprendre		Plutôt/Tout à fait plus facile à comprendre	
	Nombre	%	Nombre	%
Acceptable	6	22,22%	13	41,94%
Trop complexe	16	59,26%	13	41,94%
Plutôt simple	3	11,11%	5	16,13%
Pas d'avis	2	7,41%	0	0,00%
Total	27	100%	31	100%

Source : Enquête en ligne CGG, 2018

Tableau 66. Connaissance de l'existence de sanctions en cas de réduction injustifiée de cotisations et de la possibilité d'éviter cela en payant des cotisations supplémentaires, en fonction de la sensation d'être informés

	Existence de sanctions				Possibilités d'éviter la sanction			
	Pas du tout/Plutôt pas suffisamment informés		Plutôt/Tout à fait suffisamment informés		Pas du tout/Plutôt pas suffisamment informés		Plutôt/Tout à fait suffisamment informés	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Oui	16	48,48%	28	75,68%	12	36,36%	26	70,27%
Non	17	51,52%	8	21,62%	21	63,64%	11	29,73%
Pas d'avis	0	0,00%	1	2,70%	-	-	-	-
Total	33	100%	37	100%	33	100%	37	100%

Source : Enquête en ligne CGG, 2018

Tableau 67. Connaissance de l'existence de sanctions en cas de réduction injustifiée de cotisations et de la possibilité d'éviter cela en payant des cotisations supplémentaires, en fonction de la compréhension du système

	Existence de sanctions				Possibilités d'éviter la sanction			
	Pas du tout/Plutôt pas plus facile à comprendre		Plutôt/Tout à fait plus facile à comprendre		Pas du tout/Plutôt pas plus facile à comprendre		Plutôt/Tout à fait plus facile à comprendre	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Oui	18	66,67%	25	80,65%	14	51,85%	25	80,65%
Non	9	33,33%	5	16,13%	13	48,15%	6	19,35%
Pas d'avis	0	0,00%	1	3,23%	0	0,00%	0	0,00%
Total	27	100%	31	100%	27	100%	31	100%

Source : Enquête en ligne CGG, 2018

3 Régularisations

Tableau 68. Objet de l'avis d'échéance de 2017, indépendants établis, en fonction de l'évolution des revenus

	Contenu de l'avis d'échéance					
	Revenus en hausse		Revenus en baisse		Revenus stables	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Paiement de cotisations supplémentaires pour 2015	179	56,65%	73	32,88%	82	40,20%
Remboursement d'une partie des cotisations payées en	60	18,99%	85	38,29%	68	33,33%
Ne sait pas ce que l'avis d'échéance contenait	28	8,86%	22	9,91%	17	8,33%
Pas au courant de l'avis d'échéance	46	14,56%	38	17,12%	34	16,67%
Pas de réponse	3	0,95%	4	1,80%	3	1,47%
Total	316	100%	222	100%	204	100%

Source : Enquête en ligne CGG, 2018

Tableau 69. Objet de l'avis d'échéance de 2017, indépendants établis, en fonction du recours à une possibilité d'adaptation

	Possibilité d'augmentation				Possibilité de réduction			
	A eu recours en 2017		N'a pas eu recours en 2017		A eu recours en 2017		N'a pas eu recours 2017	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
Paiement de cotisations supplémentaires pour 2015	92	54,44%	76	60,80%	26	36,11%	44	30,99%
Remboursement d'une partie des cotisations payées en	40	23,67%	17	13,60%	24	33,33%	59	41,55%
Ne sait pas ce que l'avis d'échéance contenait	18	10,65%	8	6,40%	9	12,50%	10	7,04%
Pas au courant de l'avis d'échéance	16	9,47%	24	19,20%	12	16,67%	26	18,31%
Pas de réponse	3	1,78%	0	0,00%	1	1,39%	3	2,11%
Total	169	100%	125	100%	72	100%	142	100%

Source : Enquête en ligne CGG, 2018

Tableau 70. Difficultés en cas de paiement du supplément de cotisations, indépendants établis qui devaient payer un supplément de cotisations, en fonction de la sensation d'être informés

	Difficultés à payer les cotisations de régularisation			
	Pas du tout/Plutôt pas suffisamment informés		Plutôt/Tout à fait suffisamment informés	
	Nombre	%	Nombre	%
Oui	143	75,26%	59	39,86%
Non	46	24,21%	89	60,14%
Pas de réponse	1	0,53%	0	0,00%
Total	190	100%	148	100%

Source : Enquête en ligne CGG, 2018

Tableau 71. Difficultés en cas de paiement du supplément de cotisations, indépendants établis qui devaient payer un supplément de cotisations, en fonction de la compréhension du système

Difficultés à payer les cotisations de régularisation				
	Pas du tout/Plutôt pas plus facile à comprendre		Plutôt/Tout à fait plus facile à comprendre	
	Nombre	%	Nombre	%
Oui	113	66,47%	51	44,74%
Non	57	33,53%	63	55,26%
Total	170	100%	114	100%

Source : Enquête en ligne CGG, 2018

Tableau 72. Difficultés en cas de paiement du supplément de cotisations, indépendants établis qui devaient payer un supplément de cotisations selon qu'ils font appel à un comptable

Difficultés à payer les cotisations de régularisation				
	Fait appel à un fiscaliste		Ne fait pas appel à un fiscaliste	
	Nombre	%	Nombre	%
Oui	139	64,35%	62	49,21%
Non	77	35,65%	63	50,00%
Pas de réponse	-	-	1	0,79%
Total	216	100%	126	100%